

ภาคสอง.

ผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการค้าต่างประเทศของไทยจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕

ก่อนที่ชนชาติไทยจะตั้งกรุงสุโขทัยขึ้นเป็นราชธานีในราว พ.ศ. ๑๗๒๒ นั้น ชนชาติไทยเคยมีภูมิลำเนาอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำอ่าวโห ซึ่งในปัจจุบันนี้เป็นอาณาเขตอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ถึงแม้ว่าในขณะนั้นจะไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุถึงการค้าของชนชาติไทยกับชนชาติอื่น ๆ ใดก็ตาม แต่คาดว่าชนชาติไทยคงจะมีการแลกเปลี่ยนสินค้า (barter) กับชนชาติอื่น เช่น แมว และจีนอยู่บ้าง เพราะในขณะนั้นทั้งชนชาติแมว และจีนต่างก็ครอบครองดินแดนในบริเวณลุ่มแม่น้ำอ่าวโหเช่นเดียวกับชนชาติไทย ต่อมาเมื่อประมาณ ๔๕๐๐ ปีเศษมาแล้ว ชนชาติจีนได้อพยพเข้ามาอยู่ในลุ่มแม่น้ำอ่าวโหมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากถูกชนชาติเซมิตีกรุกรานขับไล่ออกมาจากดินแดนเมโสโปเตเมีย ชนชาติจีนที่อพยพเข้ามาใหม่นี้ได้ทำการรุกรานชนชาติไทยและแมว ชนชาติไทยจึงถอยร่นลงมาทางลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง และต่อมาประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ถึง ๑๓ ชนชาติไทยได้ถอยร่นลงมาทางใต้ อีกรวมทลยูนนาน ลุ่มแม่น้ำสาละวิน มณฑลอัลสสัม และลุ่มแม่น้ำโขงในดินแดนสิบสองเจ้าไทย สิบสองปันนา และหัวพันทั้งห้าทั้งหก ราว พ.ศ. ๑๕๐๐ เป็นต้นมา ชนชาติไทยบางพวกจึงตั้งอาณาจักรลานนาและอาณาจักรลานช้างขึ้น ในตอนปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๔ พ่อขุนบางกลางทาว เจ้าเมืองบางยางตีเมืองสุโขทัยจากขอมได้ ประชาชนจึงอัญเชิญพ่อขุนบางกลางทาวขึ้นเป็นกษัตริย์ครองกรุงสุโขทัย เฉลิมพระนามว่า พระเจ้าศรีอินทราทิตย์ นับเป็นปฐมกษัตริย์ของประเทศไทย

ก. สมัยกรุงสุโขทัย

กรุงสุโขทัยเป็นราชธานีของไทยในระหว่าง พ.ศ. ๑๗๒๒ ถึง ๑๙๒๑ รวมระยะเวลาประมาณ ๑๕๕ ปี ในสมัยกรุงสุโขทัยตอนต้นไม่ปรากฏมีเหตุการณ์เกี่ยวข้องกับการค้าที่น่าสนใจแต่อย่างใด แต่ในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้ารามคำแหงมหาราช (พ.ศ. ๑๘๒๐ ถึง ๑๘๖๐) ซึ่งเห็นกษัตริย์องค์ที่สามของกรุงสุโขทัย ได้มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า ทรงประทานเสรีภาพในการค้าแก่ประชาชนโดยการไม่เก็บภาษีจังกอบ (หรือจกอบ หรือจ่ากอบ) เพื่อส่งเสริมให้การค้าระหว่างกรุงสุโขทัยกับเมืองต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยความสะดวก

ภาษีจังกอบนี้ เป็นภาษีย่านค่านที่ฝรั่งเรียกว่า octroi ในกฎหมายอังกฤษเรียกว่า scutage^๑

ในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้ารามาธิบดีแห่งมหाराชฏี อาณาเขตของกรุงสุโขทัยกว้างขวางมาก มีการติดต่อค้าขายกับมะลายู มอญ พม่า ลังกา และจีน พระองค์ได้เสด็จประพาสประเทศจีนถึง ๒ ครั้ง คือใน พ.ศ. ๑๘๓๗ และ พ.ศ. ๑๘๔๓ ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าหงวนเล็งจงฮ่องเต้^๒ และนำเอาช่างจีนมาทำคัมและถ้วยชามสังคโลก เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพและการค้าของประชาชน ปรากฏว่าถ้วยชามสังคโลกของไทยเคยส่งไปขายถึงหมู่เกาะฟิลิปปินส์ก่อนสมัยการปกครองของสเปน^๓

หลังจากรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้ารามาธิบดีแห่งมหाराชฏีแล้ว อำนาจของกรุงสุโขทัยได้เริ่มเสื่อมลงตามลำดับ จนถึง พ.ศ. ๑๘๒๑ กรุงสุโขทัยได้ตกเป็นประเทศราชของกรุงศรีอยุธยา ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระมหาธรรมราชาที่ ๒ แห่งกรุงสุโขทัย

ข. สมัยกรุงศรีอยุธยา

กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทยในระหว่าง พ.ศ. ๑๘๕๓ ถึง ๒๓๑๐ รวมระยะเวลาถึง ๔๕๗ ปี มีพระมหากษัตริย์ทรงราชย์รวมทั้งสิ้น ๓๔ พระองค์ โดยมีสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ หรือ พระเจ้าอู่ทอง เป็นกษัตริย์พระองค์แรกของกรุงศรีอยุธยา ทั้งนี้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา นี้ จะขอกล่าวถึงเฉพาะบางรัชกาลที่มีเหตุการณ์เกี่ยวของกับการค้าต่างประเทศที่สำคัญเท่านั้น

^๑ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง. (พระนคร: โรงพิมพ์จำลองศิลป. ๒๕๐๕) หน้า ๓๓

^๒ สุทัศน์ สิริสว, วิทยานิพนธ์พระราชกรณียกิจของพ่อขุนรามคำแหงในการตั้งสถาบันการปกครองของชาติไทย. (พระนคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๐๕). หน้า ๑๔๑

^๓ Ignacio C. Katapang, Lecture on Economic Development of the Philippines, (Manila: Institute of Account, Business, and Finance, Far Eastern University, 1967)

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ (พ.ศ. ๒๐๓๔ ถึง ๒๐๙๒) ใน พ.ศ. ๒๐๕๔ พระเจ้าแผ่นดินปอร์ตุเกสแห่งราชทูตเข้ามาเจริญทางพระราชไมตรี นับเป็นครั้งแรกที่ไทยมีพระราชไมตรีกับประเทศในทวีปยุโรป

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พ.ศ. ๒๑๓๓ ถึง ๒๑๔๘) ใน พ.ศ. ๒๑๓๕ มีเรือของญี่ปุ่นเข้ามาค้าขายที่เมืองปัตตานีและกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. ๒๑๓๘ ส่งราชทูตไทยไปฟิลิปปินส์เพื่อเจริญทางพระราชไมตรีกับสเปน แลราชทูตตายเสียกลางทาง ครั้นถึง พ.ศ. ๒๑๔๗ มีเรือของฮอลันดาเข้ามาค้าขายยังกรุงศรีอยุธยา

สมเด็จพระเอกาทศรถ (พ.ศ. ๒๑๔๘ ถึง ๒๑๕๓) ญี่ปุ่นส่งราชทูตมายังกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. ๒๑๔๘ เพื่อขอซื้อปืนใหญ่และไหมหอม

สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม (พ.ศ. ๒๑๕๓ ถึง ๒๑๖๑) พระเจ้าเจมส์ที่ ๑ ของอังกฤษให้พอลคาเข้ามาถวายพระราชสาสนในเค็อนกันยายน พ.ศ. ๒๑๕๕

สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. ๒๑๖๓ ถึง ๒๑๘๕) ในรัชกาลนี้ได้เกิดการบาดหมางกับปอร์ตุเกสและฮอลันดา และมีการทำสัญญาทางพระราชไมตรีกับประเทศอาระกันและอาเเจส (สุมาตรา)

007093,

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. ๒๑๘๕ ถึง ๒๒๓๑) ปรากฏว่าในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้น พาดิษขกรรมทางเรือของไทยเจริญรุ่งเรืองมาก และมีเรือของอังกฤษ ฝรั่งเศส และฮอลันดาเข้ามาค้าขาย ในตอนต้นรัชกาลราว พ.ศ. ๒๒๐๗ ไทยถูกฮอลันดาปิดปากอ่าวจนถึงกับต้องยอมทำหนังสือสัญญาอย่างเสียเปรียบแก่ฮอลันดามาก พ.ศ. ๒๒๒๓ ไทยส่งราชทูตชุดแรกไปฝรั่งเศส แต่เรือแตกที่ใกล้เกาะมาดาแกสการ์ พ.ศ. ๒๒๒๔ พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ของฝรั่งเศสส่ง ม. เซวาเลียเคอ โชมองต์ เข้ามาทำสัญญาทางพระราชไมตรี จากลี้บได้พาเอาพระวิสุทธิสุนทร (ปาน) ราชทูตไทยชุดที่สองไปฝรั่งเศสด้วย และกลับมาถึงกรุงศรีอยุธยาเมื่อเค็อนกันยายน พ.ศ. ๒๒๓๐ และในปีเดียวกันนี้เกิดสงครามระหว่างไทยกับบริษัทยินเค็ยตะ วันออกของอังกฤษ ด้วยเรื่องชิงอำนาจกันในการค้าขาย ต่างฝ่ายต่างจับเรือสินค้าของฝ่ายตรงข้าม นอกจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๒๓๐ นี้ ฝรั่งเศสได้ส่งลาดูแบร์เข้ามาเจริญทางพระราชไมตรีอีก

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พ.ศ. ๒๒๓๑ ถึง ๒๓๐๑) ในรัชกาลนี้มีการติดต่อ

กับลังกา โดยการส่งพระสงฆ์ไทยออกไปประดิษฐานศาสนวงศ์ในลังกา ตามคำขอร้องของพระเจ้าแผ่นดินลังกา

เมื่อพิจารณาถึงการค้าต่างประเทศของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาแล้วเห็นว่า เป็นระยะที่ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปซึ่งมีความเจริญทางพาณิชย์เริ่มส่งเรือสินค้าเข้ามาติดต่อค้าขายกับไทย อาทิเช่น ปอร์ตุเกส ฮอลันดา อังกฤษ และฝรั่งเศส แต่เป็นที่น่าเสียดายมากที่ไม่สามารถค้นคว้าถึงรายละเอียดเกี่ยวกับมูลค่า ปริมาณ และชนิดของสินค้าเข้าสินค้าออกในสมัยนั้นได้ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ได้ถูกทำลายไปเสียมากในคราวเสียกรุงให้แกพม่าใน พ.ศ. ๒๓๑๐ ก็อาจเป็นได้ ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชปรากฏว่าการค้าทางเรือของไทยเจริญมาก แต่สันนิษฐานว่าส่วนใหญ่คงจะเป็นการค้าขายกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน เช่น จีน ญี่ปุ่น มะลายู สุมาตรา และลังกา เป็นต้น สำหรับทางด้านการบริหารการค้าต่างประเทศในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น มีหัวหน้าคลังซึ่งเป็นหนึ่งในจุดศูนย์กลาง ๔ (เวียง วัง คลัง นา) มีหน้าที่จัดหาและรักษาเงินหลวง ดูแลการค้าต่างประเทศ และทำหน้าที่เป็นกรมท่าคอย การเก็บภาษีเข้าสำหรับเรือของต่างชาติที่เข้ามาค้าขายแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ถ้าเป็นเรือของประเทศที่มีไมตรีกันเก็บร้อยละ ๓ ถ้าเป็นเรือที่นานไปนานมาเก็บร้อยละ ๕

ค. สมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

กรุงธนบุรีเป็นราชธานีของไทยในระหว่าง พ.ศ. ๒๓๑๐ ถึง ๒๓๒๕ รวมระยะเวลาเพียง ๑๕ ปีเท่านั้น อนึ่ง การที่ผู้เขียนใช้คำว่า "สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น" นั้น ผู้เขียนใคร่ที่จะขอตั้งสมมติฐานว่าหมายความว่า สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก่อนที่จะมีการตั้งกระทรวงพาณิชย์ คือก่อนวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๔๖๓ ซึ่งเป็นวันสถาปนากระทรวงพาณิชย์ขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้ผู้เขียนจะขอบรรยายเกี่ยวกับการค้าต่างประเทศของไทยในรัชกาลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้.—

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (พ.ศ. ๒๓๑๐ ถึง ๒๓๒๕) ในรัชสมัยนี้เป็นระยะเวลาของการสร้างชาติภายหลังจากการเสียกรุงศรีอยุธยาให้แกพม่า มีการสู้รบกับพม่า เขมร ลาว และญวน ประกอบกับประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปกำลังมีสงครามกัน ดังนั้น การค้า

ค่างประเทศของไทยกับประเทศในยุโรปจึงจะตกลง คงมีแต่เฉพาะการค้ากับจีนเป็นส่วนใหญ่ และนาน ๆ ครั้งจึงจะมีเรือของอังกฤษเข้ามาบ้าง

สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (พ.ศ. ๒๓๒๕ ถึง ๒๓๕๒) การค้าค่างประเทศของไทยในรัชสมัยของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ส่วนมากเป็นการค้ากับจีน อินเดีย และชาวต่างชาติ เพราะในยุโรปเกิดมหาสงครามของพระเจ้านโปเลียน

สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (พ.ศ. ๒๓๕๒ ถึง ๒๓๖๘) ในรัชสมัยของสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ชาวยุโรปเริ่มเข้ามาค้าขายกับไทยอีก แต่อย่างไรก็ตาม การค้าส่วนใหญ่ของไทยยังคงเป็นการค้ากับจีนอยู่ โดยมีเรือสำเภาทิ้งของหลวงและของเอกชนบรรทุกสินค้าไปมาระหว่างประเทศจีนคอนโคกกับกรุงเทพฯ เมื่อเรือสำเภาของไทยบรรทุกสินค้าไปขายยังประเทศจีนแล้ว ขากลับมักจะบรรทุกสินค้าและชาวจีนมาด้วย หรือบางทีจะขายเรือสำเภานั้น ทำให้ได้กำไรมาก ตามหลักฐานที่บันทึกเหตุการณ์ในสมัยนั้นปรากฏว่า มีสินค้าบางอย่างที่ราษฎรจะขายให้ผู้อื่นไม่ได้ ขายได้แต่ที่พระคลังสินค้าแห่งเดียวเท่านั้น ได้แก่ ช้าง งาช้าง คีบูก รังนก และตะกั่ว ทั้งนี้ เพราะเกรงว่าถ้าปล่อยให้ค้าโดยเสรีแล้ว สินค้าเหล่านี้จะไม่เหลือเพียงพอแก่การอุปโภคบริโภคภายในประเทศ ส่วนสินค้าประเภทอาหาร เช่น ข้าว และเกลือ ในขณะนั้นไม่ยอมให้ส่งออกเลย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการควบคุมการส่งออก (export control) ซึ่งเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของกระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบันนี้ ได้เคยมีการปฏิบัติกันมาเป็นเวลารวม ๑๖๐ ปีแล้ว

ในรัชกาลที่ ๒ นี้ มีเหตุการณ์ทางการค้าค่างประเทศที่สำคัญคือ ใคส่งเรือกำปั่นหลวง ๒ ลำ บรรทุกสินค้าไปขายที่สิงคโปร์และมาเก๊า โดยขากลับได้ซื้อเครื่องศาสตราวุธมาด้วย ใน พ.ศ. ๒๓๕๘ มีเรือจากเมืองตรังนำช้างไปขายที่เมืองบอมเบย์ ประเทศอินเดีย พ.ศ. ๒๓๖๑ เจ้าเมืองมาเก๊าของปอร์ตุเกสส่งคาร์โลส มานูเอล สิลวาโร เข้ามาขอค้าขายและขอเรือกำปั่นในไทย พ.ศ. ๒๓๖๕ มารควิส เฮสติงส์ ผู้สำเร็จราชการอินเดียของอังกฤษให้ จอห์น ครอฟอร์ด เข้ามาเจรจาในนามของบริษัทอินเดียตะวันออกเพื่อขอลดอัตราภาษีขาเข้า แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ ในรัชกาลนี้ไทยยังไม่มีสัญญาทางพระราชไมตรีกับอังกฤษ แต่ยอมให้เรือของอังกฤษเข้ามาค้าขายได้ การเก็บภาษีมีทั้งภาษีขาเข้าและภาษีขาออก โดยภาษีขาเข้าเก็บร้อยละ ๘ ส่วนภาษีขาออกเก็บตามชนิดของสินค้า เช่น น้ำตาลหามละ ๒ สลึง

เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีภาษีเบิกร่องซึ่งเป็นภาษีที่เก็บตามความกว้างของปากเรือ โดยนับ
เป็นวา

สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๓๖๗ ถึง ๒๓๙๔) ในสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่ง
กรุงรัตนโกสินทร์นี้ การค้าทางประเทศของไทยยังคงเป็นการค้ากับจีนเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่
ในขณะเดียวกันก็มีประเทศต่าง ๆ เขามาขอทำสัญญาการค้าด้วยคืออังกฤษส่ง ร.อ.เฮนรี
เบอร์นี่ เขามาทำสัญญาการค้าใน พ.ศ.๒๓๖๘ เรียกว่าสัญญาเบอร์นี่ นับเป็นสัญญาฉบับแรก
ที่ไทยได้ทำกับชาวยุโรปในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ สัญญาฉบับนี้มีใจความว่า ไทยอนุญาตให้
อังกฤษเข้ามาค้าขายได้โดยสะดวก ให้สร้างโกดังสินค้าได้ จะซื้อขายสิ่งใดก็ได้ ยกเว้นห้าม
ซื้อข้าวออกนอกประเทศ ให้อังกฤษขายเครื่องศาสตราวุธต่าง ๆ ได้ แต่เฉพาะกับรัฐบาลไทย
เท่านั้น และให้ไทยยกเลิกภาษีทั้งปวง คงเก็บแต่ภาษีเบิกร่องอย่างเดียวเท่านั้น ภายหลังจาก
จากการทำสัญญาเบอร์นี่แล้ว การเก็บภาษีเบิกร่องจึงมี ๒ อัตราคือ วาละ ๑,๗๐๐ บาท
สำหรับเรือที่มีสินค้า และวาละ ๑,๕๐๐ บาท สำหรับเรือที่ไม่มีสินค้า ใน พ.ศ.๒๓๗๖
รัฐบาลอเมริกันส่ง นายเช็คมันด์ โรเบิร์ต เขามาทำสัญญาการค้าต่อมาอีก ๑๗ ปี คือใน
พ.ศ.๒๓๙๓ รัฐบาลอเมริกันส่ง นายโจเซฟ บิลเลตเตีย เขามาเจรจาขอแก้สัญญาที่ได้ทำ
ไว้ แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ และในปีเดียวกันนี้ รัฐบาลอังกฤษส่ง เซอร์ เจมส์ บรูค จากซาราจัด
เขามาขอแก้สัญญาเบอร์นี่ โดยขอให้นำเงินเข้ามาขาย แล้วซื้อข้าวออกไป รวมทั้งขอลดภาษี
เบิกร่องด้วย แต่ไม่เป็นผลสำเร็จเช่นกัน

ใน พ.ศ.๒๓๙๓ นี้ ปรากฏว่ามีสถิติสินค้าเข้าและสินค้าออกของไทย ซึ่งบันทึกโดย
D.E. Malloch ^๔ พนักงานของบริษัทอินเดียตะวันออกครั้งนี้ สินค้าเข้ามีมูลค่า ๔.๓๓
ล้านบาท ^๕ ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ ฝ้าย เครื่องถ้วยชาม และเครื่องปั้นดินเผา ส่วนสินค้าออกมี
มูลค่า ๕.๕ ล้านบาท ^๖ ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ น้ำตาล หนังกีบ งาช้าง สินค้าป่า ฝ้าย ไม้ ดีบุก

^๔ พ.อ.สมคิด ศรีสังคม, คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ, (พระนคร :
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘), หน้า ๔๘

^๕ Ibid., หน้า ๔๘

^๖ Ibid., หน้า ๔๘

ครั้ง ปลา เลื่อ เครื่องสาน และ รังนก เป็นต้น จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าว ไทยมีดุลการค้าเกินดุล ๑ ล้านบาทเศษ และจะใช้ส่วนที่เกินดุลนี้ สิ่งทองคำและเงินเข้าประเทศ

สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๓๙๔ ถึง ๒๔๑๑) เหตุการณ์สำคัญ

ประการแรกในรัชกาลนี้ คือขอมให้ส่งชาวออกนอกประเทศได้ แต่มีสัญญาบัตรกับต่างประเทศว่า ถ้าไทยจะงดการปล่อยชาวออกต้องบอกล่วงหน้า ๑ เดือน ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่าในระยะนี้ไทยเริ่มผลิตข้าวได้มากจนมีเหลือส่งออกนอก แต่เพื่อความไม่ประมาท จึงมีมาตรการห้ามส่งออกถ้าเกิดภาวะการขาดแคลนขึ้น นอกจากการอนุญาตให้ส่งชาวออกได้แล้ว ยังมีการทำสัญญากับต่างประเทศเก็บภาษีขาเข้าได้เพียงร้อยละ ๓ ส่วนภาษีขาออกเก็บเฉพาะสินค้าบางอย่าง เช่น งาช้างหนัก ๑ ทาบ เสียภาษี ๑๐ บาท เป็นต้น นอกจากนี้ ยังให้เลิกการค้าของพระคลังสินค้าด้วย ปรากฏว่าในสมัยรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์นี้มีเรือค้าขายเข้าออกเพิ่มจำนวนขึ้นหลายเท่า ดังที่เจ้าพระยาพิทยากรวงศ์ได้บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๔ ว่า มีเรือเข้ามาซื้อขาย ชื่อชาวออกไปมีหนึ่งถึง ๓๐๐ ลำบางปีก็ถึง ๔๐๐ ลำ

ใน พ.ศ. ๒๓๙๘ รัฐบาลอังกฤษส่ง เซอร์ จอห์น บาวริง อธิบดีผู้พระราชสาสนของสมเด็จพระบรมราชินีนาถวิกตอเรีย เข้ามาขอทำสัญญาการค้าใหม่ ซึ่งมีใจความสำคัญดังนี้คือ คนในบังคับอังกฤษค้าขายได้โดยเสรีในบรรดาเมืองท่าชายทะเลของไทย ให้เสียภาษีขาเข้าในอัตราร้อยละ ๓ และเสียภาษีขาออกตามพิภคที่กำหนดค้ายศให้ตั้งถิ่นฐานเป็นการประจำได้แต่ในกรุงเทพฯ และภายในเขตที่เรือของไทยเดินทางไปได้ในเวลา ๒๔ ชั่วโมง รัฐบาลไทยจะให้อังกฤษได้รับผลประโยชน์คืออย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ถึง (most - favoured - nation treatment) ในรัชกาลนี้ไทยได้ทำสัญญาทางพระราชไมตรีกับ ๔ ประเทศ คือ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส จนमारค ปอร์ตุเกส ฮอลันดา เยอรมนี สวีเดนกับนอร์เวย์ และเบลเยียม สำหรับสถิติสินค้าเข้าสินค้าออกนั้นใน พ.ศ. ๒๔๐๘ ซึ่งเป็นปีปลายรัชกาลที่ ๔ มีสถิติสินค้าเข้าเป็นมูลค่า ๓.๗๕ ล้านบาท^๓ และสินค้าออกมีมูลค่า ๔.๒๐ ล้านบาท^๔ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับสถิติการค้าต่างประเทศ

^๓ Ibid., หน้า ๔๔

^๔ Ibid.

ในสมัยรัชกาลที่ ๓ แล้วจะเห็นว่า ทั้งสินค้าเข้าและสินค้าออกต่างมีมูลค่าลดลง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่ไทยเกิดมีปัญหาราชอาศิพาทกับฝรั่งเศสใน พ.ศ.๒๔๐๖ และการเลิกการค้าของพระคลังสินค้าก็เป็นได้ แต่อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ.๒๔๐๘ นี้ ไทยยังคงมีดุลการค้าเกินดุลอยู่ ๔ แสนบาทเศษ

สมัยพระเจ้าจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๔๑๑ ถึง ๒๔๕๓) รัชกาลของสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นระบอบของการเข้าเอาวิวัฒนาการใหม่ ๆ เข้ามาใหม่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินจากโบราณมาเป็นแบบใหม่ และในการนี้ได้ทรงตั้งกระทรวงเกษตรและพาณิชย์การ พร้อมทั้งกระทรวงอื่น ๆ ขึ้นรวม ๑๒ กระทรวงใน พ.ศ.๒๔๓๕ การที่ทรงนำเอางานเกษตรกับพาณิชย์มารวมไว้ในกระทรวงเดียวกัน เป็นเพราะในขณะนั้นประเทศไทยมีสินค้าออกมากกว่าสินค้าเข้า และสินค้าออกแทบทั้งหมดของไทยเป็นผลผลิตจากการเกษตร พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้จัดงานแสดงสถิติกรรมและพาณิชย์การขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ.๒๔๕๓ ที่สะพานบุญวัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สินค้าเกษตร เป็นสินค้าออกมากขึ้น

สมัยรัชกาลที่ ๕ ปรากฏว่าชาวยุโรปเข้ามาค้าขายกันมากโดยใน พ.ศ.๒๔๑๓ ซึ่งเป็นปีต้นรัชกาล มีสถิติสินค้าเข้า ๖.๓๑ ล้านบาท และมีสถิติสินค้าออก ๑๐.๗๘ ล้านบาท^๑ เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติการค้าต่างประเทศใน พ.ศ.๒๔๐๘ ซึ่งเป็นปีปลายรัชกาลที่ ๔ แล้ว จะเห็นว่ามูลค่าสินค้าเข้าของไทยเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว ส่วนมูลค่าสินค้าออกก็เพิ่มขึ้นประมาณสองเท่าตัวครึ่งควบเช่นกัน ในรัชกาลนี้ ไทยได้ทำสัญญาทางการค้ากับชาติต่าง ๆ อีกคือ อดสเตรียกับฮังการี สเปน ญี่ปุ่น และรัสเซีย

เมื่อพิจารณาถึงการค้าต่างประเทศของไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นช่วงระยะเวลาที่ไทยทำการค้ากับต่างประเทศอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีผลทำให้เศรษฐกิจของชาติขยายตัวยิ่งขึ้น และมีผลในการกระตุ้นกิจกรรมในสาขาต่าง ๆ เช่น การผลิต การขนส่ง การคลัง และการค้าภายในประเทศเป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยรัชกาลที่ ๕

^๑ Ibid.

^๒ Ibid.

อันเป็นระยะที่ประเทศไทยรับเอาวิวัฒนาการแผนใหม่เข้ามาปฏิบัติ ทำให้มีการติดต่อกับนานาประเทศอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น แต่คงคงกระทบบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเอง ก็ได้เสด็จประพาสยุโรปถึง ๒ ครั้ง คือใน พ.ศ.๒๔๔๐ และ พ.ศ.๒๔๕๐ ผลของการมีสัมพันธภาพกับนานาชาตินี้ ได้ทำให้การค้าของไทยกับประเทศเหล่านั้นพลอยเจริญรุ่งเรืองขึ้นด้วย

ตารางที่ ๑

ตัวเลขแสดงการค้าต่างประเทศ (บางปีระหว่าง พ.ศ.๒๓๘๓ ถึง ๒๔๕๖)

ของประเทศไทยเป็นเงินบาท^{๑๑}

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	สินค้าเข้าทั้งหมดยกเว้นทองคำและแร่เงิน	สินค้าออกทั้งหมด
๒๓๘๓	๕.๓๓	๕.๕๕
๒๔๐๘	๓.๗๘	๔.๒๐
๒๔๑๓	๖.๓๑	๑๐.๗๘
๒๔๒๓	๘.๘๕	๑๕.๔๓
๒๔๓๓	๑๖.๓๖	๑๕.๐๐
๒๔๔๓	๓๗.๗๑	๕๑.๗๐
๒๔๕๖	๘๓.๖๒	๑๑๕.๔๓

^{๑๑} Ibid. หน้า ๔๕ - ๕๐

- หมายเหตุ :
๑. กอมี พ.ศ.๒๔๖๓ ตัวเลขแสดงแก่เสียงการค้าของท่าเรือที่กรุงเทพฯ เท่านั้น ซึ่งประมาณ ๘๐ - ๘๕ % ของราคาสินค้าทั้งหมดผ่านท่าเรือกรุงเทพฯ ส่วนการค้าต่างประเทศที่ผ่านท่าเรือคอนโตของประเทศไทยโดยรวมอยู่ด้วย
 ๒. กอมี พ.ศ.๒๔๓๕ ตัวเลขการค้าตามชายฝั่งของประเทศกับท่าเรือกรุงเทพฯ รวมอยู่ด้วย ถึงแม้ว่าบางรายการมิใช่การค้าต่างประเทศแต่มีปริมาณไม่มาก
 ๓. ค่าของสินค้าขาเข้ามักจะแสดงไว้ต่ำกว่าความจริงตลอดระยะเวลาที่แสดงไว้ เป็นต้นว่าในระยะแรก ๆ ของปีในตาราง เอกชนซึ่งผูกขาดการเก็บภาษีจากรัฐ จะแสดงราคาสินค้าเข้าไว้ต่ำกว่าที่เป็นจริง เพื่อจะไถ่กำไรมากขึ้นในการผูกขาดเก็บภาษีสินค้านั้น ๆ จากรัฐ คือยิ่งแสดงสินค้าเข้าต่ำเพียงไร จำนวนเงินภาษีที่จะต้องให้รัฐก็ลดน้อยลงเพียงนั้น นอกจากนี้ ผู้ส่งซื้อสินค้าก็ต้องการหลบภาษีอากรขาเข้า ซึ่งเรียกเก็บตามราคาสินค้า (ad valorem duty) จึงรวมมือกับเอกชนผูกขาดการเก็บภาษี และถึงแม้ภายหลังจะมีการใช้วิธีเก็บภาษีขาเข้าแบบกำหนดอัตราตายตัว (specific duty) ต่อปริมาณของสินค้าแต่ละชนิดก็ไม่อาจคำนวณราคาสินค้าเข้าได้แน่นอน เพราะเจ้าพนักงานศุลกากรไม่สนใจต่อราคาสินค้าที่แสดงในใบกำกับสินค้า (invoice) ว่าถูกต้องและแท้จริงหรือไม่ เพราะอัตราภาษีได้กำหนดไว้แล้ว ต่อจำนวนสินค้ามิใช่ต่อราคาของสินค้า
 ๔. ราคาสินค้าออกรวมราคาของสินค้าที่ส่งเข้ามาเพื่อส่งไปขายต่อ (re-export) อีกทีหนึ่ง

บทที่ ๓

ลักษณะการบริหารการศาลต่างประเทศของไทยในสมัยมีกระทรวงพาณิชย์

ก. ประวัติการจัดตั้งกระทรวงพาณิชย์

ตั้งแต่ได้เคยกล่าวไว้ในบทที่ ๒ แล้วว่า ใน พ.ศ. ๒๔๓๕ ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงตั้งกระทรวงเกษกรและพาณิชย์การขึ้น อันเป็นก้าวแรกของการบริหารการศาลต่างประเทศของทางราชการตามระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินแบบใหม่ แต่ในครั้งนั้นงานเกษกรกับงานพาณิชย์ยังคงรวมอยู่ในกระทรวงเดียวกัน

สำหรับหน่วยงานที่เป็นคนกำเนิดของกระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบันนี้เห็นได้แก่กรมสถิติพยากรณ์^{๑๒} ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ ในสังกัดกระทรวงพระคลังมหาสมบัติในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาพระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนกรมสถิติพยากรณ์เป็นกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ และต่อมาได้ถูกยกฐานะขึ้นเป็นกระทรวง เรียกว่ากระทรวงพาณิชย์เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๔๖๓ ใน พ.ศ. ๒๔๖๔ กระทรวงพาณิชย์ได้ถูกยุบไปรวมกับกระทรวงคมนาคม กลายเป็นกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ แล้ว กระทรวงเกษตรราชการกับกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมได้ถูกยุบรวมกันเป็นกระทรวงเกษตรพาณิชย์การ ต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติจัดตั้งกระทรวงและกรม พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้เปลี่ยนชื่อกระทรวงเกษตร - พณิชย์การเป็นกระทรวงเศรษฐกิจ ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ กระทรวงเศรษฐกิจเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงการเศรษฐกิจ และได้เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงเศรษฐกิจอีกใน พ.ศ. ๒๔๘๕ และในครั้งล่าสุดนี้ จากผลของการปฏิวัติเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ คณะปฏิวัติได้มีประกาศฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๕ ว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม ให้เปลี่ยน

^{๑๒} สำนักวิจัย สถาบันสถิติพัฒนาบริหารศาสตร์, การจัดส่วนราชการ ๒๕๑๒. (พระนคร : โรงพิมพ์สหกรณ์ขายส่งแห่งประเทศไทย จำกัดสินไช้, ๒๕๑๒) หน้า ๓๗๓

ชื่อกระทรวงเศรษฐกิจ เป็นกระทรวงพาณิชย์ โดยมีผลเริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๕ เป็นต้นมา ดังนั้น ถ้าหากจะนับตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๒๓ ซึ่งถือเป็นวันสถาปนา กระทรวงพาณิชย์เป็นต้นมาแล้ว กระทรวงพาณิชย์จึงมีอายุจนถึงบัดนี้ได้ ๕๒ ปีแล้ว

ข. อำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนราชการ ของกระทรวงพาณิชย์

การที่จะกล่าวถึงอำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนราชการ ของกระทรวงพาณิชย์นั้น ผู้เขียนเห็นว่า มีความจำเป็นมากที่จะต้องบรรยายถึงอำนาจหน้าที่ทั้งหมดของกระทรวงพาณิชย์ คือจะไม่กล่าวเฉพาะแต่การบริหารการค้าต่างประเทศเพียงด้านเดียวเท่านั้น แต่จะกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ในด้านอื่น ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพาณิชย์ด้วย ทั้งนี้เพราะผู้เขียนมีความเห็นว่าขอเสนอเหตุผลนี้อาจจะเป็นประโยชน์บางอย่างไม่มากนักในแง่บรรดาผู้ที่มีความสนใจทั้งหลาย ส่วนการบรรยายถึงการแบ่งส่วนราชการ ของกระทรวงพาณิชย์นั้น ผู้เขียนจะกล่าวถึงการแบ่งส่วนราชการทุกส่วนอย่างกว้าง ๆ เท่านั้น ในหัวข้อนี้ แต่จะได้กล่าวถึงการแบ่งส่วนราชการของหน่วยงานเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการค้าต่างประเทศอย่างละเอียดในหัวข้อต่อ ๆ ไป

(๑) อำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์(กระทรวงเศรษฐกิจเดิม) มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๒๕ เกี่ยวกับการ เศรษฐกิจ การพาณิชย์ รวมตลอดทั้งการซื้อขาย แลกเปลี่ยนขนส่งสินค้า ควบคุมและส่งเสริมการค้า

ราชการในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ตามที่ได้รับอำนาจจากตัวบทกฎหมาย และหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ระบุไว้ในรายงานของกระทรวงพาณิชย์ประจำปี ๒๕๑๕ ประกอบด้วยกิจการสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับการค้าภายในประเทศ การค้าต่างประเทศ การควบคุมการค้า การจัดระเบียบสถาบันการค้า การควบคุมสินค้า การทะเบียนการค้าและการบัญชีธุรกิจ การส่งเสริมการค้าทั้งภายในและต่างประเทศ การที่กษาวิจับสินค้าและตลาดการค้า การอบรมการค้า การเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดเกี่ยวกับกิจการแต่ละอย่างได้ ดังต่อไปนี้.—

๑. การค้าในประเทศ ราชการของกระทรวงพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าในประเทศ ได้แก่ การส่งเสริม การควบคุม และการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าภายในประเทศ โดย

๑.๑ การรักษาระดับราคาสินค้าให้แก่มูลผลิต เพื่อช่วยให้ผู้ผลิตสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมสามารถจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ในราคาที่เหมาะสม กระทรวงพาณิชย์ได้ร่วมมือกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าที่ตลาดต้องการให้มีปริมาณเพียงพอและคุณภาพดี ถ้าปรากฏว่าสินค้าที่สำคัญ ๆ ชนิดใดผู้ผลิตขายได้ราคาต่ำเกินควร ก็เข้าช่วยรับซื้อสินค้าเพื่อรักษาระดับราคาและป้องกันมิให้ผู้ผลิตถูกการกดราคารับซื้อโดยคนกลาง

๑.๒ การรักษาระดับราคาสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพให้แก่ผู้บริโภค กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการให้ราคาสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชนมีเสถียรภาพ ด้วยการป้องกันแก้ไขมิให้สินค้าดังกล่าวมีราคาสูงเกินควรหรือเกิดขาดแคลนและห้ามหรือจำกัดการส่งสินค้าที่ยังผลิตได้ไม่เพียงพอให้ขายในประเทศไปยังต่างประเทศ

๑.๓ การจัดระเบียบตลาดการค้า กระทรวงพาณิชย์ได้จัดระเบียบการค้าในการค้า เพื่อประโยชน์แก่มูลผลิตผู้บริโภคและผู้ประกอบการ โดยจัดให้ผู้ผลิตมีตลาดจำหน่ายสินค้า เช่น จัดให้มีตลาดกลางไข่ ตลาดกลางผักและผลไม้ ควบคุมกิจการคลังสินค้า และช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าให้แก่มูลผลิต ช่วยให้การค้าขายแจกสินค้าไปยังท้องที่ที่มีความขาดแคลน และควบคุมการขนย้ายสินค้าเพื่อสงวนไว้ให้มีเพียงพอแก่ความต้องการของท้องที่ในกรณีจำเป็น

๒. การค้าต่างประเทศ ราชการของกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับการค้าต่างประเทศก็มีลักษณะอย่างเดียวกันกับการค้าในประเทศ คือ การส่งเสริม การควบคุม และการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าต่างประเทศ โดย

๒.๑ การส่งเสริมสินค้าส่งออก สินค้าออกเป็นพื้นฐานสำคัญแห่งรายได้ของประเทศและมีความสำคัญต่อผู้ผลิต กระทรวงพาณิชย์ได้ศึกษาวิจัยภาวะสินค้าออกที่สำคัญและอย่างใดโดยใกล้ชิด ทั้งในด้านการผลิต ค่าใช้จ่ายและราคาส่งออก คุณภาพของสินค้าและอุปสรรคในการส่งออก เพื่อประกอบการพิจารณาหาวิธีส่งเสริมสินค้าแต่ละอย่าง

ให้มีการส่งออกมากขึ้น ทั้งในปริมาณและในราคาที่เหมาะสม กิจตามศึกษาภาวะของตลาดต่างประเทศแต่ละแห่งโดยใกล้ชิด เกี่ยวกับความต้องการสินค้าที่ส่งออกไปจำหน่าย การแข่งขันระหว่างสินค้าไทยกับสินค้าของประเทศอื่น ระบบและวิธีการค้าปลีกค้าส่ง การควบคุมการนำสินค้าเข้า และการส่งสินค้าออก การควบคุมปริวรรตต่างประเทศ ภาวะการค้าและดุลการค้ากับประเทศไทย เพื่อหาทางจำหน่ายสินค้าเกษตรกรรม และสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศให้มากขึ้น ขจัดอุปสรรคในการส่งสินค้าออก จัดระบบการส่งสินค้าออกให้เหมาะสม เพื่อให้การค้าดำเนินไปโดยราบรื่น เจริญทำข้อตกลงขายสินค้ากับบางประเทศ เช่น การทำข้อตกลง ขยายชาวโศคใหญ่ปุ่น และสาธารณรัฐจีน ทำสัญญาขายข้าวให้แก่รัฐบาลต่างประเทศ สำหรับการเจรจาให้มีการทำข้อตกลงขยายข้าวโศคและข้าวฟ่างใหญ่ปุ่นและสาธารณรัฐจีน นอกจากนี้จะสามารถจัดการแก่งแย่งขายศักราคากันเองแล้ว ยังทำให้สามารถจำหน่ายข้าวโศคได้ในราคาที่เหมาะสมด้วย นอกจากนี้ยังได้ขยายและปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ส่งคณะผู้แทนการค้าเดินทางไปเจรจาและหาตลาดสินค้าในต่างประเทศ เจริญกับคณะผู้แทนการค้าต่างประเทศที่เดินทางมาประเทศไทย จัดแสดงสินค้าและตั้งศูนย์แสดงสินค้าเพื่อเผยแพร่สินค้าในต่างประเทศ

๒.๒ การรักษาและขยายตลาดต่างประเทศ หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกระทรวงพาณิชย์ คือ จะต้องพยายามรักษาตลาดต่างประเทศให้มั่นคง และขยายตลาดต่างประเทศให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในด้านคุณภาพ ได้เร่งรัดกวดขันการรักษาคูณภาพและมาตรฐานของสินค้าออก เพื่อส่งเสริมความนิยมสินค้าไทยในต่างประเทศ นอกจากนี้เพื่อส่งเสริมสัมพันธภาพและความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้ากับประเทศต่าง ๆ ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และเพื่อหาทางขยายตลาดต่างประเทศของสินค้าไทยให้กว้างขวางออกไป ได้มีการทำข้อตกลงทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ อาทิ กับประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐจีน ออสเตรเลีย อินเดีย คานาดา มัลกาเรีย ภูมาเนียบ และสหภาพโซเวียต

๒.๓ การแก้ไขดุลการค้า เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมานับเป็นเวลากว่า ๒๐ ปีแล้ว กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการเพิ่มปริมาณสินค้าออกให้มากขึ้นและลดการนำสินค้าเข้าให้น้อยลง

๒.๓.๑ การเพิ่มปริมาณและมูลค่าสินค้าออกให้มากขึ้น มาตรการนี้เป็น
 การแก้ปัญหาที่ตรงเป้าที่สุด เพราะ เป็นการเพิ่มรายได้ของผู้ผลิต รายได้ของประเทศ และ
 นอกจากการส่งเสริมสินค้าออกที่มีการส่งออกอยู่แล้วเป็นประจำ ใ้หาทางเพิ่มชนิดสินค้าออก
 ใหม่ ๆ ขึ้นอีก ทั้งสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรม โดยส่งเสริมการส่งออกไปยัง
 ตลาดต่างประเทศที่กำลังมีความต้องการ ปรับปรุงคุณภาพของสินค้าให้ดีขึ้น เพื่อให้ได้ราคาดี
 ลดต้นทุนการผลิต และการส่งออก เพื่อให้สินค้าไทยสามารถแข่งขันกับสินค้าของประเทศ
 อื่น จักระบบการส่งออกเพื่อป้องกันการแข่งขันกันขายตัดราคาสินค้าในตลาดต่างประเทศ
 ป้องกันและลงโทษผู้ส่งออกที่ทำให้สินค้าไทยและผู้ส่งออกของไทยต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง

๒.๓.๒ การลดการนำเข้าสินค้าเข้าในอภยลง แมว่าการส่งสินค้าออกจะเป็น
 มาตรการที่สำคัญในการแก้ไขการขาดดุลการค้าของประเทศไทยก็ตาม แต่เนื่องจากสินค้า
 ออกที่สำคัญ ๆ ของประเทศไทยเป็นสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งไม่อาจเพิ่มปริมาณได้มากนักใน
 ระยะเวลาอันสั้น จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการลดการนำเข้าสินค้าเข้ามาประกอบกันด้วย โดยวิธี
 ส่งเสริมอุตสาหกรรมทดแทนสินค้าเข้า ซึ่งในปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมที่สามารถผลิต
 สินค้าที่มีคุณภาพและราคาไม่แพ้สินค้าต่างประเทศเป็นจำนวนมาก และเพื่อส่งเสริมการใช้
 สินค้าที่ผลิตในประเทศ กระทรวงพาณิชย์ได้จัดแสดงสินค้าไทยเพื่อให้ประชาชนทราบว่าสินค้า
 ที่ผลิตได้ในประเทศมีอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้ผลิตได้มีโอกาสโฆษณาเผยแพร่และจำหน่ายสินค้า
 ของตน และทางราชการก็ได้สนับสนุนให้สวนราชการและรัฐวิสาหกิจใช้ของไทย นอกจากนี้
 นี้ในกรณีจำเป็นและสมควรนอกจากทางราชการจะใช้มาตรการทางการคลังและการเงินแล้ว
 กระทรวงพาณิชย์ยังได้ควบคุมการนำเข้าซึ่งนอกจากจะลดการนำเข้าและส่งเสริม
 การผลิตภายในประเทศแล้ว ยังอาจสร้างอำนาจการต่อรองในการเจรจากับต่างประเทศ
 ได้ด้วย นอกจากนี้ยังได้พยายามแก้ไขมูลค่าของสินค้าออกและสินค้าเข้าที่แตกต่างกัน อันเป็น
 เหตุให้ดุลการค้าของประเทศขาดดุลด้วยการส่งเสริมให้มีการเอาประกันกับสินค้าเข้ากับ
 บริษัทที่ประกอบธุรกิจประกันภัยในประเทศ แทนที่จะประกันกับบริษัทประกันภัยของต่างประเทศ
 และยังช่วยเหลือให้เรือไทยมีส่วนในการขนส่งสินค้าออกและสินค้าเข้า แทนที่จะใช้เรือ
 ต่างประเทศทั้งหมดอีกด้วย

๓. การควบคุมการค้า

๓.๑ การควบคุมการค้าภายในประเทศ

๓.๑.๑ การควบคุมกิจการประกันภัย ปัจจุบันนี้มีบริษัทประกันภัยซึ่งอยู่ในความควบคุมของกระทรวงพาณิชย์ ๒๐ บริษัท โดยแยกเป็นบริษัทที่ประกอบกิจการประกันวินาศภัย ๔๔ บริษัท ประกอบกิจการประกันชีวิต ๕ บริษัท และประกอบกิจการประกันชีวิตและวินาศภัยในบริษัทเดียวกัน ๒ บริษัท ในจำนวน ๒๐ บริษัทนี้ เป็นบริษัทที่ก่อตั้งขึ้นในประเทศ ๕๐ บริษัท เป็นบริษัทสาขาของบริษัทประกันภัยในต่างประเทศ ซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันภัยในประเทศ ๑๐ บริษัท บริษัทประกันภัยทั้ง ๒๐ บริษัท ได้วางหลักทรัพย์สินประกันในการประกอบธุรกิจประกันภัยไว้กับนายทะเบียนรวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๑๕ ล้านบาทเศษ กระทรวงพาณิชย์ได้ตรวจสอบควบคุมบริษัทประกันภัยให้การดำเนินกิจการของบริษัทเป็นไปตามกฎหมาย และป้องกันมิให้กระทำการอันอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน ในด้านการส่งเสริมกิจการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนสมาคมประกันวินาศภัย และสมาคมประกันชีวิต เพื่อปรับปรุงและส่งเสริมกิจการประกันภัยให้เจริญก้าวหน้าและเป็นที่เชื่อถือของประชาชน

๓.๑.๒ การควบคุมการทำบัญชีธุรกิจและการสอบบัญชี กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.๒๔๘๒ โดยตรวจตราควบคุมให้ผู้ประกอบธุรกิจทำบัญชีให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ รวมทั้งการประทับตราบัญชีและการเก็บรักษาบัญชี ในด้านการสอบบัญชี ผู้ประกอบอาชีพสอบบัญชีจะต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ.๒๕๐๕ ซึ่งกระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่เป็นผู้รักษาการ และจะต้องผ่านการสอบของคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชีด้วย ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้สอบบัญชีจะต้องรักษามารยาทและปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดไว้

๓.๑.๓ การควบคุมกิจการคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่ควบคุมการประกอบกิจการคลังสินค้าตามเงื่อนไขควบคุมกิจการคลังสินค้า โดยออกใบอนุญาตให้ประกอบกิจการคลังสินค้า ตรวจสอบกิจการที่ดำเนินงานอยู่ในรอบปี เพื่อให้ผู้ประกอบกิจการคลังสินค้าปฏิบัติตามเงื่อนไขการควบคุมกิจการคลังสินค้าตามกฎหมาย รวมทั้งตรวจสอบบัญชีกำไร

ขาดทุน และงบดุลของบริษัทจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการคลังสินค้า พิจารณาเรื่อง
ราวหลักฐานและเอกสาร ของบริษัทจำกัดที่มาขออนุญาตประกอบกิจการคลังสินค้า และส่ง
พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบกิจการและบัญชีของคลังสินค้าด้วย

๓.๑.๔ การจัดระเบียบสถาบันการค้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่
ควบคุมสมาคมการค้าและหอการค้าตามพระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ.๒๕๐๘ และ
พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ.๒๕๐๘ โดยพิจารณาการขออนุญาตจัดตั้งสมาคมการค้าและ
หอการค้า ตรวจสอบข้อบังคับ และสอบสวนฐานะและความประพฤติของผู้เริ่มก่อการตลอดจน
หลักฐานอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ควบคุมการค้าเนืองงานของสมาคมการค้าและ
หอการค้าที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง เช่น การขอจดทะเบียนตั้งกรรมการ สอบสวนฐานะและความ
ประพฤติกของกรรมการ ตรวจสอบรายงานประจำปี งบดุล บัญชี และพิจารณาการขอแก้ไข
เปลี่ยนแปลงข้อบังคับ เป็นต้น

๓.๑.๕ การควบคุมการสำรอน้ำมันเชื้อเพลิงและคุณภาพ กระทรวงพาณิชย์
มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.๒๕๐๘ โดยเป็นผู้ออกใบ
อนุญาตให้เป็นผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิง และ บังคับให้ผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิงสำรอน้ำมันเชื้อเพลิง
ไวตามชนิด ปริมาณ และ อัตราที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์กำหนดและควบคุมผู้ค้าน้ำมัน
มิให้กลั่นหรือจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงต่ำกว่าคุณภาพที่ทางราชการกำหนดด้วย

๓.๑.๖ การควบคุมสินค้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ
ควบคุมสินค้าโภคภัณฑ์หรือเครื่องอุปโภคบริโภคเมื่อมีความจำเป็น เพื่อรักษาประโยชน์และ
ระงับความเดือดร้อนของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของ
ประเทศตามพระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ.๒๔๘๕ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภค
บริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พ.ศ.๒๔๘๘ และพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไร
เกินควร พ.ศ.๒๔๘๐ ส่วนสินค้าขาเข้าก็มีอำนาจหน้าที่ควบคุมในทำนองเดียวกันโดยอาศัยอำนาจ
ตามพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ.๒๔๘๘ และพระราชบัญญัติการค้าข้าว
พ.ศ.๒๔๘๘ กับฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๒ การควบคุมการค้าต่างประเทศ

๓.๒.๑ การควบคุมการส่งออกสินค้าออก กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจควบคุมการส่งออกสินค้าออกได้โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกนอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง พ.ศ.๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติมาตรการสินค้าออก พ.ศ.๒๕๐๓ เพื่อสงวนสินค้าไว้ภายในประเทศ เพื่อป้องกันการขาดแคลน เพื่อควบคุมมาตรฐานคุณภาพของสินค้าออก เพื่อจัดระเบียบการส่งออกให้เป็นไปควยก็ หรือเพื่อปฏิบัติตามความตกลงระหว่างประเทศ และเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและการรักษาความมั่นคงของประเทศ

๓.๒.๒ การควบคุมการนำเข้าสินค้าเข้า การควบคุมการนำเข้าสินค้าเข้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจที่จะควบคุมได้ทำนองเดียวกันกับการควบคุมการส่งออก เพื่อประโยชน์สาธารณชน เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมและการผลิตสินค้าในประเทศ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนความมั่นคงของประเทศและเพื่อรักษาสุขภาพของประชาชน

๔. การทะเบียนการค้าและการบัญชีธุรกิจ

๔.๑ การรับจดทะเบียน ก่อตั้งและควบคุมทางหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท ในการรับจดทะเบียนการก่อตั้งและควบคุมทางหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ทางหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัดให้ปฏิบัติตามกฎหมายและให้บริการแก่ประชาชนในการตรวจและคัดสำเนาเอกสารเกี่ยวกับการจดทะเบียน เพื่อให้รู้ฐานะของทางหุ้นส่วนบริษัทในการติดต่อกำเนินธุรกิจต่าง ๆ

๔.๒ การรับจดทะเบียนพาณิชย์ การรับจดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๔๕ เป็นหน้าที่ราชการอีกอย่างหนึ่งของกระทรวงพาณิชย์ ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องจดทะเบียนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันเริ่มประกอบธุรกิจ ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ที่ผู้ประกอบธุรกิจมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ในกรณีผู้ประกอบธุรกิจมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ และเปิดสำนักงานสาขาในประเทศไทยจะต้องจดทะเบียนพาณิชย์ ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์แห่งท้องที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานสาขาใหญ่ หลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนพาณิชย์จะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ สำนักงานกลางทะเบียน

พาณิชย์ตั้งอยู่ที่กองทะเบียนธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า และมีสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ตั้งอยู่ใน
ท้องที่ต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร

๔.๓ การรับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า
จะต้องจดทะเบียนเครื่องหมายของตนไว้ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๔๙๔
กับฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงจะมีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าของตนแต่ผู้เดียว การขอจ
ทะเบียนเครื่องหมายการค้า เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะขอจดด้วยตนเอง หรือจะมอบให้
ตัวแทนค้าเนิการก็ได้ ในกรณีผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีสำนักงานอยู่ในต่างประเทศ
จะต้องมีสถานติดต่อได้ในประเทศไทย และมีหนังสือแต่งตั้งตัวแทนซึ่งมีการรับรองถูกต้อง
ตามกฎหมายของประเทศที่ผู้ขอมีภูมิลำเนา นอกจากนี้หนังสือมอบอำนาจและเอกสารต่าง ๆ
ที่ยื่นค่อนนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยจะต้องมีคำแปลเป็นภาษาไทย การจ
ทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยจะต้องขอจด ณ กองสิทธิบัตรและเครื่องหมาย
การค้า กรมทะเบียนการค้า โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้

๔.๔ การควบคุมการทำ การสั่ง การขาย และการซ่อมเครื่องซึ่งดวงวัด การ
ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการทำ การสั่ง การขาย และการซ่อมเครื่องซึ่ง ดวง วัด ที่ใช้ในการ
พาณิชย์ทุกประเภท จะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมทะเบียนการค้า สินค้าเครื่องซึ่ง
เครื่องดวง เครื่องวัด ที่ทำขึ้นภายในประเทศ หรือสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ หรือซ่อมแซม
ขึ้นใหม่ จะต้องส่งให้สำนักงานกลาง มาตรา ซึ่ง ดวง วัด ซึ่งอยู่ที่กองซึ่งดวงวัด
กรมทะเบียนการค้า หรือส่งให้สำนักงานสาขา ซึ่ง ดวง วัด ซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ
เพื่อตรวจสอบให้คำรับรองให้เป็นไปตามกฎหมาย การขาย เครื่องซึ่งดวงวัด ที่ไม่มีคำ
รับรองของเจ้าหน้าที่ย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พ.ศ. ๒๔๖๖ นอกจากนี้
นี้ ทางราชการได้ส่งนายตรวจมาตราซึ่งดวงวัดออกไปตรวจสอบการใช้เครื่องซึ่ง ดวง วัด
ในท้องที่ต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักรอยู่เป็นประจำ

๕. การส่งเสริมการค้า การส่งเสริมการค้าภายในประเทศและการส่งเสริม
การค้าต่างประเทศ เป็นราชการสำคัญที่อยู่ในหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งดำเนินการ
โดยทางกรมการค้าภายใน กรมการค้าต่างประเทศ และกรมพาณิชย์สัมพันธ์

๕.๑ การส่งเสริมการค้าของคนไทย เนื่องด้วยการค้าส่วนใหญ่ในประเทศตกอยู่ในมือของคนต่างดาว เพื่อต้องการทำให้มาอยู่ในมือของคนไทย กระทรวงพาณิชย์จึงได้ดำเนินการช่วยเหลือร้านค้าของคนไทย โดยให้กรมการค้าภายในรับจดทะเบียนไว้เป็นร้านในความสงเคราะห์ และส่งเสริมกิจการของบริษัทจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งเป็นบริษัทการค้าของคนไทยในต่างจังหวัด ซึ่งทางราชการได้เข้าร่วมทุนกับประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ จัดตั้งขึ้นให้ดำเนินการให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งได้จัดให้บริษัทจังหวัดประสานงานกับองค์กรและบริษัทที่ทางราชการร่วมทุน ซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวงพาณิชย์ เพื่อดำเนินการค้าทั้งภายในและต่างประเทศ การส่งเสริมการค้าของคนไทยกระทำโดยวิธีจัดหาสินค้าที่สำคัญ ๆ มาขายส่งให้ และจัดตั้งเงินทุนให้ร้านค้าของคนไทยและบริษัทจังหวัดออกไปขยายกิจการค้า โดยใหญ่ในระยะยาวและคอกเบี้ยต่ำ

๕.๒ การจัดการแสดงและจำหน่ายสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการส่งเสริมสินค้าไทย ด้วยการแสดงและจำหน่ายสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตในประเทศไทย ณ ศูนย์แสดงสินค้าไทยของกรมพาณิชย์สัมพันธ์ โดยจัดสัปดาห์แห่งสินค้าไทยชนิดต่าง ๆ สลับกันไปเป็นระยะ ๆ ตลอดปี เป็นการช่วยเผยแพร่สินค้าที่ผลิตได้ในประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่ประชาชน และช่วยสร้างความนิยมการใช้สินค้าไทย ซึ่งผลิตได้มากมายหลายชนิดมีคุณภาพทัดเทียมกับสินค้าต่างประเทศ นับว่าเป็นการส่งเสริมผู้ผลิตและผู้ค้าสินค้าไทยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้กระทรวงพาณิชย์ยังได้ช่วยเผยแพร่สินค้าไทยไปในประเทศต่าง ๆ ทั้งในอเมริกา ยุโรป เอเชีย และออสเตรเลีย โดยเข้าร่วมในงานแสดงสินค้าที่สำคัญ ๆ ในต่างประเทศ และจัดงานแสดงสินค้าไทยขึ้นในต่างประเทศ โดยชักชวนให้ผู้ผลิตสินค้าไทยนำสินค้าไปร่วมแสดงและจำหน่าย ซึ่งจะทำให้สามารถขยายตลาดสินค้าไทยในต่างประเทศได้

๕.๓ การเจรจาทำความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศและกำหนดเป้าหมายในการส่งออก นอกจากการแสดงและจำหน่ายสินค้า กระทรวงพาณิชย์ยังได้เจรจากร่วมทำความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศบางประเทศ เพื่อส่งเสริมให้มีการส่งสินค้าไทยออกไปขายในประเทศนั้น ๆ ให้มากขึ้น และยังได้เจรจากับรัฐบาลต่างประเทศ รวมทั้งประชาคม

เศรษฐกิจยุโรป (องค์การตลาดรวม) ทั้งโดยตรงและโดยการเข้าร่วมประชุมระหว่างประเทศ เพื่อช่วยซัพพลายสินค้าไทยออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ โดยการของคหรือลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับสินค้าไทย และให้มณฑลระเบียบการควบคุมการนำเข้าของประเทศไทยต่าง ๆ รวมทั้งทำความตกลงกับบางประเทศ คือ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐจีน กำหนดเป้าหมายในการส่งสินค้าออกของประเทศไทยไปยังประเทศทั้งสองนั้น ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงและขยายตลาดสินค้าไทยในต่างประเทศได้เป็นอันมาก

๖. การศึกษาวิจัยสินค้าและตลาดการค้า นอกจากงานสำคัญ ๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินงานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งโดยทางกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ คือ การศึกษาวิจัยสินค้าที่สำคัญของประเทศไทย ศึกษาวิจัยการตลาดรวมทั้งปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับตลาดการค้าทั้งภายในและต่างประเทศ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และจัดทำรายงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจการค้า ทัศนียภาพและสถิติพาณิชย์อื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการค้าและแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ เกี่ยวกับสินค้าไทยและการค้าของประเทศไทยในประเทศและต่างประเทศ

๗. การอบรมการค้า กระทรวงพาณิชย์ได้จัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการค้าทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติให้แก่ผู้สนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ทำงานอยู่ในบริษัทห้างร้านและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ และผู้ประกอบการรายย่อยที่เป็นคนไทย โดยให้กองพัฒนาพาณิชย์จัดหลักสูตรและดำเนินการอบรมระยะสั้นให้แก่ผู้สนใจสมัคร เข้ารับการอบรม ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการปลูกฝังความนิยมในอาชีพการค้าให้แก่คนไทยอีกวิธีหนึ่ง

๘. การเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจให้นักศึกษา ผู้ประกอบการค้าและธุรกิจอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนได้รู้ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับราคาสินค้า ภาวะตลาดการค้า การเงิน และให้มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการการค้าและการดำเนินการค้า กระทรวงพาณิชย์ได้ออกหนังสือพิมพ์รายวัน เรียกชื่อว่า "หนังสือพิมพ์ชาวพาณิชย์" มาเป็นเวลา ๒๐ ปีเศษแล้ว

(๒) การแบ่งส่วนราชการของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ (Ministry of Commerce) แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๗ ส่วน คือ.—

๑. สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี (Office of the Secretary to the Minister) ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๑.๑ แผนกการเมือง

๑.๒ แผนกตรวจสอบเรื่องราวและความเห็น

๒. สำนักงานปลัดกระทรวง (Office of the Under Secretary of State) ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๒.๑ กองกลาง

๒.๒ กองคลัง

๒.๓ สำนักงานประกันภัย

๒.๔ สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ

๒.๕ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

๒.๖ กองแผนงานและประสานงานการพาณิชย์

๓. กรมการค้าต่างประเทศ (Department of Foreign Trade) ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๓.๑ สำนักงานเลขาธิการกรม

๓.๒ กองการค้าขาเข้า

๓.๓ กองการค้าขาออก

๓.๔ กองมาตรฐานสินค้า

๓.๕ กองควบคุมสินค้า

๓.๖ กองพาณิชย์กิจต่างประเทศ

๓.๗ กองส่งเสริมสินค้าออก

๔. กรมการค้าภายใน (Department of Internal Trade) ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๔.๑ สำนักงานเลขานุการกรม

๔.๒ กองควบคุมการค้า

๔.๓ กองควบคุมชาว

๔.๔ กองตลาดการค้า

๔.๕ กองส่งเสริมรานย่อย

๔.๖ กองส่งเสริมบริษัท

๔.๗ กองคลังสินค้า

๕. กรมเศรษฐกิจพาณิชย์ (Department of Business Economics)

ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๕.๑ สำนักงานเลขานุการกรม

๕.๒ กองนโยบายการค้าและการตลาด

๕.๓ กองระดับราคาและสถิติ

๖. กรมทะเบียนการค้า (Department of Commercial Registration)

ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๖.๑ สำนักงานเลขานุการกรม

๖.๒ กองทะเบียนภูมิภาค

๖.๓ กองทะเบียนธุรกิจ

๖.๔ กองสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า

๖.๕ กองชั่งตวงวัด

๖.๖ กองวิชาการ

๖.๗ กองควบคุมบัญชีธุรกิจ

๗. กรมพาณิชย์สัมพันธ์ (Department of Commercial Relations)

ประกอบด้วยส่วนราชการดังต่อไปนี้ คือ.—

๗.๑ สำนักงานเลขานุการกรม

๗.๒ กองข่าวสารการค้า

๗.๓ กองเผยแพร่สินค้าไทย

๗.๔ กองพัฒนาพาณิชย์

ค. นโยบายของกระทรวงพาณิชย์

๑. การกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ ในการกำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ จะต้องพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ

๑.๑ อำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวงกรม พ.ศ.๒๕๐๖* กระทรวงพาณิชย์ (กระทรวงเศรษฐกิจเดิม) มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเศรษฐกิจ การพาณิชย์ รวมตลอดทั้งการซื้อขายแลกเปลี่ยน สินค้า ความคุ้มครองและส่งเสริมการค้า

๑.๒ นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา นโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบันที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๕ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระทรวงพาณิชย์มีดังนี้ "จะปรับปรุงการตลาดตลอดจนราคาให้เป็นธรรม จะส่งเสริมการค้าทั้งภายในและระหว่างประเทศ จะรักษาค่าการค้ำและขยายตลาดเพื่อแก่ลูกค้าการค้า"

๑.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๑๕ - ๒๕๑๘) ได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาการค้าพาณิชย์^{๑๓} ซึ่งเป็นงานของกระทรวงพาณิชย์ ไว้ดังนี้.-

๑.๓.๑ รัฐจะยึดถือนโยบายวิสาหกิจเสรี โดยสนับสนุนให้เอกชนประกอบการค้าภายในระบบการแข่งขันที่เหมาะสม ทั้งนี้ รัฐจะกำหนดนโยบาย วางแผน และให้บริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจการค้าพาณิชย์อย่างแท้จริง

^{๑๓} สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม พ.ศ.๒๕๑๕ - ๒๕๑๘, (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักพิมพ์เนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๕), หน้า ๓๐๕ - ๓๐๖

* ได้มีการแก้ไขปรับปรุง พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวงกรม พ.ศ.๒๕๐๖ โดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๕ ว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม

๑.๓.๒ รัฐจะไม่จัดตั้งรัฐวิสาหกิจการผลิตซึ่งไม่จำเป็นขึ้นมาใหม่ ซึ่งจะเป็นการแข่งขันกับเอกชน ส่วนรัฐวิสาหกิจการผลิตที่ดำเนินการอยู่แล้ว จะได้ทบทวน และศึกษาวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง เพื่อกำหนดนโยบายให้แน่นอนว่า รัฐวิสาหกิจใดควรจะปรับปรุงให้เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาตลาดต่อไป

๑.๓.๓ ประสานนโยบายการเงิน การคลัง และการพาณิชย์ ให้สัมพันธ์ สอดคล้องกัน เพื่อส่งเสริมการผลิตและการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเพิ่มสินค้าส่งออก ให้มากขึ้น

๑.๓.๔ จัดให้มีการศึกษาวิจัยการผลิตและการตลาดของสินค้าแต่ละประเภท เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการผลิต การตลาด ตลอดจนการส่งออกของสินค้านั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสานงานกันอย่างใกล้ชิด

๑.๓.๕ ส่งเสริมการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศ โดยทำการตลาดในต่างประเทศ เพื่อหาทางจำหน่ายผลผลิตทางการ เกษตรและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ ไร้ข้อด้อยภายในประเทศให้มากขึ้น จะจัดให้มีการบริการโฆษณาสินค้าไทยและมาตรการ ช่วยเหลือการส่งสินค้าออก ตลอดจนส่งเสริมและจัดระเบียบของผู้ส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยัง ต่างประเทศให้รัดกุมยิ่งขึ้น และให้สามารถแข่งขันกับสินค้าจากประเทศอื่นได้

๑.๓.๖ ส่งเสริมประชาชนให้ใช้สินค้าอุปโภคบริโภคที่ผลิตได้ภายใน ประเทศ เพื่อเป็นการขยายตลาดภายในประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๑.๓.๗ สนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร เช่น สถาบันเกษตรกร สหกรณ์ สมาคมต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อประโยชน์แก่การจัดระบบตลาดระดับไรนา และเป็นแหล่ง ที่จะประสานงานระหว่างการผลิตและการจำหน่ายให้ เป็นผลดียิ่งขึ้น

๑.๓.๘ รัฐจะส่งเสริมธุรกิจที่ประกอบการเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ ให้ คีขึ้น เพื่อเป็นการลดต้นทุนสินค้าและบริการ อันจะสามารถอำนวยความสะดวก และ เป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศ

๒. นโยบายของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ตรงเกี่ยวกับการค้า ทั้งการค้าในประเทศ และการค้าต่างประเทศ นโยบายของกระทรวง — พาณิชย์ในปัจจุบันในเรื่องดังกล่าวตามที่ได้แถลงไว้ในรายงานของกระทรวง ฯ ประจำปี ๒๕๑๕

ประกอบด้วยนโยบายหลัก ๕ ประการคือ

๒.๑ นโยบายเกี่ยวกับการค้าในประเทศ นโยบายที่สำคัญของกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับการค้าในประเทศมีดังนี้.—

๒.๑.๑ ช่วยให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่เหมาะสม ในขณะที่เกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยังมีรายได้ในระดับที่ต่ำ หากรายได้ของเกษตรกรสูงขึ้น เศรษฐกิจของประเทศก็จะเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคง และจะร่วมมือกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดสรรรายได้มีความเป็นธรรมยิ่งขึ้น การช่วยให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นจะต้องทำทั้งในด้านการผลิตและการตลาด ในด้านการผลิต จะต้องช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น ในด้านการตลาด จะต้องช่วยให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่เหมาะสม และคุ้มครอง เช่น โดยการพยุงราคา ในขณะที่กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการพยุงราคาสินค้าทางเกษตร ๔ อย่าง ซึ่งได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ปอ และฝ้าย

๒.๑.๒ รักษาเสถียรภาพของราคาสินค้า กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายที่จะรักษาเสถียรภาพของราคาสินค้าที่จำเป็นในการครองชีพ โดยเฉพาะข้าว เพื่อให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคต้องเกื้อหนุน การรักษาเสถียรภาพของราคาสินค้าเพื่อส่งออก เช่น ข้าวโพด และปอ ก็เป็นประโยชน์ เพราะบางครั้ง ราคาสินค้าในประเทศขึ้นสูงมากเกินไป ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากพ้ออากาศกลางกักตุนสินค้าไว้ และถือโอกาสขึ้นราคา ทำให้ผู้ส่งที่มีสัญญาจะต้องส่งมอบสินค้าใหญ่ซื้อในต่างประเทศหาซื้อสินค้าไม่ได้ หรือต้องขาดทุน

๒.๑.๓ จัดระบบการค้าให้มีระเบียบและเป็นประโยชน์ กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายที่จะจัดระบบการค้าบางอย่าง ให้มีระเบียบและเป็นประโยชน์ทั้งแก่ผู้ผลิต ผู้บริโภคและพ้อค้า เช่น การจัดให้มีตลาดกลางใจ และให้มีการจดทะเบียนคลังสินค้าสาธารณะ

๒.๑.๔ การส่งเสริมการค้าของคนไทย กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายที่จะให้คนไทยได้มีส่วนในการค้ายิ่งขึ้น และได้ให้ความช่วยเหลือแก่ร้านค้าของคนไทย โดยจัดหาเงินกู้ระยะยาวและดอกเบี้ยต่ำให้กู้เงินไปทำทุน และจัดหาสินค้า เช่น ข้าว ให้จำหน่าย นอกจากนี้ยังมีนโยบายที่จะปรับปรุงกิจการของบริษัทจังหวัดให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒.๒ นโยบายเกี่ยวกับการค้าต่างประเทศ นโยบายที่สำคัญของกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับการค้าต่างประเทศ มีดังนี้.--

๒.๒.๑ ส่งเสริมและกระจายการส่งออกสินค้า ความสามารถของประเทศไทยในการนำสินค้าเข้ามามีอยู่สูงกับความสามารถในการส่งออก สินค้าออกของประเทศไทยยังเป็นที่มาแห่งรายได้ของมูลนิธิและรัฐบาล สินค้าออกจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกรผู้ผลิต การส่งเสริมสินค้าออกจึงเป็นงานที่สำคัญที่สุด นอกจากการส่งเสริมสินค้าที่มีการส่งออกเป็นประจำแล้ว จะต้องพยายามกระจายการส่งออกสินค้าใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นรวมทั้งสินค้าแปรรูปและสินค้าหัตถกรรม กระทรวงพาณิชย์จะตั้งศูนย์การค้าควบคุมไปกับการจัดตั้งสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ และจะตั้งสำนักงาน ฯ นี้ ในจุดที่สำคัญ ๆ เพิ่มขึ้น ศูนย์การค้าจะทำหน้าที่ที่สำคัญ ๓ ประการ คือ การแสดงสินค้า การให้ขอสบเทศทางการค้า และการวิจัยตลาด

๒.๒.๒ การรักษาและขยายตลาดต่างประเทศ นโยบายที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ จะต้องพยายามรักษาตลาดต่างประเทศใหม่แก่ และขยายตลาดต่างประเทศให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งอาจจะทำได้โดยปรับปรุงคุณภาพของสินค้าให้ดีขึ้น และให้สินค้าไทยสามารถขายแข่งขันกับสินค้าของประเทศอื่น ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าออก ส่งเสริมและควบคุมผู้ส่งออก แยกแยะสินค้าไทยให้แพร่หลาย จัดให้มีการศึกษาวิจัยตลาดต่างประเทศ และภาวะสินค้าออกโดยใกล้ชิดอยู่เสมอ

๒.๒.๓ การแก้ไขดุลการค้า นับตั้งแต่ปี ๒๔๕๕ ประเทศไทยมีดุลการค้าขาดดุลทุกปี ในปี ๒๕๐๐ ดุลการค้าขาดดุลมีจำนวนเพียง ๕๕๓ ล้านบาท ในปี ๒๕๑๐ จำนวนขาดดุลได้เพิ่มขึ้นเป็น ๘,๐๒๒ ล้านบาท และได้เพิ่มขึ้นเป็น ๑๐,๘๒๔ ล้านบาท และ ๑๒,๑๖๕ ล้านบาท ๑๒,๒๓๓ ล้านบาท ในปี ๒๕๑๑, ๒๕๑๒ และ ๒๕๑๓ ตามลำดับ นอกจากนี้ดุลการชำระเงินซึ่งเคยเกินดุลก็เริ่มขาดดุลในปี ๒๕๑๒ โดยขาดดุล ๕๑๓ ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น ๒,๖๕๒ ล้านบาท ในปี ๒๕๑๓ ส่วนในปี ๒๕๑๔ ขาดดุลประมาณ ๓๓๕ ล้านบาท หากไม่ดำเนินการแก้ไข ทุนสำรองของประเทศอาจจะลดลงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถพึ่งเงินช่วยเหลือและเงินทุนจากต่างประเทศได้ตลอดไป หากปล่อยให้ดุลการค้าขาดดุลเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และดุลการชำระ

เงินอยู่ในสภาพที่ขาดดุล เศรษฐกิจของประเทศย่อมจะได้รับความกระทบกระเทือน การแก้ไขดุลการค้าขาดดุลให้น้อยลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น และอาจจะทำได้โดยการเพิ่มปริมาณและมูลค่าสินค้าออกให้มากขึ้น และลดการนำสินค้าเข้าให้น้อยลง ซึ่งอาจจะทำได้โดยมาตรการทางด้านการเงิน การคลัง และการค้า โดยเหตุที่ประเทศไทยขาดดุลการค้ากับประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด และดุลการค้าขาดดุลก็ญี่ปุ่นเป็นจำนวนกว่าครึ่งของยอดขาดดุลรวม หากสามารถแก้ไขดุลการค้าขาดดุลกับญี่ปุ่นได้ ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาดุลการค้าส่วนรวมไม่ได้ในตัว กระทรวงพาณิชย์ จึงให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาดุลการค้ากับญี่ปุ่นมากที่สุด โดยได้เสนอให้ญี่ปุ่นซื้อสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยขอให้มีการกำหนดเป้าหมายการส่งสินค้าออกเป็นรายสินค้า เพราะเท่าที่ผ่านมาฝ่ายญี่ปุ่นได้รับจะซื้อสินค้าไทยเพิ่มขึ้น แต่ไม่ระบุว่าเป็นสินค้าอะไร จำนวนเท่าใด ฝ่ายญี่ปุ่นโดยอ้อมก็จะให้มีการกำหนดเป้าหมายสินค้าออกเป็นรายสินค้า จึงเป็นความสำเร็จเบื้องต้นในการที่จะหาทางส่งสินค้าออกไปญี่ปุ่นให้มากขึ้นเพื่อลดดุลการค้าขาดดุลให้น้อยลง

๒.๒.๔ การควบคุมสินค้าเข้าและสินค้าออก

๒.๒.๔.๑ การควบคุมสินค้าเข้า วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการควบคุมสินค้าเข้า ก็เพื่อช่วยเหลือจะคุ้มครองอุตสาหกรรมและการผลิตสินค้าในประเทศ ตัวอย่างสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ชนิดนี้ ไคแก ชา กาแฟ น้ำตาลทราย รมกระชาย นอกจากนี้ ยังห้ามการนำสินค้าบางอย่างเข้า เช่น เครื่องสีข้าวชนิดกแกลบเป็นรำ ซึ่ง เป็นเครื่องสีข้าวที่สีข้าวไม่ได้ คุณภาพตามมาตรฐาน และรถยนต์ใช้แล้ว โดยพิจารณาเห็นว่าการนำรถยนต์ใช้แล้วเข้ามาเพื่อการค้าไม่เป็นผลดีต่อดุลการค้า และประโยชน์ส่วนรวม

๒.๒.๔.๒ การควบคุมสินค้าออก วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการควบคุมสินค้าออก ก็เพื่อสงวนสินค้าไว้ในประเทศ หรือเพื่อป้องกันการค้าแลกเปลี่ยน ตัวอย่างของสินค้าที่ควบคุมตามวัตถุประสงค์ชนิดนี้ ไคแก ข้าวเปลือก รำข้าว โด กระบือ นอกจากนี้ก็เพื่อควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า สินค้าที่ใดกำหนดให้เป็นสินค้ามาตรฐานซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบก่อนส่งออกมี ๑๐ อย่าง อาทิ ข้าวโศก ปลด ละหุ่ง ปูนูน เครื่องเงินไทย ผ้าไหมไทย

สำหรับข้าวโพด ได้มีการควบคุมการส่งออก เพราะ ได้มีการทำสัญญาซื้อขายข้าวโพดกับญี่ปุ่น เพื่อให้เรามีหลักประกันในเรื่องตลาดและป้องกันการแย่งกันขายศักราการกันระหว่างผู้ส่งข้าวโพดออก

๒.๓ นโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและควบคุมธุรกิจ กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและควบคุมธุรกิจโดยย่อ ดังนี้.—

๒.๓.๑ คำแนะนำเพื่อให้มีกฎหมายคุ้มครององค์การประคิษฐ์และการออกแบบ การออกกฎหมายสนับสนุนและคุ้มครองสิทธิของนักประดิษฐ์และนักออกแบบ นอกจากจะเป็นการรับรองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของบุคคลแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยใน ศิลปะวิทยา และวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้น ยังเป็นการคุ้มครองธุรกิจของเอกชนในระยะต้น ๆ ให้มีโอกาสเจริญเติบโต ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนส่งเสริมการลงทุนในประเทศ อันเป็นนโยบายสำคัญอีกประการหนึ่งของรัฐบาล

๒.๓.๒ คำแนะนำปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนบริษัทจำกัด การส่งเสริมให้ประชาชนร่วมลงทุนในธุรกิจ โดยการถือหุ้นในบริษัทจำกัด เป็นวิธีหนึ่งที่จะ ระดมทุนและเงินออมของประชาชน ไม้ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งทางด้าน อุตสาหกรรมและการค้า จึงมีความจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศและสร้างความมั่นใจแก่ผู้ ลงทุนในสถาบันดังกล่าวนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของกระทรวงพาณิชย์ นั้น กระทรวงพาณิชย์จะดำเนินการให้มีกฎหมายว่าด้วยการ ก่อตั้งบริษัทมหาชนขึ้น ทั้งนี้ อาจจะออก เป็นกฎหมายใหม่หรือปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการจดทะเบียนบริษัท จำกัดแล้วแต่ความเหมาะสม ทั้งนี้ มีหลักการสำคัญ ๔ ประการ ประการแรก จะต้องแบ่ง ประเภทของบริษัทจำกัดออกเป็น ๒ ประเภท คือ บริษัทส่วนบุคคล (private company) และบริษัทมหาชน (public company) ประการที่สอง จะต้องให้มีมาตรการคุ้มครอง ประโยชน์ส่วนไ้เสียของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยอย่างเพียงพอ ประการที่สาม จะต้องให้มีมาตรการ ควบคุมบริษัทมหาชนให้รัดกุม เข้มงวดกว่าบริษัทส่วนบุคคล และประการสุดท้าย จะต้องมึวิธีที่จะ ให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือรวมบริษัทส่วนบุคคลเป็นบริษัทมหาชน

๒.๓.๓ คำแนะนำให้มีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่า เราจำเป็นต้องหาทางสนับสนุนส่งเสริมให้คนไทยได้มีส่วนร่วม

ดำเนินธุรกิจการค้ามากขึ้น แต่นโยบายดังกล่าวจะไม่ประสบความสำเร็จ หากรัฐไม่หาทางสนับสนุนและช่วยเหลือการประกอบธุรกิจการค้าของคนไทยตามความจำเป็นและเหมาะสม เพราะคนไทยมีกำลังทุนทรัพย์และประสบการณ์ในก้าธุรกิจการค้าน้อยกว่าชาวต่างประเทศซึ่งเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นต้องสอดคล้องดูแลการประกอบธุรกิจของคนต่างกาว่าโดยใกล้ชิดด้วย เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ และความผาสุกของคนไทยส่วนรวม จึงจำเป็นต้องดำเนินการให้มีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างกาว่าขึ้น ซึ่งเป็นที่นายนิติมาภักดิ์กฎหมายตั้งกล่าวไว้เมื่อใ้บังคับแล้วความประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔๑ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

๒.๓.๔ คำเนิการปรับปรุงกฎ หมายว่าควยการ ซึ่งตวงวัด เวลาในการใช้เครื่องซึ่งตวงวัดต่าง ๆ ในประเทศไทยแพร่หลายมากขึ้นตามความเจริญของธุรกิจการค้า รวมทั้งเทคนิคในการซึ่งตวงวัดก็เิกอก้าวหน้าไปมาก แต่กฎหมายว่าควยการ ซึ่งตวงวัด ฉบับปัจจุบันได้ประกาศใ้มานานแล้ว หลักการ และวิธีการบางอย่างไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับภาวการณ์ปัจจุบัน กระทรวงพาณิชย์ จึงถือเป็นนโยบายสำคัญที่จะปรับปรุงการซึ่งตวงวัด ทั้งในค้านกฎหมายและการบริหารงานใ้เป็นผลดีแก่ประชาชนผู้อยู่ใ้โลกบริโภคและธุรกิจการค้าเกี่ยวกับความเที่ยงธรรมในการซื้อขายสินค้ามากขึ้น เหาที่คำเนิการไปแล้วก็จะกำหนดใ้หอค้าและโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งผู้นำเข้าแจ้งปริมาณของสิ่งใ้บรรจุใ้ในหีบห่อ หรือภาชนะบรรจุ ตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อคุ้มครองส่วนใ้เสียของผู้ซื้อ นอกจากนี้ก็จะดำเนินการใ้เให้เครื่องซึ่งตวงวัดในทางการค้ามีมาตรฐานยิ่งขึ้น

๒.๓.๕ คำเนิการปรับปรุงกฎหมายว่าควยการจดทะเบียนพาณิชย์ การจดทะเบียนพาณิชย์เหาที่เป็นอยู่เวลานี้ ยังไม่ใ้ผลดีสมความมุ่งหมาย เพื่อที่จะใ้สถิติข้อมูลทางการค้าอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ สำหรับส่วนราชการและบุคคลใ้เกี่ยวข้อง นำไปใ้ประโยชน์ในธุรกิจและการค้า นอกจากนี้ ก็เป็นที่ประจักษ์ว่า การก่อตั้งและล้มเลิกธุรกิจเป็นไปใ้โดยง่าย จนกลายเป็นเครื่องมือของผู้นิยมสุจริต อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อประโยชน์ทางการค้าของประเทศ รวมทั้งประโยชน์ของบุคคลผู้ใ้ถือการค้า และเป็นผลเสียหายแก่รัฐใ้ค้านการเก็บภาษีอากรด้วย ซึ่งใ้ใ้การร้องเรียนจากหน่วยราชการใ้เกี่ยวข้อง กระทรวงพาณิชย์จึงเห็นว่า นอกจากจะปรับปรุงประสิทธิภาพใ้ค้านอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้ว ก็จะต้อง

ระวังรักษาผลประโยชน์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องและประโยชน์ของส่วนรวมด้วย

๒.๔ นโยบายของกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับสินค้าข้าว ข้าวเป็นสินค้าที่สำคัญที่สุด

ของประเทศไทย โดยเป็นสินค้าออกที่นำเงินตราต่างประเทศมาให้มากที่สุด ประชากรส่วนใหญ่ก็เป็นชาวนา การค้าข้าวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจและประชากรของประเทศ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องข้าว โดยมีคณะกรรมการช่วยเหลือชาวนาและคณะกรรมการระดับสูงเกี่ยวกับนโยบายการค้าข้าว

กระทรวงพาณิชย์ได้วางนโยบายการค้าข้าว ไว้ดังนี้.-

๒.๔.๑ ช่วยให้ชาวนาจำหน่ายข้าวเปลือกได้ในราคาสมควร รัฐบาลโดยคณะกรรมการช่วยเหลือชาวนา ได้เริ่มโครงการพยุงราคาข้าวตั้งแต่ปี ๒๕๐๘ โดยได้กำหนดราคาพยุงข้าวเปลือกชนิดต่าง ๆ ไว้ตั้งแต่เกวียนละ ๘๐๐ - ๑,๐๕๐ บาท ทางกรมได้เพิ่มราคาพยุงให้สูงขึ้นตามลำดับ ในขณะนี้ได้กำหนดราคาพยุงไว้ ตั้งแต่เกวียนละ ๑,๐๐๐ - ๑,๓๐๐ บาท

๒.๔.๒ นโยบายเกี่ยวกับค่าพรีเมียมข้าว ประโยชน์หรือข้อดีของค่าพรีเมียมข้าว มีดังนี้.-

๒.๔.๒.๑ เป็นเครื่องมือในการควบคุมปริมาณการส่งออกและการรักษาระดับราคาข้าวในประเทศ

๒.๔.๒.๒ เป็นเครื่องมือในการขายข้าวแข่งขันกับประเทศอื่น

๒.๔.๒.๓ ทำให้สามารถขายข้าวรัฐบาลต่อรัฐบาลได้

๒.๔.๒.๔ เป็นที่มาแห่งรายได้ของรัฐบาล

โดยมีผู้เสนอให้ยกเลิกพรีเมียมข้าว เพื่อให้ชาวนาจำหน่ายข้าวได้ราคาสูงขึ้น ในเรื่องนี้กระทรวงพาณิชย์เห็นว่า การยกเลิกพรีเมียมข้าวในขณะนี้ อาจมีผลได้ไม่คุ้มกับผลเสีย เนื่องจากภาวะตลาดข้าวในขณะนี้ เป็นตลาดของผู้ซื้อ การยกเลิกค่าพรีเมียมข้าว จะทำให้ราคาส่งออกลดลงมากกว่าที่จะทำให้ราคาข้าวในประเทศสูงขึ้น หากไม่มีการเก็บค่าพรีเมียม ราคาข้าวในประเทศและราคาข้าวในตลาดโลกจะอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน (คงแตกต่างกันเพียงค่าใช้จ่ายในการส่งออกและอากรขาออก) หากราคาข้าวในตลาดโลกมีมูลค่าสูง ข้าวไทยอาจอยู่ในฐานะต่ำมากที่จะแข่งขันกับข้าวของประเทศอื่น ราคาข้าวในประเทศจะลดต่ำลง ซึ่งจะ

กระทบกระเทือนต่อรายได้ของชาวมา แต่ถายังมีการเก็บค่าพรี่เมื่อมอยู่ เมื่อราคาข้าวในตลาดโลกตกต่ำลง เราก็อาจลดค่าพรี่เมื่อมให้ต่ำลง เพื่อให้ชาวไทยสามารถขายแข่งกับข้าวของประเทศอื่นได้ โดยไม่ต้องลดราคาข้าวลงให้ชาวมาต้องเดือดร้อน

๒.๔.๓ ส่งเสริมการส่งข้าวไปจำหน่ายต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะส่งเสริมการส่งข้าวไปจำหน่ายต่างประเทศให้มากขึ้น ทั้งข้าวเอกชนและข้าวรัฐบาล ทั้งนี้โดยการปรับปรุงค่าพรี่เมื่อมให้เหมาะสม ให้เงินรางวัลแก่ผู้ซื้อข้าวไทยในต่างประเทศ ทำสัญญาขายข้าวให้รัฐบาลต่างประเทศ มอบสิทธิของการคลังสินค้าทำสัญญาขายข้าวให้บริษัทเอกชนในต่างประเทศ ซึ่งเป็นตัวแทนซื้อข้าวให้รัฐบาลต่างประเทศ และจัดส่งคณะผู้แทนการค้าไปเยือนตลาดข้าวในต่างประเทศเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น

๒.๔.๔ ให้มีข้าวสำหรับบริโภคในประเทศอย่างเพียงพอในระดับที่เหมาะสมและสม่ำเสมอ เนื่องจากข้าวเป็นอาหารหลักของประชาชน และมีความสัมพันธ์กับค่าครองชีพ หากข้าวมีราคาสูงเกินไป ประชาชนก็จะได้รับความเดือดร้อน กระทรวงพาณิชย์จึงมีหน้าที่ที่จะต้องคอยระวังให้มีข้าวสำหรับบริโภคอย่างเพียงพอ ในระดับราคาที่เหมาะสมและสม่ำเสมอ

๒.๕ นโยบายทั่วไปในการบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ เนื่องจากกวดในการบริหารของกระทรวงพาณิชย์ได้สร้างไว้นานมาแล้ว สมควรจะมีการปรับปรุงเสียใหม่ให้แต่ละกรมกองมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ได้มีการปรับปรุงส่วนราชการ ของสำนักงานปลัดกระทรวงกรมพาณิชย์สัมพันธ์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และกรมการค้าต่างประเทศ ให้มีอัตรากำลังที่เหมาะสมมากขึ้น ส่วนกรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าภายในและเกี่ยวกับทะเลเป็นกรณีนั้น อยู่ในลำดับที่จะขอปรับปรุงต่อไปด้วย เฉพาะอย่างยิ่งงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจการพาณิชย์นั้น จะพยายามสร้างพื้นฐานและรวบรวมบุคคลและงานทางวิชาการ เศรษฐกิจการพาณิชย์ขึ้นให้เป็นปึกแผ่น เพื่อเป็นเครื่องมือของเจ้ากระทรวงในอนาคตจะบริหารงานให้เป็นไปตามหลักวิชาและมีประสิทธิภาพสูงเหมาะสมกับเหตุการณ์ของประเทศและของโลก

ง. วิจารณ์ความสัมพันธ์และผลทางภาคปฏิบัติของอำนาจหน้าที่และนโยบาย

อำนาจหน้าที่และนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ตามที่ผู้เขียนได้บรรยายมาแล้วในข้อ ๓ ข. และ ค. เป็นการบรรยายอำนาจหน้าที่และนโยบายครอบคลุมทุกด้านทั้งด้านการค้าภายในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นในหัวข้อวิจารณ์ผู้เขียนจะได้วิจารณ์เฉพาะในส่วนที่

เกี่ยวข้องกับการค้าต่างประเทศเท่านั้น เพื่อให้ตรงตามประเด็นของวิธานิพนธ์

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่กับนโยบาย ผู้เขียนจะพิจารณาอำนาจหน้าที่ ความสัมพันธ์กฎหมายกับนโยบายที่กำหนดดำเนินการอยู่สอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไรบ้าง บรรยายดังต่อไปนี้

๑.๑ การส่งเสริมสินค้าส่งออก กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่และนโยบายทางด้านการส่งเสริมสินค้าส่งออกสอดคล้องกันอยู่แล้ว โดยมีนโยบายส่งเสริมโดยการเพิ่มการส่งออกทั้งในด้านการผลิต มูลค่า และชนิดของสินค้าซึ่งเป็นหน้าที่ที่จะต้องประสานงานกับหน่วยงานทางฝ่ายผลิต เช่น กระทรวงเกษตร ฯ และกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งจะต้องประสานงานกับสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศด้วย

๑.๒ การรักษาและขยายตลาดต่างประเทศ เกี่ยวกับหัวข้อนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าการกระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่และนโยบายตรงกันอยู่แล้ว โดยดำเนินงานมุ่งไม่ในเรื่องคุณภาพของสินค้าส่งออกและศึกษาภาวะการแข่งขันของตลาดต่างประเทศ ส่วนผลทางด้านการปฏิบัติจริง ๆ นั้น ผู้เขียนจะกล่าววิจารณ์ในข้อ ๑.๒ ต่อไป

๑.๓ การแก้ไขกฎการค้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่และนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่แล้ว ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยได้ขาดดุลการค้าติดต่อกันมาเป็นเวลานาน โดยมีรายละเอียดของนโยบายมุ่งที่จะแก้ดุลการค้าขาดดุลกับญี่ปุ่นเป็นประเทศแรก พร้อมกับใช้นโยบายเร่งการส่งออกควบคู่ไปด้วย

๑.๔ การควบคุมการนำเข้าและส่งออก เกี่ยวกับเรื่องนี้กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่และนโยบายสอดคล้องกันอยู่แล้ว ความจริงนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นอุปสรรคต่อการค้าต่างประเทศมิให้ดำเนินไปโดยเสรี แต่ก็มีผลดีในด้านการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศและเพื่อป้องกันการขาดแคลนภายในประเทศเป็นหลักสำคัญ

๑.๕ การเจรจาทางการค้า เรื่องนี้เป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของกระทรวงพาณิชย์ แต่ในทางกานนโยบายมิได้มีการกำหนดรายละเอียดของการดำเนินงานและมิได้มีการตั้งเป้าหมายของนโยบายการเจรจาทางการค้ากับต่างประเทศเอาไว้ ยกเว้นแต่เฉพาะการเจรจากับญี่ปุ่นและไต้หวันเท่านั้นที่มีการกำหนดรายละเอียดการดำเนินงานและตั้งเป้าหมายไว้แน่นอน

๑.๖ การศึกษาวิจัยสินค้าและตลาดการค้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ในการศึกษาวิจัยสินค้าและตลาดการค้า แต่ไม่ปรากฏมีนโยบายของกระทรวง ฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้เลย นโยบายเท่าที่มีอยู่ในขณะนี้ เป็นไปในลักษณะนโยบายของผู้บริหารแต่ละคน ทั้งนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าอำนาจหน้าที่กับนโยบายไม่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เนื่องจากมีแค่อำนาจหน้าที่แต่ไม่มีนโยบายซึ่งระบุถึงเป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน และผลที่จะได้รับจากการศึกษาวิจัยได้เลย

๑.๗ การอบรมการค้า เรื่องนี้เป็นอำนาจหน้าที่ประการหนึ่งของกระทรวงพาณิชย์ แต่จากการค้นคว้ารายงานประจำปี ๒๕๑๖ ของกระทรวง ฯ ปรากฏว่าไม่มีการแถลงนโยบายของกระทรวง ฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ นโยบายเท่าที่มีอยู่เป็นเพียงนโยบายในระดับกรม ทำให้เจ้าหน้าที่ความสำคัญของนโยบายค่อยลงไป จึงพอที่จะกล่าวได้ว่าอำนาจหน้าที่และนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ในการอบรมการค้าไม่มีความสอดคล้องกัน

๑.๘ การเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจ กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจแก่วงการการค้าและประชาชนโดยทั่วไป แต่ในความเป็นจริงปรากฏว่าไม่มีการแถลงนโยบายของกระทรวง ฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้เลย ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจึงขาดเครื่องชี้แนวทาง (guideline) ว่าควรมุ่งไปในเรื่องอะไร จึงจะเห็นได้ว่าเมื่อไม่นานมานี้เอง หนังสือพิมพ์ชาวพาณิชย์ได้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตการพิมพ์ไปพักหนึ่ง เพราะการลงข่าวที่เกี่ยวกับการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่มีนโยบายของกระทรวง ฯ เป็นเครื่องชี้แนวทาง จึงคัดสนใจกระทำในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้อง ในหัวข้อนี้จึงสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่าอำนาจหน้าที่และนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ผู้เขียนเกรงที่จะให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ว่า กระทรวงพาณิชย์นั้นมีแค่เพียงหน้าที่ในการดำเนินงานแต่หาอำนาจในการดำเนินงานไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารการค้าต่างประเทศ แต่การที่ผู้เขียนใช้คำว่าอำนาจหน้าที่ในการบรรยายถึงหน้าที่ในต่าง ๆ ของกระทรวงพาณิชย์ ก็เพื่อให้ตรงกับความหมายของคำว่า authority ในตำราวิชาการบริหาร ตัวอย่างเช่นการเจรจาทางการค้ากับรัฐบาลต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่ในการดำเนินการเจรจาจริง

แต่ไม่มีอำนาจสมบูรณ์ในการตัดสินใจโดยตัวเองว่าจะเจรจาโดยใ้มาตรการอะไร เป็นเครื่อง
ค้ำรองนโยบายต่าง ๆ ในเรื่องนี้ ส่วนมากมักมาจากรัฐบาลโดยมติคณะรัฐมนตรีทั้งสิ้น หรือ
ตัวอย่างในการควบคุมการนำสินค้าเข้าจากต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่
ในการควบคุมการนำเข้า แต่ไม่มีอำนาจประกาศการควบคุมการนำเข้าโดยการตัดสินใจของ
ตนเอง ต้องได้รับมติจากคณะรัฐมนตรีเสียก่อนจึงจะปฏิบัติได้

๒. ผลทางภาคปฏิบัติของอำนาจหน้าที่และนโยบาย ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะได้วิจารณ์ว่า
อำนาจหน้าที่และนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ในการบริหารการค้าต่างประเทศเท่าที่ปรากฏอยู่
ในขณะนั้น ในทางปฏิบัติจริง ๆ มีผลอย่างไร

๒.๑ การส่งเสริมสินค้าขาออก ในทางปฏิบัติกระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่ในการ
คลาดค้ำหาทางขายสินค้าเพื่อการส่งออก ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่จะต้องร่วมมือประสานงาน
กับฝ่ายผลิตคือกระทรวงเกษตร ฯ และกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งฝ่ายการตลาดของภาค
เอกชนคือสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศซึ่งเป็นตัวแทนของ
กระทรวงพาณิชย์ด้วย ทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ในขณะนี้ปรากฏว่ากระทรวงพาณิชย์ได้พยายามหาทาง
ขายสินค้าให้ต่างประเทศให้มากขึ้นทั้งทางปริมาณ มูลค่า และชนิดของสินค้าโดยที่ไม่มีการ
ประสานงานกับหน่วยงานทางฝ่ายผลิตมากเท่าที่ควร ตัวอย่างเช่นต่างประเทศต้องการ จะซื้อ
ข้าวเหลืองจากประเทศไทย แต่เนื่องจากกระทรวงพาณิชย์ไม่มีข้อมูลทางด้านการผลิตและราคา
จึงต้องเสียเวลาศึกษาข้อมูลจากฝ่ายผลิต ซึ่งความล่าช้าดังกล่าวอาจทำให้ต่างประเทศหันไป
ซื้อจากประเทศอื่นได้ ทั้งนี้ฝ่ายการตลาดกับฝ่ายผลิตจึงควร ร่วมมือกันให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในการ
ตั้งเป้าหมายการขายและการผลิต มีสินค้าออกบางอย่างเช่น ข้าว และข้าวโพด ที่ทั้งสองฝ่าย
ร่วมมือกันใกล้ชิด จึงทำให้การผลิตกับการส่งออกดำเนินไปด้วยความราบรื่นพอสมควร จึงควร
ขยายการประสานงานในสินค้าออกชนิดอื่น ๆ ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า
ความร่วมมือระหว่างฝ่ายผลิตกับฝ่ายขายในลักษณะภาพของสินค้าส่งออกยังมีไม่มากเท่าที่ควร
อีกด้วย จุดบกพร่องทางภาคปฏิบัติของอำนาจหน้าที่และนโยบายการส่งเสริมสินค้าขาออกจึงอยู่
ที่การขาดการประสานงานระหว่างกระทรวงพาณิชย์กับฝ่ายผลิต ถ้าหากสามารถแก้จุดบกพร่อง
ข้อนี้ได้ จะทำให้การส่งเสริมการส่งออกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เราจะได้ไม่
คงได้ยินคำว่ามีสินค้าแต่ไม่มีผู้ซื้อ หรือมีผู้ซื้อแต่ไม่มีสินค้าอีกต่อไป

๒.๒ การรักษาและขยายตลาดต่างประเทศ หลักปฏิบัติในขณะนี้แก่การรักษา
 คุณภาพของสินค้าส่งออกและการคอยติดตามภาวะของตลาดต่างประเทศ ผลทางภาพปฏิบัติ
 ปรากฏว่ากระทรวงพาณิชย์ไม่มีหลักประกันในการรักษาตลาดประจำใหม่ดัง เช่น เราอาจ
 จะเสียตลาดข้าวที่ฮ่องกงให้กับจีนแดงและมาเนียงจากนโยบายในการส่งออกและการเก็บ
 ภาษีเมื่อบริษัทไม่แน่นอนทำให้ผู้ซื้อไม่มีความมั่นใจ ส่วนการขยายตลาดสามารถกระทำได้สำเร็จ
 โดยตลาดในอเมริกาได้เพิ่มขึ้นอีกหลายประเทศ การรักษาและขยายตลาดต่างประเทศโดย
 วิธีรักษาคุณภาพสินค้าส่งออกนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่ทำได้ยากมาก เนื่องจาก
 สินค้าออกส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นสินค้าเกษตรกรรมซึ่งคุณภาพไม่ค่อยแน่นอนและไม่สามารถ
 เก็บไว้ได้นาน นอกจากนี้ยังมีราคาไม่แน่นอนและถูกแข่งขันจากหลายประเทศ ส่วนการคอย
 ติดตามภาวะของตลาดต่างประเทศ ซึ่งเป็นหน้าที่ของสำนักงานพาณิชย์ที่จะต้องรายงานให้
 กระทรวงพาณิชย์ทราบ ก็ไม่ได้ผลในการปฏิบัติเท่าที่ควร เนื่องจากขาดกำลังเจ้าหน้าที่
 ขาดงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ทางการค้าต่างประเทศคือ

๒.๓ การแก้ไขอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหา
 อุตสาหกรรมของประเทศซึ่งกำลังขาดดุลอยู่ โดยนโยบายในการแก้ดุลการค้ากับญี่ปุ่นเป็น
 ประเทศแรก พร้อมกับนโยบายเร่งรัดการส่งออกด้วย ผู้เขียนมีความเห็นว่าการแก้ไขปัญหาคือ
 ญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพราะไทยขาดดุลกับญี่ปุ่นถึงกว่าครึ่งของ
 จำนวนการขาดดุลทั้งหมด ถ้าสามารถแก้ปัญหานี้กับญี่ปุ่นได้ก็จะพลอยทำให้ดุลการค้าส่วนรวม
 ของประเทศดีขึ้น แต่ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการที่จะใช้มาตรการเร่งรัดการส่งออกโดยมอง
 มาตรการลดการนำเข้าไปเสีย ความจริงมาตรการลดการนำเข้าได้เคยใช้ได้ผลมาแล้ว
 ในสมัยที่ นายบุญชนะ อัครถาวร เป็นรัฐมนตรี แต่ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรี
 มาตรการลดการนำเข้าได้ถูกมองข้ามไป ทั้งนี้เนื่องจากการลดการนำเข้าต้องใช้วิธีการขึ้น
 ภาษีนำเข้าและการควบคุมการนำเข้า ซึ่งมาตรการนี้จะต้องกระทบกระเทือนกับผู้บริโภคและ
 อาจเกิดความไม่พอใจในรัฐบาล ดังนั้นเพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลมาตรการลดการนำ
 เข้าจึงไม่ถูกนำมาใช้ อีกประการหนึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการเร่งรัดการส่งออกอย่างเต็ม
 อาใจใช้ไม่ได้ผล เพราะประเทศไทยอาจจะถึงขีดจำกัดในการส่งออกภายในไม่ช้านี้ โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งทางการสินค้าเกษตร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ในการลดการนำเข้าควบคุมไปด้วยกัน

สำหรับผลทางการปฏิบัติในขณะนี้ของหน้าที่และนโยบายแก้ไขอุตสาหกรรมค้า ปราบกฏว่าได้ผลพอสมควร กล่าวคือ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ อุตสาหกรรมค้าซากคอกมีแนวโน้มที่จะลดลงไปเรื่อย ๆ

๒.๔ การควบคุมการนำเข้าและส่งออก อำนาจหน้าที่และนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำเข้าและส่งออกมีวัตถุประสงค์หลักที่จะคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศและป้องกันการขาดแคลนภายในประเทศ การควบคุมนี้มิใช่การห้ามนำเข้าและส่งออกอย่างเด็ดขาด แต่ยังหมายถึงการชะลอการนำเข้าและส่งออกโดยวิธีให้พหุภาคของใ้ได้รับใบอนุญาตจากกระทรวงพาณิชย์ก่อน จึงจะสามารถนำสินค้าเข้าหรือส่งออกได้แล้วแต่กรณี ผู้เขียนมีความเห็นว่านโยบายการควบคุมนี้เป็นมาตรการเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น มาตรการนี้จะใช้ไม่ได้ผลในการแก้ปัญหาในระยะยาว เพราะ เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ มิใช่แก้ที่ต้นเหตุ ตัวอย่างเช่น การควบคุมการนำเข้าเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ มีสาเหตุมาจากการที่อุตสาหกรรมภายในประเทศยังเลี้ยงตัวเองไม่ได้ มีต้นทุนการผลิตสูง และคุณภาพของสินค้าอาจจะด้อยกว่าของต่างประเทศ รัฐบาลจึงต้องให้ความคุ้มครองจากการแข่งขันของต่างประเทศ เพื่อให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ แต่ผลในทางปฏิบัติจริง ๆ อาจกลับจากหน้ามือเป็นหลังมือได้ กล่าวคืออุตสาหกรรมภายในประเทศอาจไม่สนใจที่จะปรับปรุงกิจการ เนื่องจากซากคอกแข่งขัน และหวังขอความคุ้มครองจากรัฐบาลต่อไปเรื่อย ๆ ผลเสียนี้จะตกอยู่กับประชาชนผู้บริโภคและรัฐบาลเอง การแก้ปัญหาที่ตรงจุดควรจะต้องส่งเสริมเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่พอสมควรที่จะเลี้ยงตัวเองได้ในระยะสั้น และมีข้อมูลที่ดีที่จะต้องลดต้นทุนโดยการขยายการผลิตและปรับปรุงคุณภาพภายในระยะเวลาที่รัฐบาลให้ความคุ้มครองอยู่ ส่วนการควบคุมการส่งออกเพื่อป้องกันการขาดแคลนภายในประเทศนั้นก็มิได้มีผลในการเพิ่มปริมาณการผลิตแต่อย่างใด แต่กลับมีผลทำให้ประเทศขาดรายได้จากการส่งออก และเป็นช่องทางที่จะทำให้เกิดการลักลอบส่งออกมากขึ้น การแก้ปัญหาในกรณีนี้ต้องทำจากฝ่ายผลิตให้ผลิตสินค้าได้มากขึ้น ดังนั้นผลทางภาคปฏิบัติของการควบคุมการนำเข้าและส่งออก อาจจะไม่ใช่ผลบวกเสมอไป แต่อาจจะ เป็นผลลบได้

๒.๕ การเจรจาทางการค้า กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ในการเจรจาทางการค้ากับต่างประเทศ แต่ไม่ปรากฏมีนโยบายของกระทรวง ฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้ นโยบายเท่าที่มีอยู่เป็นนโยบายของผู้บริหารแต่ละคนซึ่งมีการ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หลักปฏิบัติ

เท่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ส่วนมาก เป็นการเจรจาขอไต่ถามประเทศซื้อสินค้าจากประเทศไทยให้มากขึ้นและการขอสิทธิทางการค้าบางอย่าง ส่วนการเจรจาขอไต่ถามประเทศขายสินค้าให้เราน้อยลงเป็นเรื่องที่ไม่อาจกระทำได้ เราคงเฝ้ามาตรการลดการนำเข้าควยตัวของเราเอง ผลทางภาคปฏิบัติของการเจรจาทางการค้าส่วนมากไม่ได้รับผลเท่าที่ควร เนื่องจากประเทศไทยขาดอำนาจในการต่อรองซึ่งอาจจะ เป็นอำนาจทางเศรษฐกิจหรืออำนาจทางการเมืองก็ได้ ในกรณีของประเทศไทยอำนาจดังกล่าวมีน้อยมาก หรือแทบจะไม่มีเลย ดังนั้นการเจรจาทางการค้ากับต่างประเทศจึงไม่ค่อยได้รับผลสำเร็จ

๒.๖ การศึกษาวิจัยสินค้าและตลาดการค้า ผลทางภาคปฏิบัติของอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ในขณะนี้ยังไม่ได้รับผลเท่าที่ควร มีการทำงานขนานงานในระหว่างกรมและ ไม่มีการประสานงานกับสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีนโยบายของกระทรวง ฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง ดังนั้นต่างกรมจึงต่างศึกษาวิจัยกันไปโดยไม่ทราบเป้าหมายของกระทรวง ฯ ผู้เขียนเห็นว่าการศึกษาวิจัยที่กระทำอยู่ในขณะนี้ยังไม่ได้ผลดีหรือทางข้อมูลที่กว้างขวางเพียงพอ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยเพียงผิวเผินซึ่งที่ถูกต้องควร จะศึกษาให้ลึกซึ้งถึงแหล่งวัตถุดิบ แหล่งทุนการผลิต แหล่งเงินทุน ข้อจำกัดในการผลิต และสภาพ การตลาด อย่างเช่นห้องการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (JETRO) กำลังดำเนินการศึกษา วิจัยอยู่ในประเทศไทยในขณะนี้

๒.๗ การอบรมการค้า ผลทางภาคปฏิบัติของอำนาจหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ ในด้านการอบรมการค้าแก่พ่อค้าและประชาชนที่สนใจเป็นเรื่องยากที่จะสามารถวัดผลได้อย่างแน่นอน เนื่องจากส่วนมากเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางการค้าต่างประเทศโดยวิธีอบรมและสัมมนาโดยไม่มีการวัดผล แต่ผลที่เห็นได้ชัดเจนก็คือก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างทางราชการกับวงการการค้า อนึ่งกระทรวงพาณิชย์ไม่มีนโยบายทางการอบรมการค้าโดยตรง นโยบายที่มีอยู่เป็นเพียงนโยบายในระดับกรม จึงทำให้นโยบายนี้ค่อยความสำคัญลงไป กระทรวงพาณิชย์จึงควรให้ความสนใจแก่นโยบายนี้ โดยการสนับสนุนให้มีการอบรมการค้าให้กว้างขวางและบ่อยครั้งยิ่งขึ้น เพื่อหวังผลทางภาคปฏิบัติในระยะยาว

๒.๘ การเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการเศรษฐกิจ กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่ในขณะนี้ แต่ไม่ปรากฏมีนโยบายของกระทรวง ฯ แດลงไว้ ผลทางภาคปฏิบัติจึงมีการ

ออกนอกศูนย์กลางไม่บ้าง นอกจากนี้ยังมีการทำงานซ้อนงานในระหว่างกรม จึงควรส่งเสริมนโยบายในค่านี้นี้ให้มีผลและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จ. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าต่างประเทศ

จากการพิจารณาการแบ่งส่วนราชการทั้งหมดของกระทรวงพาณิชย์ตามที่ไกล่เกลี่ยมาแล้วในตอนต้น จะเห็นได้ชัดเจนว่าในทางปฏิบัติส่วนราชการของกระทรวงพาณิชย์ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการค้าต่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมมีอยู่ด้วยกัน ๔ หน่วย คือ กรมการค้าต่างประเทศ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมพาณิชย์สัมพันธ์ และสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ดังนั้นโดยบรรยายการจัดส่วนราชการของกรมทั้ง ๔ ตามที่ไต่ประกาศไว้ในประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๕ เรียงตามลำดับดังต่อไปนี้.-

๑. กรมการค้าต่างประเทศ มีหน้าที่

- (๑) ส่งเสริมการส่งออกสินค้าออกเพื่อให้สินค้าที่ผลิตและเหลือจากความต้องการในประเทศ ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้
- (๒) ควบคุมการนำเข้าและส่งออกไปซึ่งสินค้าบางอย่าง เพื่อให้ความคุ้มครองของผู้ผลิตและผู้บริโภคภายในประเทศหรือเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างอื่น
- (๓) ดำเนินการใด ๆ อันเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ

กรมการค้าต่างประเทศแบ่งส่วนราชการออกเป็น ๗ กอง คือ.-

๑.๑ สำนักงานเลขานุการกรม มีหน้าที่ปฏิบัติงานส่วนกลางของกรม ซึ่งมีใ้คอยู่^๑ในหน้าที่ของกองใดโดยเฉพาะ เช่น งานสารบรรณ งานธุรการ การคลัง และพัสดุ เป็นฝ่ายประชาสัมพันธ์ของกรม จัดหาและเก็บรักษาหนังสือ นิตยสารและเอกสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการค้าของสมุคของกรม แบ่งเป็น ๒ แผนก คือ

๑.๑.๑ แผนกสารบรรณ มีหน้าที่

- (ก) ดำเนินงานธุรการส่วนกลาง และงานซึ่งไม่อยู่ในหน้าที่ของแผนกหรือกองใดโดยเฉพาะ เป็นศูนย์กลางแห่งงานสารบรรณทั่วไป และควบคุมการโต้ตอบรวมทั้งงานรับส่งของกรม

(ข) เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ข้าราชการพลเรือน กฎ ก.พ.ประกาศ และระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัตินั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกรม รวมทั้งการติดต่อกับสำนักงาน ก.พ.

(ค) รวบรวมเก็บรักษาหนังสือโต้ตอบราชการส่วนราชการ ส่วนกลางของกรม รวมทั้งการรวบรวมเก็บรักษากฎหมายระเบียบข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี คำสั่งกรม และทะเบียนประวัติข้าราชการ

(ง) เป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของกรม

๑.๑.๒ แผนกคลัง มีหน้าที่

(ก) ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงิน ตลอดจนการรับ เก็บรักษา และนำส่งคลัง ซึ่งรายไถ่ค้ำประกันและรายไถ่อื่น ๆ ทุกประเภทของกรม

(ข) จัดทำงบประมาณรายรับรายจ่ายประจำปี และประจำงวด จัดทำทะเบียนบัญชีต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงิน ตรวจสอบใบสำคัญจ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปตาม ระเบียบของทางราชการ

(ค) จัดหาซื้อพัสดุภัณฑ์ ความคุ้มครองการเบิกจ่าย การเก็บรักษา พัสดุครุภัณฑ์และยานพาหนะ ตลอดจนดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ราชการ

๑.๑.๓ แผนกการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่

(ก) รับสมัครสอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับการบรรจุ แต่งตั้ง โอนโยกย้าย สับเปลี่ยน และการลาออกจากราชการ

(ค) ดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อน เงินเดือนของข้าราชการและลูกจ้าง

(ง) ติดต่องานประสานงานกับสำนักงาน ก.พ.หรือ อ.ก.พ.กระทรวง

(จ) ดำเนินงานเกี่ยวกับสวัสดิการของข้าราชการและลูกจ้าง

(ฉ) ดำเนินการเกี่ยวกับการประชุม อ.ก.พ. กรม

(ช) พิจารณาเสนอ อ.ก.พ. กรม เกี่ยวกับเรื่องการลงโทษทัณฑ์

ข้าราชการ

(ข) จัดทำและรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการและลูกจ้าง

(ค) ปฏิบัติงานอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

๑.๒ กองการคาวชว มีหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องสินค้าชวส่งออก แบ่งออกเป็น

๓ งาน คือ.-

๑.๒.๑ งานการอนุญาต มีหน้าที่

(ก) ออกใบอนุญาตชวและผลิตภัณฑ์ชวส่งออก

(ข) จัดเก็บพรีเบียมชว

(ค) จ่ายเงินช่วยเหลือแก่ผู้ชวไทยในต่างประเทศ

๑.๒.๒ งานจัดสรรชว มีหน้าที่

(ก) ดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดส่งมอบชวให้รัฐบาล
ต่างประเทศ ตามสัญญาซื้อขายชวระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล

(ข) ตรวจสอบคุณภาพชวส่งออก ซึ่งสงสัยว่าจะมีคุณภาพไม่ตรง
ตามชนิดชวที่ได้รับอนุญาต

๑.๒.๓ งานสถิติและรายงาน มีหน้าที่

(ก) ปฏิบัติงานทางสถิติและจัดทำรายงานต่าง ๆ ของกองที่
เกี่ยวกับการส่งชวและผลิตภัณฑ์ชวออกต่างประเทศ

(ข) ศึกษาหาวิธีให้สินค้าชวที่มีเหลือจากความต้องการภายใน
ประเทศ ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศให้หมด และรักษาตลาดชวไทยในต่างประเทศให้
มั่นคง ตลอดจนพิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขข้อบกพร่องอุปสรรคในการส่งชวออก
ไปต่างประเทศ

(ค) ให้อชสนเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับการคาวชวต่างประเทศแก่
ผู้ที่สนใจ

๑.๓ กองการคาวชวเขา มีหน้าที่ศึกษาภาวะการคาวชวเขาของประเทศตลอดจน

พิจารณาหาทางกระจายการตั้งสินค้าเขาที่ของการจากต่างประเทศ เขามาจำหน่ายในประเทศ
และพิจารณาการให้ความคุ้มครองการผลิตสินค้าในประเทศที่ได้รับความกระทบกระเทือนจาก
การนำสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตได้ เขามาจากต่างประเทศ แบ่งออกเป็น ๓ งาน คือ.-

๑.๓.๑ งานวิจัยสินค้าเข้า

๑.๓.๒ งานสินค้าอุตสาหกรรม

๑.๓.๓ งานสินค้าทั่วไป

ทั้งสามงานมีหน้าที่เกี่ยวกับสินค้า อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละงานในเรื่องต่อไปนี้.-

(ก) ศึกษาภาวะการนำสินค้าเข้า โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับแหล่งที่มา ปริมาณ มูลค่า คุณภาพ ราคา และอากรขาเข้า

(ข) ศึกษาความต้องการสินค้าขาเข้าของประเทศทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

(ค) พิจารณาหาทางใหม่ที่มีการกระจายการนำสินค้าเข้าที่ต้องการ ที่มีคุณภาพดีและราคาถูกจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายในประเทศ

(ง) ศึกษาเกี่ยวกับสินค้าขาเข้าว่า แข่งขันกับสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตได้ในประเทศหรือไม่ และสินค้าในประเทศได้รับความกระทบกระเทือนจากการนำสินค้านั้นเข้ามาอย่างไร ควรจะแก้ไขอย่างไร

(จ) รับและพิจารณาเรื่องราวขอให้ความคุ้มครองหรือช่วยเหลือ การผลิตสินค้าในประเทศที่ได้รับผลกระทบกระเทือนจากการนำสินค้าชนิดเดียวกันที่ผลิตได้เข้ามาในประเทศ

(ฉ) ศึกษาผลการให้ความคุ้มครองหรือการช่วยเหลือการผลิตสินค้าในประเทศว่า ได้ผลเพียงใดหรือไม่

(ช) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทำการค้าขาเข้า ออกเผยแพร่

(ซ) ไขข้อสงสัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าขาเข้าแก่หอการค้าและผู

ที่สนใจ

- สำหรับงานสินค้าทั่วไป มีหน้าที่เพิ่มขึ้น คือ ออกหนังสือรับรองการนำสินค้าเข้า ให้แก่ผู้นำเข้าเพื่อนำไปแสดงแก่ประเทศผู้ส่งออกที่มีระเบียบอนุภาคีให้ส่งออกโดยไม่มีหนังสือรับรองจากประเทศผู้นำเข้า

๑.๘ กองควบคุมสินค้า มีหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับการควบคุมและการพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ส่งออกหรือนำสินค้าเข้ามาในประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง แบ่งเป็น ๒ งานคือ.-

๑.๘.๑ งานควบคุมสินค้าเข้า มีหน้าที่

(ก) พิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการออกพระราชกฤษฎีกาหรือประกาศกระทรวง ควบคุมหรือยกเลิกการควบคุมการนำสินค้าเข้า

(ข) พิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการวางระเบียบหรือหลักเกณฑ์ในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้นำเข้าสำหรับสินค้าที่ถูกควบคุมการนำเข้าในราชอาณาจักร

(ค) เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการประชุมคณะกรรมการควบคุมการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าที่ถูกควบคุม ในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าขาเข้า

(ง) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุมการนำเข้าในราชอาณาจักร

(จ) ตรวจรับคำขออนุญาตนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร

(ฉ) พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้นำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรให้เป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(ช) รับค่าธรรมเนียมการขออนุญาตและการอนุญาตให้นำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร

(ซ) จัดทำรายงานและสถิติสินค้าที่อนุญาตให้นำเข้ามาในราชอาณาจักร

(ฅ) เก็บรักษาประกาศ ระเบียบ และเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำสินค้าที่ควบคุมเข้ามาในราชอาณาจักร

๑.๘.๒ งานควบคุมสินค้าออก มีหน้าที่

(ก) พิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการออกพระราชกฤษฎีกาหรือประกาศกระทรวงควบคุมหรือยกเลิกการควบคุมการส่งสินค้าออก

(ข) พิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการเกี่ยวกับการวางระเบียบหรือหลักเกณฑ์ในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ส่งออกสำหรับสินค้าที่ถูกควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

(ค) เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการประชุมคณะกรรมการควบคุมการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าที่ถูกควบคุม ในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าขาออก

(ง) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

(จ) ตรวจสอบคำขออนุญาตส่งออกสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร

(ฉ) พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร ให้เป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(ช) รับค่าธรรมเนียมการขออนุญาตและการอนุญาตให้ส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร

(ซ) จัดทำรายงานและสถิติสินค้าที่อนุญาตให้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

(ฅ) เก็บรักษาประกาศ ระเบียบ และเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับ การส่งสินค้าที่ควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

๑.๕ กองมาตรฐานสินค้า มีหน้าที่ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ.๒๕๐๓ กล่าวคือ ดำเนินการให้สินค้าขาออกแต่ละชนิดมีมาตรฐานตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ และกำหนดขึ้นเป็นสินค้ามาตรฐาน ควบคุมตรวจสอบผู้ทำการค้าขาออก ผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบและผู้ตรวจสอบสินค้ามาตรฐาน รวมทั้งจัดให้มีการตรวจสอบสินค้ามาตรฐานในขณะและหลังส่งออก และจัดให้มีการออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า แบ่งเป็น ๓ งาน คือ.-

๑.๕.๑ งานตรวจสอบ มีหน้าที่

(ก) ตรวจสอบและชักท้วงรายงานการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ตรวจสอบและชักท้วงรายงานเกี่ยวกับการส่ง

สินค้ามาตรฐานออกนอกราชอาณาจักรของผู้นำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน รวมทั้งตรวจสอบบันทึกที่ส่งหลังการตรวจสอบสินค้ามาตรฐานในสำเนาใบรับรองมาตรฐานสินค้าที่ได้รับจากกรมศุลกากร

(ข) ตรวจสอบสินค้าที่ส่งออกว่ามีมาตรฐานตรงตามที่กำหนดหรือไม่ ตรวจสอบให้ส่งออกหรือขยับยั้ง หรือในกรณีเป็นที่สงสัย เลือกลักตัวอย่างนำมาเพื่อทดสอบและวิเคราะห์เพื่อพิจารณาสิ่งการมีให้ส่งออกหรือให้ส่งออกใดต่อไป

(ค) ตรวจสอบสภาพของสำนักงาน พนักงาน และอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่การค้าเป็นธุรกิจประจำสำนักงานของผู้จดทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน เพื่อประกอบการพิจารณาคำร้องขอจดทะเบียนและตรวจสอบสภาพของสำนักงาน พนักงาน เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่การประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของผู้ขอรับอนุญาต เป็นผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เพื่อประกอบการพิจารณาคำร้องขอรับอนุญาต

(ง) ตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน เพื่อป้องกันมิให้มีการฝ่าฝืนหรือกระทำผิดกฎหมาย ตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจ ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เพื่อป้องกันมิให้มีการฝ่าฝืนหรือกระทำผิดกฎหมาย ตรวจสอบการปฏิบัติงานตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เพื่อป้องกันมิให้มีการฝ่าฝืนหรือกระทำผิดกฎหมาย และเพื่อให้การตรวจสอบมาตรฐานสินค้าดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและถูกต้อง ตรวจสอบการปฏิบัติงานของสำนักงานมาตรฐานสินค้าสาขา รวมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ได้รับมอบหมายให้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า

(จ) ทดสอบมาตรฐานสินค้าและวิเคราะห์สินค้ามาตรฐานที่ตรวจสอบแล้ว ทดสอบมาตรฐานสินค้าและวิเคราะห์สินค้ามาตรฐานที่ผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าส่งมอบตัวอย่างให้แก่สำนักงานมาตรฐานสินค้า หรือสำนักงานสาขา ทดสอบมาตรฐานสินค้าและวิเคราะห์สินค้ามาตรฐานที่มีข้อโต้แย้งหรือมีข้อพิพาท รวมทั้งวิเคราะห์สินค้าทั่วไปที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานมาตรฐานสินค้า

๑.๕.๒ งานกำหนดมาตรฐาน มีหน้าที่

(ก) ศึกษาค้นคว้าทางวิชาการที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าของต่างประเทศ ศึกษาค้นคว้ากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวกับควบคุม

การตรวจสอบ และการออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าของต่างประเทศ ที่ยกเว้นว่าการพิจารณา
 วินิจฉัยข้อโต้แย้งและปัญหาข้อพิพาทที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าของต่างประเทศ พิจารณาข้อ
 โต้แย้ง รวมทั้งปัญหาข้อพิพาทที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า และวินิจฉัยชี้ขาด และปฏิบัติงานวิจัย
 ทั่วไปที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า

(ข) จัดทำเอกสารที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า และกิจการของ
 สำนักงานมาตรฐานสินค้า เพื่อโฆษณาเผยแพร่ และ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งใน
 ประเทศและต่างประเทศ

(ค) พิจารณากำหนดแก้ไข เปลี่ยนแปลง และยกเลิกสินค้ามาตรฐาน
 พิจารณากำหนดแก้ไข เปลี่ยนแปลง และยกเลิกมาตรฐานของสินค้ามาตรฐาน พิจารณากำหนด
 หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการตรวจสอบ และออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าแต่ละประเภท
 รวมทั้งอำนวยความสะดวกวิชาการมาตรฐานสินค้าและวิชาการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าสำหรับ
 สินค้ามาตรฐานแต่ละชนิด

(ง) ทดสอบความรู้ของผู้ขอรับอนุญาตเป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า
 เพื่อประกอบการพิจารณาออกใบอนุญาตให้เป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

(จ) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอจดทะเบียน
 เป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน ตลอดจนคุณสมบัติของผู้จดทะเบียน พิจารณาคำขอ
 จดทะเบียนและพิจารณารับหรือไม่รับจดทะเบียน เป็นผู้ทำการค้าขาออก ซึ่งสินค้ามาตรฐาน
 รวมทั้งพิจารณาความผิดและลงโทษผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน ที่ปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมาย
 และระเบียบว่าด้วยมาตรฐานสินค้า

(ฉ) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอรับอนุญาตเป็น
 ผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ตลอดจนคุณสมบัติของผู้ขอรับอนุญาต พิจารณาคำขอ
 รับอนุญาต และพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เป็นผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า
 พิจารณาการมอบหมายให้นิติบุคคลซึ่งเป็นส่วนราชการหรือองค์การของรัฐบาล หรือหน่วยงาน
 ของรัฐ ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า รวมทั้งพิจารณาความผิดและลงโทษผู้ประกอบ
 ธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้าที่ปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบว่าด้วยมาตรฐานสินค้า

(ข) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการ ขอรับอนุญาตให้เป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ตลอดจนคุณสมบัติของผู้ขอรับอนุญาต พิจารณาคำขอรับอนุญาต และพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า รวมทั้งพิจารณาความผิด และลงโทษผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าที่ปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบว่าด้วยมาตรฐานสินค้า

(ข) จัดทำตัวอย่างสินค้าตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้นสำหรับผู้เกี่ยวข้องของถือเป็นมาตรฐานในการซื้อขาย ในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและในการพิจารณาวินิจฉัยข้อโต้แย้ง หรือปัญหาข้อพิพาท และสำหรับจัดส่งไปโฆษณาเผยแพร่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๑.๕.๓ งานหนังสือสำคัญกำกับสินค้า มีหน้าที่

(ก) ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้าที่ตรวจงานให้ส่งออกได้แล้ว
(ข) จัดทำรายงานการตรวจสอบและออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า
(ค) พิจารณาการมอบหมายให้บุคคลอื่นเป็นผู้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า เฉพาะประเภทหรือชนิดของสินค้ามาตรฐาน

(ง) ตรวจสอบสำเนาคำร้องขอให้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า และสำเนาใบรับรองมาตรฐานสินค้าที่ได้รับจากผู้ใดรับมอบหมายให้ออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า และทักท้วงในเมื่อมิได้เป็นไปตามระเบียบที่วางไว้

(จ) ออก พักใช้ และเพิกถอน ใบทะเบียนผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน ออก พักใช้ และเพิกถอน ใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า รวมทั้ง ออก พักใช้ และเพิกถอนบัตรประจำตัวและใบอนุญาตให้เป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

(ฉ) รับพิจารณาให้ และไม่ให้ความเห็นชอบ และออกหนังสือให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการขอส่งสินค้ามาตรฐานออกตามตัวอย่าง

(ช) จัดทำทะเบียนประวัติผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน เพื่อเป็นหลักฐานแสดงชื่อที่ผู้ประกอบการ สถานที่ตั้ง ชื่อหุ้นส่วน และผู้จัดการ ชนิดสินค้า มาตรฐานที่ค้า วันจดทะเบียน วันหมดอายุ รายละเอียดการต่ออายุ ตลอดจนประวัติการปฏิบัติฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการควบคุมมาตรฐานสินค้า

(ข) จัดทำทะเบียนประวัติผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เพื่อเป็นหลักฐานแสดงชื่อที่ใช้ประกอบการกิจ สถานที่ตั้ง ชื่อหุ้นส่วนและผู้จัดการ ชนิดสินค้าที่ ประกอบธุรกิจตรวจสอบ วันจดทะเบียน วันหมดอายุ และรายละเอียดการต่ออายุ ตลอดจน ประวัติการปฏิบัติฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการควบคุมมาตรฐานสินค้า

(ค) จัดทำทะเบียนประวัติผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า เพื่อเป็นหลักฐานแสดงชื่อ คำบล ที่อยู่ ชื่อผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐาน สินค้าที่ปฏิบัติงานอยู่ ใ้ไ้ผ่านการสอบไ้รับอนุญาตให้ตรวจสินค้าใดไ้ตั้งแต่เมื่อใด หมดอายุเมื่อใด ตลอดจน รายละเอียดการต่ออายุและประวัติการฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการควบคุมมาตรฐานสินค้า

(ง) ตรวจสอบทะเบียนประวัติประกอบการพิจารณาค่าธรรมเนียมทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน ค่าธรรมเนียมขออนุญาตเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบ มาตรฐานสินค้า และค่าธรรมเนียมเป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

(ฉ) ทำสถิติจำนวนผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน ผู้ประกอบการ ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า และผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

(ช) ทำสถิติสินค้ามาตรฐานที่ผ่านการตรวจสอบและออกใบรับรอง แยกชนิด จำนวน สถานที่ส่งออก และเมืองตราส่ง เป็นรายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี

๑.๖ กองพาณิชย์กิจต่างประเทศ มีหน้าที่ศึกษาคัดตามนโยบายการค้า ความ เคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจการค้า การคลัง การเงิน การขนส่ง ของประเทศต่าง ๆ รวมทั้ง ของประเทศที่รวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการค้าต่างประเทศให้เหมาะสม รวมทั้งการเจรจาและทำสัญญาทางการค้า การประชุม การค้าระหว่างประเทศ การรับรองผู้แทนการค้าจากต่างประเทศ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ ส่งผู้แทนการค้าไทยไปต่างประเทศ การไกลเกลี่ยระงับข้อพิพาททางการค้า และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการขนส่งสินค้า แบ่งออกเป็น ๓ งาน คือ—

๑.๖.๑ งานการประชุมการค้า มีหน้าที่

(ก) พิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการค้าส่งผู้แทนเข้าร่วม ประชุมทางการค้า และเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ ที่จัดให้มีขึ้นในต่างประเทศ

(ข) เป็นผู้แทนและหรือพิจารณาจัดส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมเรื่อง การค้าขององค์การระหว่างประเทศ ที่จัดให้มีขึ้นทั้งในและต่างประเทศ

(ค) ศึกษาติดตามนโยบายการค้าของต่างประเทศ ตลอดจนความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศต่าง ๆ

(ง) ศึกษาติดตามความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจการค้า การเงิน การคลัง ของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ และประเทศอื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในการ แก้ไขปัญหา หรืออุปสรรคในการค้าต่างประเทศ

(จ) ศึกษาและทำรายงานเกี่ยวกับภาวะการค้าต่างประเทศของ ไทยตลอดจนดุลการค้าระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

(ฉ) จัดทำนิตยสารและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าต่างประเทศ และภาวะเศรษฐกิจการค้าของประเทศต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ราชการและผู้ที่ทำการค้าต่างประเทศ

๑.๖.๒ งานเจรจาและทำสัญญาการค้า มีหน้าที่

(ก) เเจรจาและทำสัญญาขายข้าว และสินค้าอื่นให้แก่ต่างประเทศ ในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาล

(ข) แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าตามสัญญา ระหว่าง รัฐบาลต่อรัฐบาล

(ค) เเจรจาหรือให้ข้อเสนอแนะในการทำข้อตกลงทางการค้ากับ ต่างประเทศ

(ง) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคณะกรรมการร่วมไทยกับต่างประเทศที่ตั้ง ขึ้นภายใต้ข้อตกลงทางการค้า

(จ) รับรองผู้แทนการค้าต่างประเทศ และปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ ส่งผู้แทนการค้าไทยไปต่างประเทศ

(ฉ) ดำเนินการสืบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อร้องเรียนการไม่ปฏิบัติ ตามสัญญาซื้อขายระหว่างหอการค้าไทยกับหอการค้าต่างประเทศ และหาทางไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท ทางการค้าที่เกิดขึ้น

(ข) ศึกษาและดำเนินการเกี่ยวกับอนุญาตโคกสูงการทางการค้า

๑.๖.๓ งานการวางขนส่ง มีหน้าที่

(ก) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำ
บางอย่างในการขนส่งสินค้าขาออกทางเรือ

(ข) แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการขนส่งสินค้าโดยเฉพาะเกี่ยวกับ
การวางขนส่ง

(ค) ศึกษาภาวะการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

๑.๖ กองส่งเสริมสินค้าออก มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสินค้าขาออก โดย
ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้สินค้าที่ผลิตได้หรือที่เหลือจากการใช้ภายในประเทศ ส่งออกไป
จำหน่ายในต่างประเทศให้มากขึ้น แบ่งออกเป็น ๓ งาน คือ.-

๑.๖.๑ งานส่งเสริมการค้า มีหน้าที่

(ก) ศึกษาปริมาณการผลิต ปริมาณที่ใช้ภายในประเทศ และปริมาณ
ที่เหลือเพื่อส่งออก

(ข) ศึกษาติดตามภาวะของสินค้าในเรื่องต้นทุนการผลิต ค่าใช้จ่าย
และราคาส่งออก การขนส่ง การเก็บรักษาคุณภาพ และอุปสรรคในการส่งออก

(ค) ศึกษาติดตามภาวะตลาดต่างประเทศ แต่ละแห่งในเรื่องความ
ต้องการสินค้า การแข่งขัน ระบบพิธีศุลกากร และการควบคุมการนำสินค้าเข้า

(ง) พิจารณาหาช่องทางส่งเสริมให้มีการส่งออกหรือส่งออกให้มาก
ขึ้น

(จ) จัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการส่งสินค้าออกไป
จำหน่ายต่างประเทศ

(ฉ) ศึกษาติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการส่งสินค้าขาออก
ชนิดเดียวกันของประเทศต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันหรือกระทบกระเทือนสินค้าขาออก
ของไทย และพิจารณาหาช่องทางต่อสู้การแข่งขันหรือ ดำเนินการใด ๆ เพื่อให้เกิดผลดีแก่สินค้าไทย

(ช) ศึกษาติดตามเกี่ยวกับการดำเนินงานของข้อตกลงสินค้าระหว่าง
ประเทศ ตลอดจนความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการสะสมและระบายออกสินค้าบางอย่างของ

ประเทศไทยสินค้าที่สำคัญ

(ข) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือพวคต่างประเทศที่ต้องการซื้อสินค้าจากประเทศไทย และพวคไทยที่ต้องการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศ

(ฅ) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทำการค้าขาออกแยกแยะ

(ฉ) รวบรวมสถิติและทำรายงานการส่งสินค้าออก

(ค) ใหขอสเนตศตาง ๆ เกี่ยวกับการค้าขาออกแยกแยะที่สนใจ

๑.๗.๒ งานสินค้าสิ่งทอ มีหน้าที่ส่งเสริมการส่งออกซึ่งสินค้าสิ่งทอ ตลอดจนการเจรจากับรัฐบาลต่างประเทศเพื่อให้สินค้าสิ่งทอของไทยส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศให้มากขึ้น แบ่งงานออกเป็น ๒ หน่วย คือ.—

๑.๗.๒.๑ หน่วยโควตาส่งออก

(ก) เเจรจากับรัฐบาลต่างประเทศที่กำหนดโควตานำเข้าซึ่งสินค้าสิ่งทอ เช่น ผ้าฝ้าย เสื้อผ้าสำเร็จรูป หรือสิ่งทออื่น ๆ เพื่อให้ประเทศไทยได้โควตาสำหรับสินค้าประเภทนี้ส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศนั้น ๆ ได้

(ข) เเจรจากับรัฐบาลต่างประเทศเพื่อให้ขยายโควตานำเข้าซึ่งสินค้าสิ่งทอจากประเทศไทยให้มากขึ้น

(ค) กำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบตาง ๆ เกี่ยวกับการส่งสินค้าสิ่งทอออกไปยังประเทศที่ให้โควตาแก่ประเทศไทย

(ง) จัดสรรโควตาส่งออกให้แก่ผู้ส่งออกซึ่งสินค้าสิ่งทอ และควบคุมให้การส่งออกสินค้าประเภทนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบที่กำหนดไว้

(จ) จัดทำรายงานและสถิติสินค้าสิ่งทอที่ส่งออก

(ฉ) ติดตามชี้แจงผู้ขอทราบรายละเอียดตาง ๆ เกี่ยวกับ

สินค้าสิ่งทอที่ส่งออก

(ข) ออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าสิ่งทอ

๑.๗.๒.๒ หน่วยศึกษาและส่งเสริมการส่งออก

(ก) ศึกษาปริมาณการผลิต ปริมาณที่ไ้ขายในประเทศ ปริมาณที่เหลือเพื่อส่งออกไปต่างประเทศ และความตองการของตลาดต่างประเทศซึ่งสินค้าสิ่งทอ

- (ข) ศึกษาติดตามภาวะการค้าสินค้าสิ่งทอระหว่างประเทศ
- (ค) พิจารณาหาช่องทางส่งเสริมให้มีการส่งออกซึ่งสินค้าสิ่งทอของไทยไปจำหน่ายยังประเทศต่าง ๆ ให้มากขึ้น
- (ง) ศึกษาติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการส่งออกสินค้าสิ่งทอของประเทศต่าง ๆ ที่มีลักษณะ เป็นการแข่งขันหรือกระทบกระเทือนการส่งออกของประเทศไทยในสินค้านี้ และพิจารณาหาทางต่อสู้การแข่งขันหรือคำเนิการใด ๆ เพื่อให้เกิดผลที่แกสินค้าสิ่งทอของไทย

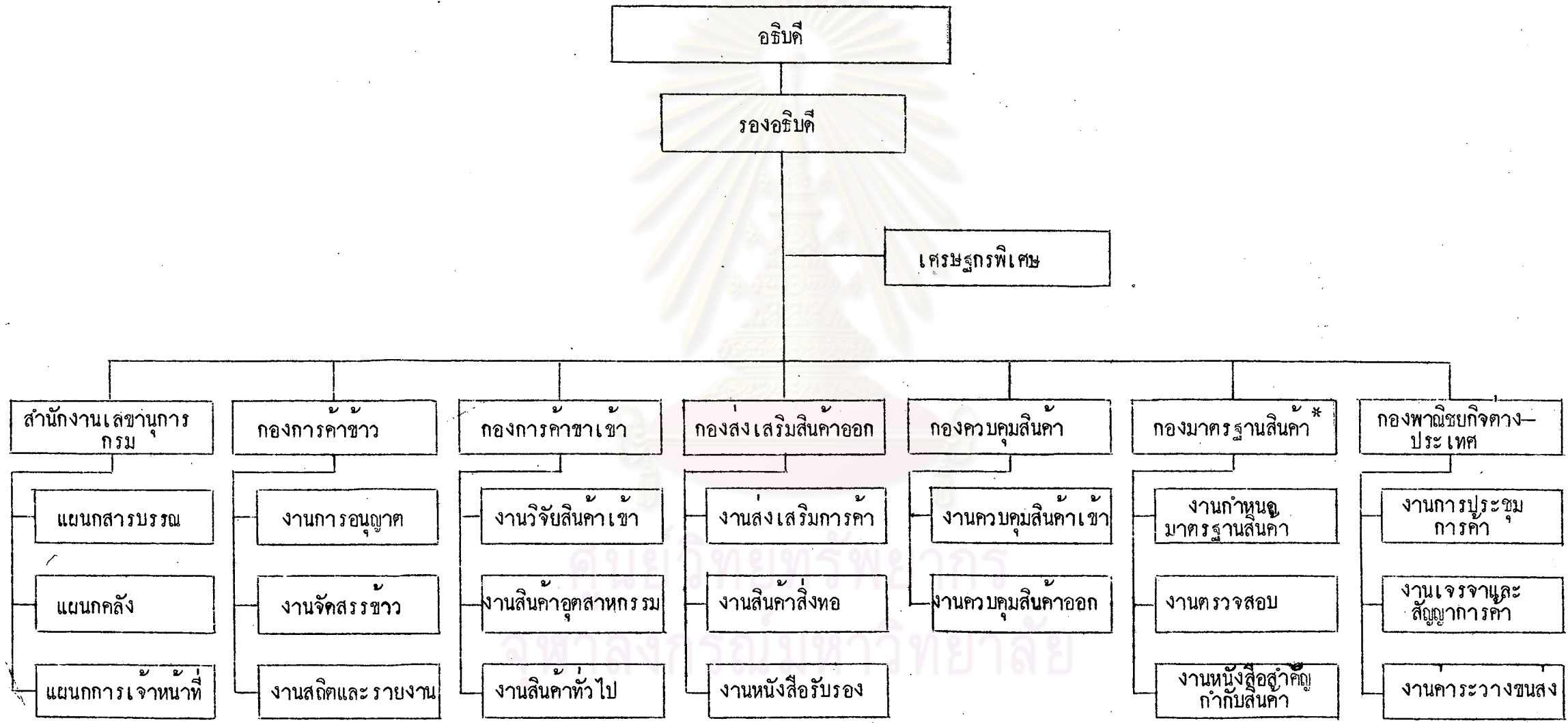
๑.๗.๓ งานหนังสือรับรอง มีหน้าที่

- (ก) คำเนิการเกี่ยวกับการขอสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ในอันที่จะส่งสินค้าไทยเข้าไปยังประเทศนั้น ๆ ตามโครงการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรที่ประเทศพัฒนาแล้วให้แก่ประเทศที่กำลังพัฒนา
- (ข) พิจารณาคำขอให้ออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าที่ไ้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรและสินค้าอื่น ๆ โดยการตรวจสอบรายละเอียดของสินค้าและออกหนังสือรับรองดังกล่าวให้แก่ผู้ขอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบที่ ๒

แผนภูมิแสดงการแบ่งส่วนราชการของกรมการค้าต่างประเทศ

* กองระดับผู้อำนวยการกอง

๒. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้.—

- (๑) ประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการศึกษาวิจัยและเสนอแนะในการกำหนดนโยบาย โครงการ และแผนงานในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าทั้งในและต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์
- (๒) ศึกษาวิจัยสินค้าที่สำคัญแก่เศรษฐกิจการค้าของประเทศ เพื่อทราบภาวะและปริมาณการผลิต และเพื่อหาทางปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น
- (๓) ศึกษาวิจัยการตลาด เพื่อทราบความต้องการของตลาด ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการขยายตลาดการค้า ทั้งในและต่างประเทศ
- (๔) เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และจัดทำรายงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจการค้า คำนีราคา และสถิติพาณิชย์อื่น ๆ
- (๕) ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาอบรม การดูงาน การประชุมทางวิชาการ การเจรจาทางการค้า การพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และสัญญาการพาณิชย์ของกระทรวง

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๓ กอง ดังนี้.—

๒.๑ สำนักงานเลขานุการกรม มีหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานสารบรรณ งานการเจ้าหน้าที่ และงานคลังของกรม ปฏิบัติงานธุรการทั่วไป ที่ไม่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของกองใดโดยเฉพาะ แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๒ แผนก คือ.—

๒.๑.๑ แผนกสารบรรณ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานการเจ้าหน้าที่ และงานธุรการทั่วไปของกรม

๒.๑.๒ แผนกคลัง มีหน้าที่ควบคุมดูแลการรับจ่ายเงิน การงบประมาณ และบัญชี และการจัดซื้อพัสดุครุภัณฑ์ของกรม

๒.๒ กองนโยบายการค้าและการตลาด มีหน้าที่ประสานงานและร่วมมือกับสถาบันทางการค้า และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการศึกษาวิจัย และเสนอแนะ ในการกำหนดนโยบาย โครงการและแผนงานในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าทั้งในและต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์ ศึกษาวิจัยสินค้าที่สำคัญแก่เศรษฐกิจการค้าของประเทศ เพื่อทราบภาวะและปริมาณการผลิต และเพื่อหาทางปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น, ศึกษาวิจัยการตลาด เพื่อทราบ

ความต้องการของตลาด ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการขยายการค้าทั้งภายในและต่างประเทศ, คำเนิการเกี่ยวกับเรื่องศึกษา อบรมการครูงาน การประชุม ทางวิชาการ การเจรจาทางการค้าในต่างประเทศ, ติดตาม ศึกษา ค้นคว้า กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและสัญญาการพาณิชย์ของกระทรวง เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเป็นประโยชน์ในการควบคุม และส่งเสริมการค้าของประเทศให้มากที่สุด แบ่งลักษณะงานออกได้เป็น ๔ กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้.-

๒.๒.๑ งานนโยบายการพาณิชย์ มีหน้าที่รับผิดชอบในการศึกษาวิจัยและเสนอแนะ ในการกำหนดนโยบาย โครงการ และแผนงานในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าทั้งในและต่างประเทศ

๒.๒.๒ งานวิจัยการตลาด มีหน้าที่

(ก) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบและสถาบันการตลาด ซึ่งประกอบด้วย การซื้อ การขาย การขนส่ง การเก็บรักษา การกำหนดมาตรฐานและคุณภาพสินค้า การเงิน การบรรเทาการเสี่ยงภัย ข่าวสารการค้า การแปรรูป ตลอดจนกิจกรรมของคนกลาง และสถาบันทางการค้าต่าง ๆ

(ข) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสินค้าที่สำคัญ ๆ

๒.๒.๓ งานกฎหมายและสัญญาการพาณิชย์ มีหน้าที่ในการพิจารณาศึกษา ค้นคว้า ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ข้อตกลงทางการค้า และสัญญาการพาณิชย์ของกระทรวง เพื่อให้การควบคุมและส่งเสริมการค้า เป็นไปด้วยความเหมาะสมรัดกุม

๒.๒.๔ งานวิเทศสัมพันธ์ มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาอบรม การครูงาน การประชุมทางวิชาการ และการเจรจาทางการค้ากับต่างประเทศ รวมทั้งควบคุมดูแลงานห้องสมุดของกรม

๒.๓ กองระดับราคาและสถิติ มีหน้าที่จัดทำและปรับปรุงดัชนีราคาผู้บริโภค ดัชนีราคาขายปลีก และดัชนีราคาขายส่ง เพื่อทราบความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าที่สำคัญและจำเป็นแก่การครองชีพของประชาชน รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์ และจัดทำรายงานเศรษฐกิจการค้าและรายงานสถิติการพาณิชย์ทั้งในและต่างประเทศ และสถิติอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในราชการของกระทรวง แบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบตามลักษณะงาน ได้เป็น

๒ งาน ดังนี้.-

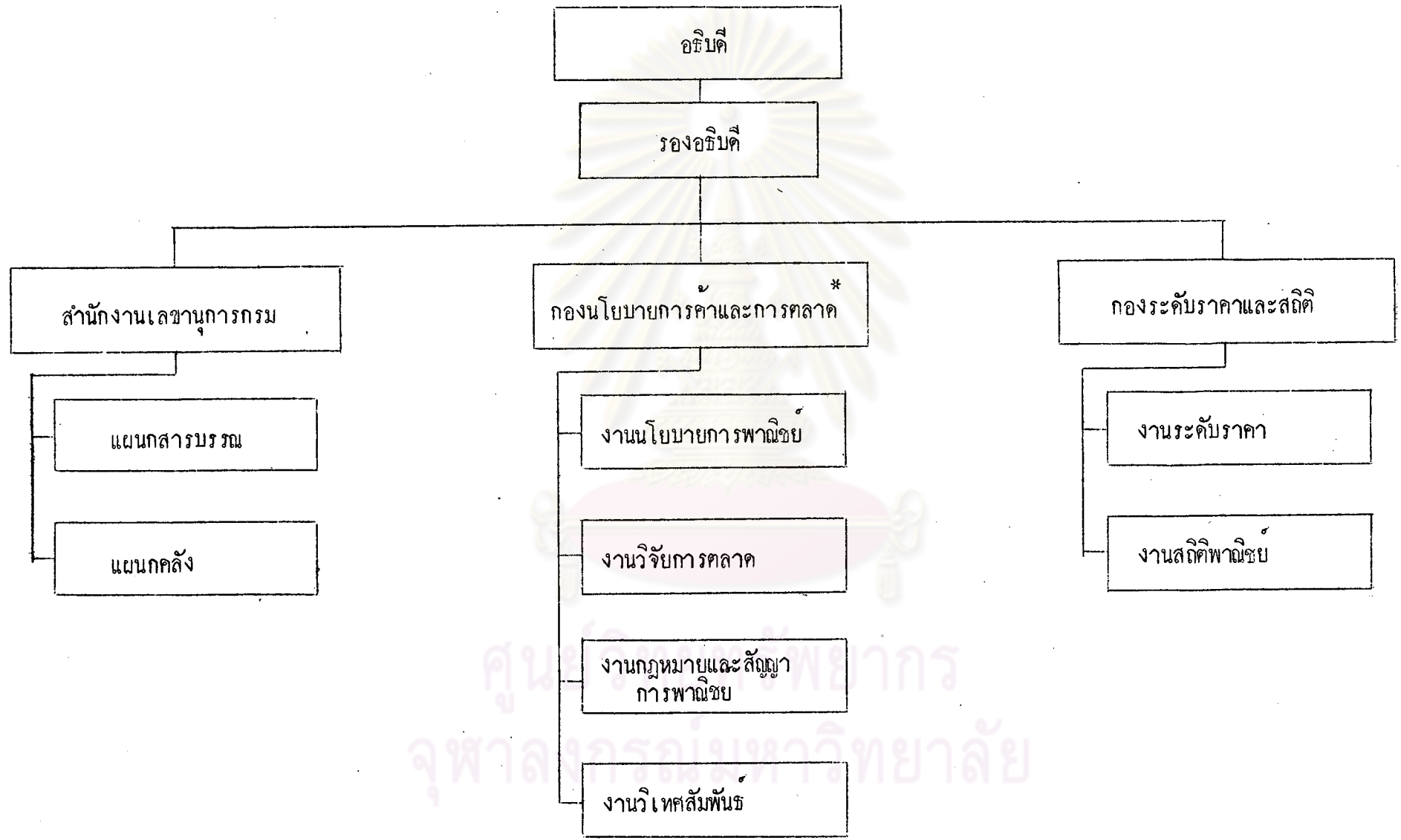
๒.๓.๑ งานระดมความคิด รับนิคมอบในการจัดทำและปรับปรุงคัมภีร์รายวิชา
บริบท คัมภีร์รายวิชาสายปดึก และคัมภีร์รายวิชาสายสงเพื่อทราบความเคลื่อนไหวของรายวิชา
สำคัญ และจำเป็นแกการครองชีพของประชาชน

๒.๓.๒ งานสถิติพาดิชย มีหน้าที่จัดเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติการค้
ทั้งในและตางประเทศ ค้เนการศึกษาวิเคราะห์ และจัดทำรายงานเศรษฐกิจการค้และ
รายงานสถิติการพาดิชยที่สำคัญและจำเป็นของกระทรวง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบที่ ๓
 แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

* กองระดับผู้อำนวยการกอง

๓. กรมพาณิชย์สัมพันธ์ มีหน้าที่

(๑) ส่งเสริมผลิตภัณฑและสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย ให้มีคุณภาพและตลาด การจำหน่ายที่เพิ่มขึ้น ทั้งในและต่างประเทศ

(๒) สำรวจ รวบรวมสินค้าและวัตถุดิบที่ผลิตในประเทศ เพื่อจัดทำทะเบียนและ เอกสารแนะนำเผยแพร่

(๓) จัดแสดงสินค้าไทยขึ้นทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเผยแพร่ให้เป็นที่นิยม แพร่หลาย

(๔) ร่วมมือกับสถาบันการค้า มหาวิทยาลัย และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ทำการศึกษา ค้นคว้าขอเท็จจริง อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ในทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการประกอบ ธุรกิจการค้าขนาดย่อม และการส่งสินค้าออก เพื่อประโยชน์ในการจัดฝึกอบรม การประชุม สัมมนา และการจัดทำเอกสารคู่มือแนะนำ

(๕) ดำเนินการฝึกอบรมสัมมนาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม ผู้ส่งสินค้าออกที่เป็น คนไทย รวมทั้งข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ ให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ที่ คืบคลาน

(๖) รวบรวมข่าวตลาดการค้า และรายงานภาวะความเคลื่อนไหว เกี่ยวกับ เศรษฐกิจการค้า ออกเผยแพร่ทางสื่อสารมวลชนทั่วประเทศ

(๗) จัดพิมพ์หนังสือ เอกสาร และรายงานต่าง ๆ ของกระทรวงเป็นรูปเล่ม ออกเผยแพร่

กรมพาณิชย์สัมพันธ์แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๔ กอง ดังนี้.-

๓.๑ สำนักงานเลขานุการกรม มีหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานสารบรรณ งานการเจ้าหน้าที่ และงานคลังของกรม รวมทั้งการปฏิบัติงานธุรการทั่วไป ที่ไม่อยู่ใน หน้าที่ความรับผิดชอบของกองใดโดยเฉพาะ แบ่งส่วนราชการออกเป็น ๒ แผนก คือ.-

๓.๑.๑ แผนกสารบรรณ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานการเจ้าหน้าที่ และงานธุรการทั่วไปของกรม

๓.๑.๒ แผนกคลัง มีหน้าที่ควบคุมดูแลการรับจ่ายเงิน การงบประมาณและ บัญชี และการจัดซื้อพัสดุครุภัณฑ์ของกรม

๓.๒ กองเผยแพร่สินค้าไทย มีหน้าที่สำรวจผลิตภัณฑและสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศ เพื่อหาทางส่งเสริมให้มีคุณภาพและตลาดการจำหน่ายที่ยั่งยืน ทั้งในและต่างประเทศ จัดแสดงเผยแพร่สินค้าไทยขึ้นทั้งในและต่างประเทศ และดำเนินการจัดตั้งศูนย์พาณิชย์กรรมขึ้นในต่างจังหวัดและต่างประเทศ แบ่งกลุ่มงานออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ ๓ งาน คือ.—

๓.๒.๑ งานธุรการ มีหน้าที่ปฏิบัติงานสารบรรณ การเงิน พัสดุ และธุรการทั่วไปของกอง

๓.๒.๒ งานเผยแพร่สินค้า มีหน้าที่

- (ก) อำนวยการจัดแสดงสินค้าไทยขึ้นในต่างจังหวัดและต่างประเทศ
- (ข) ดำเนินการออกแบบตกแต่งอาคารสถานที่จัดแสดงสินค้า
- (ค) ดำเนินงานศูนย์พาณิชย์กรรมของกรม

๓.๒.๓ งานสำรวจผลิตภัณฑและวัตถุดิบ มีหน้าที่ศึกษาค้นคว้าสำรวจรวบรวมตัวอย่างสินค้า และวัตถุดิบที่ผลิตขึ้นในประเทศ เพื่อจัดทำทะเบียนและเอกสารเผยแพร่

๓.๓ กองข่าวสารการค้า มีหน้าที่ในการสืบตลาต และรวบรวมข่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจการค้า นำออกเผยแพร่ทางสื่อมวลชนทั่วประเทศ จัดพิมพ์หนังสือเอกสารและรายงานต่าง ๆ ของกระทรวง แบ่งกลุ่มงานออกเป็น ๒ งาน ดังนี้คือ.—

๓.๓.๑ งานสื่อข่าวพาณิชย์ มีหน้าที่สืบตลาตและรวบรวมข่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจการค้า นำออกเผยแพร่ทางสื่อมวลชนทั่วประเทศ

๓.๓.๒ งานบรรณสาร มีหน้าที่การปฏิบัติงานบรรณธิการ ในการจัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ข่าวพาณิชย์รายวัน รายเดือน และรายปี รวมทั้งรับผิดชอบในการจัดพิมพ์หนังสือเอกสารและรายงานต่าง ๆ ของกระทรวงพาณิชย์ทั้งหมด

๓.๔ กองพัฒนาการพาณิชย์ มีหน้าที่ร่วมมือกับสถาบันทางการค้า มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษา ค้นคว้า ขอบเขตจริง อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าขนาดย่อม และการส่งสินค้าออกเพื่อประโยชน์ในการฝึกอบรม การประชุมสัมมนา และการจัดทำเอกสารคู่มือแนะนำ, การดำเนินการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ผู้ประกอบการขนาดย่อม ผู้ส่งสินค้าออก และข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ให้มีความรู้

ความสามารถในการปฏิบัติงานที่ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการให้คำแนะนำแนวทางในการประกอบธุรกิจ การค้าแก่ผู้สอบถาม แบ่งกลุ่มงานออกได้เป็น ๒ งาน คือ.—

๓.๘.๑ งานจัดทำคู่มือแนะนำการค้า มีหน้าที่

(ก) รวมมือกับสถาบันทางการค้า มหาวิทยาลัย และหน่วยราชการ ที่เกี่ยวข้องของศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริง อุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประกอบ ธุรกิจการค้าขนาดย่อมและ การส่งสินค้าออก เพื่อประโยชน์ในการจัดฝึกอบรมประชุมสัมมนา และจัดทำคู่มือแนะนำ

(ข) ให้คำแนะนำแนวทางในการประกอบธุรกิจการค้าแก่ผู้สอบถาม

๓.๘.๒ งานฝึกอบรม มีหน้าที่

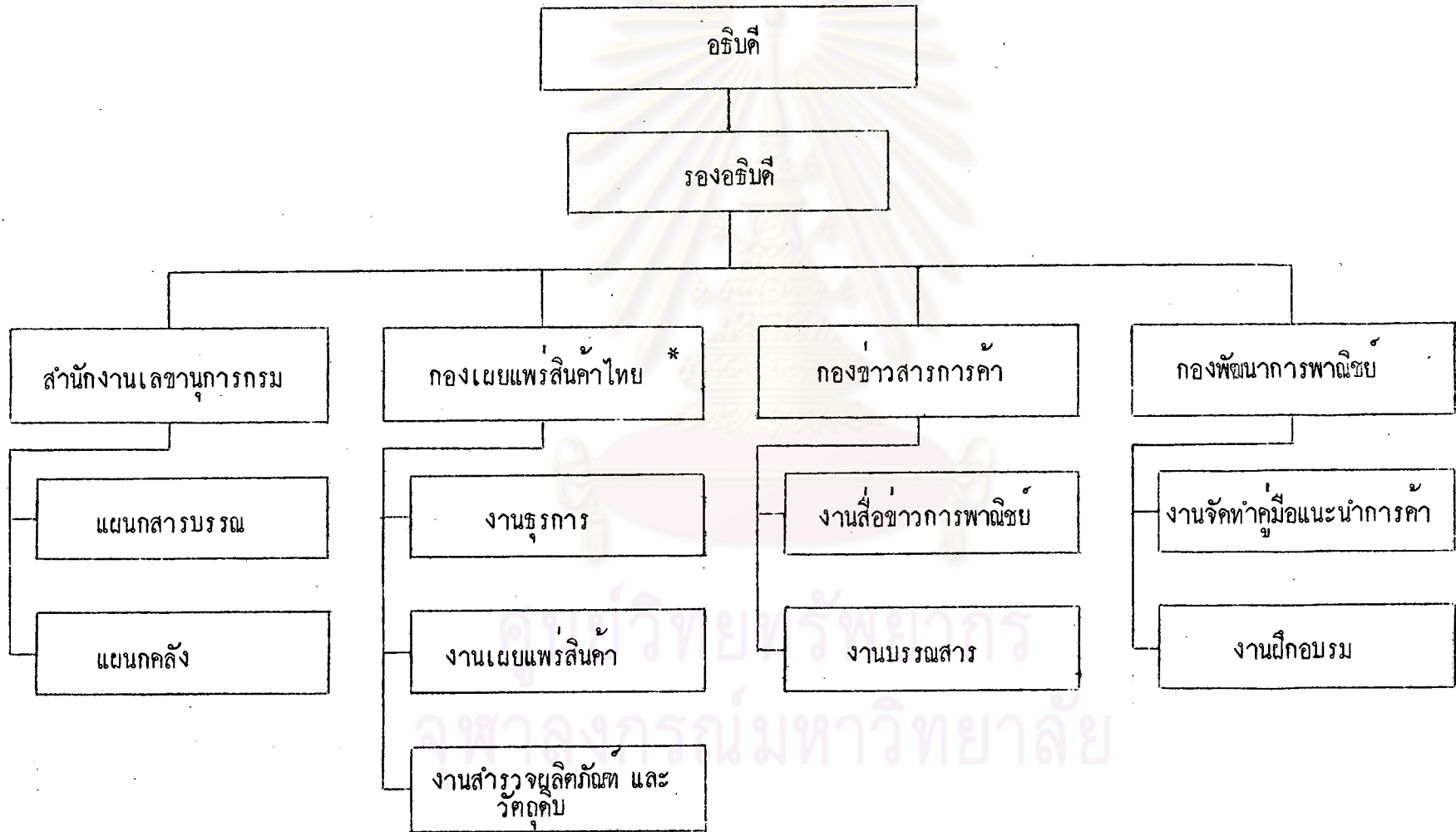
(ก) ดำเนินการฝึกอบรม ประชุมสัมมนาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม และผู้ส่งสินค้าออก ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินธุรกิจสมัยใหม่

(ข) จัดฝึกอบรมกอนประจำการและระหว่างประจำการข้าราชการ กระทรวงพาณิชย์ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติราชการ ให้มีสมรรถภาพ ที่ดียิ่งขึ้น

(ค) จัดทำเอกสารวิชาการออกเผยแพร่ในการฝึกอบรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพประกอบที่ ๔
 แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการของกรมพาณิชย์สัมพันธ์

* กองระดับผู้อำนวยการกอง

๔. สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ในต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ที่ปรึกษาการพาณิชย์ ผู้ช่วยทูตการพาณิชย์ และข้าหลวงพาณิชย์ ซึ่งขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ มีบทบาทสำคัญในการที่จะขยายและรักษาสถาบันต่างประเทศ ในขณะนี้ประเทศไทยมีสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศเพียง ๑๔ แห่ง คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมันตะวันตก ญี่ปุ่น อินเดียนี สหราชอาณาจักร มาเลเซีย คีเนียบ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฮองกง เลบานอน สวิส ออสเตรเลีย และสาธารณรัฐจีน ซึ่งนับว่ายังไม่เพียงพอ และในปีงบประมาณ ๒๕๑๖ กระทรวงพาณิชย์ได้ขออนุมัติให้มีสำนักงานพาณิชย์เพิ่มขึ้นอีก ๖ แห่ง ในประเทศอังกฤษ เนเธอร์แลนด์ อิตาลี สาธารณรัฐเยอรมัน สาธารณรัฐเวียดนาม และสาธารณรัฐเกาหลี นอกจากการจัดตั้งสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศเพิ่มขึ้นแล้ว กระทรวงพาณิชย์ยังมีโครงการที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพของผู้แทนพาณิชย์ในต่างประเทศให้สูงขึ้น โดยจะเพิ่มอัตราค่าตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้เพียงพอ หน้าที่ของสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ มีดังต่อไปนี้คือ.-

๔.๑ หน้าที่ส่งเสริมสินค้าออกของประเทศไทย

๔.๑.๑ รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับสินค้าไทยแต่ละอย่างโดยละเอียดไว้เพื่อใช้ในการหาตลาดสินค้านั้น ๆ

๔.๑.๒ รวบรวมรายนามพ่อค้าไทยที่ส่งสินค้าไปขายต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการแนะนำพ่อค้าต่างประเทศให้ติดต่อกัน

๔.๑.๓ อำนวยความสะดวกแก่ผู้ซื้อสินค้าไทย โดยการติดต่อใหญ่ๆ นั้นได้รับความสะดวกยิ่งขึ้นและให้ได้รับทราบอุปสรรคข้อขัดข้องและหาทางช่วยแก้ไขอุปสรรคเหล่านั้น

๔.๑.๔ ศึกษาลักษณะสินค้าที่ประเทศไทยมี แต่แตกต่างกับสินค้าอย่างเดียวกันของประเทศอื่น เพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงมาตรฐานสินค้าไทยให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเพาะความนิยมให้หันมาซื้อสินค้าไทย

๔.๑.๕ โฆษณาหาตลาดแก่สินค้าไทยที่ยังไม่มีผู้ซื้อ หรือมีอยู่บ้างแล้วให้มากยิ่งขึ้น

๔.๑.๖ หาทางช่วยเหลือให้ประเทศไทยมีสินค้าใหม่เกิดขึ้นสำหรับตลาดต่างประเทศโดยศึกษาว่าในเขตประจํามีความต้องการสินค้าชนิดใดบ้างที่แม้แต่จะยังไม่เคยมีหรือมีอยู่บ้างเพียงเล็กน้อยในประเทศไทย แต่อาศัยจินตนาการและภูมิประเทศของเรา

อาจผลิตและส่งเสริมเป็นสินค้าออกได้ เช่นเดียวกับประเทศอื่น

๔.๑.๗ ศึกษาระเบียบและกฎหมายที่พหุภาคีปฏิบัติในการนำสินค้าเข้าไปจำหน่ายในท้องถิ่น

๔.๑.๘ ศึกษาระเบียบศุลกากรและอื่น ๆ เกี่ยวกับสินค้านำเข้าเพื่อให้ความสะดวกแก่พหุภาคีไทย

๔.๑.๙ ทำการโฆษณาเผยแพร่สินค้าไทยและประเทศไทย

๔.๑.๑๐ ศึกษารายงานความเคลื่อนไหวของตลาดสินค้าที่สำคัญเพื่อทราบสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการค้า

๔.๑.๑๑ ช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมสินค้าออกจำบัง

๔.๒ หน้าที่ช่วยเหลือในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าเข้าของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม กำลังอยู่ในระยะการพัฒนากิจการเศรษฐกิจ มีความจำเป็นของสิ่งซื้อสินค้าวัสดุอุตสาหกรรมและสิ่งอื่น ๆ จากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก จึงต้องช่วยเหลือพหุภาคีไทยให้ได้ซื้อสินค้าที่คิดที่สุดในราคาที่เหมาะสม หน้าที่ในส่วนนี้จำแนกได้ดังนี้—

๔.๒.๑ รวบรวมรายชื่อกำหนดพหุภาคีไทยที่สั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศไว้ ณ สำนักงานเพื่อใช้สำหรับแนะนำพหุภาคีต่างประเทศที่ติดต่อด้วย

๔.๒.๒ ศึกษารวบรวมกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำสินค้าเข้าประเทศไทยรวมทั้งอัตราศุลกากร เพื่อใช้ในการแนะนำพหุภาคีต่างประเทศที่ประสงค์ทราบ

๔.๒.๓ ช่วยเหลือพหุภาคีไทยในการสั่งซื้อสินค้าต่างประเทศ และสนับสนุนให้ไปเป็นตัวแทนพหุภาคีต่างประเทศสำหรับสินค้าที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

๔.๒.๔ ช่วยเหลือพหุภาคีไทยในเมื่อได้รับอุปสรรคต่าง ๆ ในการซื้อสินค้าจากต่างประเทศ

๔.๒.๕ ช่วยเหลือพหุภาคีไทยให้ได้เลือกสินค้าที่เหมาะสมสำหรับประเทศ โดยให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับคุณภาพที่แท้จริงของสินค้า ซึ่งรวบรวมได้จากองค์การคุณภาพสินค้าจากสมาคมผู้ขายและจากทางอื่น เพื่อจะได้สั่งซื้อสินค้าที่ทนทาน ประหยัดและเหมาะสมได้ เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของประเทศไทยในส่วนรวม

๔.๒.๖ แนะนำพ่อค้าไทยในวิธีการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศให้เป็นไป
ในทางประหยัด สะดวกและรวดเร็ว โดยแนะนำแหล่งที่ควรซื้อ การขนส่ง การประกันภัย และ
การใช้หีบห่อที่เหมาะสมสำหรับบรรจุสินค้า หรือวิธีการซื้อสินค้าจากคนกลางบางจำพวกซึ่งอาจ
ได้ราคาถูกเป็นพิเศษ

๔.๒.๗ ช่วยสืบหลักฐานพหุภาคีต่างประเทศให้แก่พ่อค้าไทย เพื่อช่วยและ
ป้องกันการทุจริตฉ้อโกง เพราะในการค้าต่างประเทศ หลักฐานความสุจริตและสมรรถภาพ
ของพหุภาคีต่างประเทศมีความสำคัญอยู่มาก

๔.๓ หน้าที่อื่น ๆ

๔.๓.๑ แสวงหาเรื่องราวต่าง ๆ ที่พ่อค้าไทยต้องการ และที่เห็นว่า เป็น
ประโยชน์แก่การค้า และการเศรษฐกิจของประเทศ

๔.๓.๒ รวบรวมสถิติการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในเขตประจำ

๔.๓.๓ ศึกษาสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าทั่ว ๆ ไป เทียบเคียงกับ
สถานการณ์ในประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในการไขแก้ไขปัญหาคล้ายคลึงที่จะ เกิดขึ้น

๔.๓.๔ ศึกษานโยบายและแผนการเศรษฐกิจการค้าของประเทศนั้น ตลอดจน
การปฏิบัติในการดำเนินนโยบายและแผนการ เพื่อประโยชน์ในทางไขเทียบเคียงแก้ไขหรือเป็น
ทางบำรุงส่งเสริมสถานการณ์ในประเทศไทย

๔.๓.๕ เสนอความคิดเห็นเพื่อส่งเสริมการค้าการเศรษฐกิจของประเทศไทย

๔.๓.๖ ช่วยรักษามลประโยชน์ให้พ่อค้าไทยในกรณีพิพาท หรือในกรณีที่พ่อค้า
ไทยไม่ได้รับความยุติธรรม

๔.๓.๗ ศึกษาและรายงานความเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อประโยชน์ใน
การประกอบการพิจารณาทางการค้าการเศรษฐกิจของประเทศตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์

๔.๓.๘ ชี้แจง แนะนำ ชักจูง เพื่อการลงทุนในประเทศไทย โดยเป็นตัวแทน
ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

๔.๓.๙ ปฏิบัติงานอื่น ๆ ซึ่งกระทรวงพาณิชย์มอบหมายให้เป็นพิเศษ

เพื่อได้พิจารณาถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานทั้ง ๔ ดังที่กล่าวมาแล้ว จะ
เห็นได้ว่ากรมการค้าต่างประเทศทำหน้าที่เป็น line authority คือปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับ

การส่งเสริมสินค้าออก การควบคุมการนำเข้าและส่งออก รวมทั้งดำเนินงานเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศเพื่อผลทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นงานทางด้านการบริหารการค้าต่างประเทศโดยตรง ส่วนกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมพาณิชย์สัมพันธ์ และสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศนั้น หน้าที่เป็น staff authority โดยการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือทางวิชาการและการปฏิบัติในบางส่วน ซึ่งเป็นงานทางด้านการบริหารการค้าต่างประเทศโดยทางอ้อม ถ้าจะกล่าวอย่างกว้าง ๆ ก็คือ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์เปรียบเสมือนเป็นคณบดีวิชาการ กรมพาณิชย์สัมพันธ์เปรียบเสมือนเป็นผู้เผยแพร่สินค้าของไทย และสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศเป็นตัวแทนที่อยู่ในต่างประเทศ โดยมีกรมการค้าต่างประเทศเป็นผู้ปฏิบัติการบริหารการค้าต่างประเทศโดยตรง

การแบ่งส่วนราชการของกระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบัน เฉพาะในกรณีที่เกี่ยวกับการบริหารการค้าต่างประเทศนั้น เมื่อนำไปพิจารณาเปรียบเทียบกับแบบจำลอง (model) ที่ผู้เขียนได้เสนอแนะไว้ในหน้าแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นในการวิจารณ์ดังนี้คือ—

ฝ่ายวางแผนนโยบายและวางแผน ตามหลักปฏิบัติจริง ๆ ในขณะนี้ กระทรวงพาณิชย์ไม่มีฝ่ายวางแผนนโยบายและวางแผนที่แท้จริงของกระทรวง ๆ เลย ถึงแม้ว่าตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๕ จะระบุให้ตั้งกองแผนงานและประสานงานการพาณิชย์ขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวง โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๕ เป็นต้นมา แต่ในความเป็นจริงกองนี้ยังไม่ได้จัดตั้งเป็นรูปร่างขึ้นมา เนื่องจากยังอยู่ในระหว่างการขออัตรากำลังเจ้าหน้าที่จากสำนักงาน ก.พ. และยังไม่มียุทธศาสตร์ออกมา อย่างไรก็ตามของกองนี้นอกจากการวางแผนและประสานงานแล้ว ควรจะเพิ่มงานทางด้านวางแผนนโยบายการทำสนธิสัญญาทางการค้า และการเจรจาทางการค้าด้วย

ฝ่ายวิชาการ ใต้กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ซึ่งในขณะนี้กำลังปฏิบัติงานทางด้านศึกษาวิจัยและสถิติอยู่แล้ว แต่ควรเปลี่ยนแนวการศึกษาวิจัยให้มุ่งไปในเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการค้าของประเทศเป็นส่วนรวม เช่น ฤดูกาลค้า การตลาดของสินค้าสำคัญ ๆ และระบบภาษีศุลกากรของต่างประเทศ เป็นต้น โดยพยายามให้ใกล้ชิดต่าง ๆ ให้ลึกมากที่สุดเพื่อประโยชน์ในการใช้ปฏิบัติงานของกรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ควรเพิ่มงานทางด้านฝึกอบรมด้วย เพราะกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์เป็นที่รวมของนัก

วิชาการและข้อมูลอยู่แล้ว ส่วนงานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น งานนโยบาย งานสัญญาการค้า และงานทางความสัมพันธ์ก็ควรโอนให้ฝ่ายที่รับผิดชอบโดยตรงเสีย

ฝ่ายการนำเข้าและส่งออก ได้แก่กรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งเป็นปฏิบัติทางการค้า การนำเข้าและส่งออกอยู่แล้วอาทิเช่น งานควบคุมการส่งออกและนำเข้า งานหนังสือรับรอง การส่งออกและนำเข้า งานขอพิพาททางการค้า งานส่งเสริมสินค้าขาออก งานการระวาง ขนส่ง และงานบริการทางการค้า เป็นต้น นอกเหนือจากงานทางด้านการปฏิบัติแล้วควรมีงาน ด้านวิชาการ เป็นหน้าที่รอง เพื่อการศึกษาปัญหาการนำเข้าและส่งออกเฉพาะ เรื่อง โดยได้รับการ สนับสนุนทางข้อมูลจากฝ่ายวิชาการ ส่วนงานสัญญาการค้าควรรับผิดชอบเฉพาะการทำ สัญญาซื้อขายสินค้ากับต่างประเทศเท่านั้น แต่ไม่ควรเข้าไปรับผิดชอบในงานทำสนธิสัญญาทาง การค้าซึ่งเป็นเรื่องของฝ่ายนโยบายและวางแผน นอกจากนี้งานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องซึ่งควร โอนให้กับฝ่ายรับผิดชอบโดยตรงได้แก่ งานเจรจาทางการค้า งานประชุมทางการค้า และงาน วิจัย เป็นต้น ในขณะที่กรมการค้าต่างประเทศมีหน้าที่ทางด้านการปฏิบัติและวิชาการ ก้ำกึ่งกันอยู่ คั้งนั้นจึงควรมีการระบุนหน้าที่ให้ชัดเจนว่างานปฏิบัติเป็นหน้าที่หลัก ส่วนงานวิชาการ เป็นเพียง หน้าที่รองเท่านั้น อีกประการหนึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการประสานงานระหว่างกรมการค้า ต่างประเทศกับหน่วยงานทางด้านการผลิตและสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศยังมีน้อยมาก การแก้ปัญหาในข้อนี้จะทำให้การขยายการค้าของประเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ฝ่ายประชาสัมพันธ์และพาณิชย์สัมพันธ์ ได้แก่กรมพาณิชย์สัมพันธ์และสำนักงานพาณิชย์ ในต่างประเทศ ฝ่ายนี้รับผิดชอบในการเผยแพร่ข่าวสาร เผยแพร่สินค้า เสริมสร้างความ สัมพันธ์ทางการค้า และเป็นตัวแทนของกระทรวงพาณิชย์ในการขยายการค้าในต่างประเทศ ทางด้านกรมพาณิชย์สัมพันธ์ในขณะนี้ทำหน้าที่ในงานเผยแพร่ข่าวสารการค้าและการ เศรษฐกิจ งานแสดงสินค้าไทยในต่างประเทศ และงานเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกระทรวงพาณิชย์ กับ วงการค้าซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นงานที่ถูกต้องตรงตามหน้าที่อยู่แล้ว แต่มีงานฝึกอบรมซึ่ง ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรโอนไปอยู่กับฝ่ายวิชาการน่าจะ เหมาะสมกว่า นอกจากนี้ควรเพิ่มงาน รับรองคณะผู้แทนการค้าจากต่างประเทศ และงานเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและการปฏิบัติ ไปยังประชาชนโดยรับข้อมูลมาจากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และกรมการค้าต่างประเทศ โดยตรง ส่วนทางด้านสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศนั้นหน้าที่ตามที่ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

มากมาย แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ สำนักงานนี้มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ประจำอยู่น้อยมากคือมีเพียง ๓ - ๔ คนเท่านั้น จึงไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ งานส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติอยู่เป็นงานทางคานธุการ เสียเป็นส่วนมาก คือทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อกะหว่างประเทศไทยกับประเทศนั้น ๆ ทั้งทางคานสวนราชการและคานเอกชน ผู้เขียนมีความเห็นว่าสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศจะมีบทบาทมากขึ้นถ้าหากจะสามารถหาขอมูลในคานการตลาดและการผลิตของประเทศนั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่อาทิเช่น รายชื่อผู้นำสินค้าเขาและส่งออก ความสามารถในการผลิต ต้นทุนการผลิต แหล่งวัตถุดิบ และความสามารถในการส่งออกหรือนำเข้าเป็นต้น ซึ่งขอมูลเหล่านี้จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถขยายตลาดการค้าได้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากจุดบกพร่องในโครงสร้างของกระทรวงพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ถ้าหากจะหันมาพิจารณาถึงหลักการขององค์การที่ดี (principles of good organization) เป็นลำดับต่อไป ผู้เขียนก็มีความเห็นในการวิจารณ์ถึงหลักการทั้ง ๔ ซึ่งได้แก่การแบ่งงาน (division of labour) คานการสั่งคาน (unity of command) คานการบังคับบัญชา (span of control) และการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ (delegation of authority and responsibility) ดังนี้ กระทรวงพาณิชย์มีการจัดโครงสร้างขององค์การหรือหน่วยงานในระบบราชการ (bureaucracy) ซึ่งในทางทฤษฎีการจัดโครงสร้างในระบบนี้จะต้องมีหลักการทั้ง ๔ ดังกล่าวอยู่อย่างพร้อมมูล แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ กลับปรากฏว่าในปัจจุบันนี้กระทรวงพาณิชย์มีความสมบูรณ์เพียงในคานคานการสั่งงานและคานการบังคับบัญชาเท่านั้น ส่วนในคานหลักการของคานการแบ่งงานและการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบนั้นยังมีจุดบกพร่องอยู่เป็นอันมาก กล่าวคือมีการทำงานซ้อนกัน การทำงานไม่ถูกต้องตรงตามหน้าที่ และการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากว่าภาวการณ์คานการ เมืองของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงกะริฐบาลบ่อย ประกอบกับกลไกทางการบริหารของกระทรวงพาณิชย์ไม่ได้รับความเอาใจใส่เท่าที่ควร สาเหตุเหล่านี้ทำให้นโยบายของกระทรวงพาณิชย์มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยคานตัวผู้บริหาร และในเมื่อกลไกทางการบริหารไม่ได้รับการปรับปรุงมาเป็นเวลานาน จึงทำให้การปฏิบัติงานตามเป้าหมายต่าง ๆ ออกนอกคานนอกทางไปบ้างเป็นธรรมดา ยิ่งในเมื่อการคาน

ต่างประเทศได้ขยายตัวกว้างขวางมากขึ้นทุกขณะแต่ระบบการบริหารการต่างประเทศไม่ได้รับความเอาใจใส่ควบแล้ว ก็ยิ่งทำให้การทำงานซ้อนกันและการทำงานไม่ตรงตามหน้าที่มีมากขึ้นตามปริมาณงานที่เพิ่มพูนขึ้น นอกจากนี้อำนาจหน้าที่ส่วนใหญ่ยังไปรวมอยู่ที่ผู้บริหารชั้นสูง (centralization of authority) ตัวอย่างเช่น การอนุญาตให้สินค้าที่อยู่ใน ขบวนการควบคุมนำเข้าหรือส่งออกไปนอกประเทศ อยู่ในอำนาจอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงพาณิชย์ซึ่งอยู่ในระดับสูงจนเกินไป ซึ่งความจริงควรกระจายอำนาจ(decentralize) ให้อยู่ในระดับหัวหน้ากองก็อาจจะเป็นการเพียงพอ ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าการ จำเป็นแล้วที่กระทรวงพาณิชย์จะต้องปรับปรุงโครงสร้างและกลไกทางการบริหารเพื่อเตรียมตัวรับกับภาวะการต่างประเทศของโลกซึ่งนับวันจะทวีความซับซ้อนและขยายตัวกว้างขวาง มากยิ่งขึ้นทุกขณะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๘

ผลของการบริหารงานของกระทรวงพาณิชย์ที่มีต่อการค้าต่างประเทศของไทย *

การศึกษาถึงผลของการบริหารงานของกระทรวงพาณิชย์ต่อการค้าต่างประเทศของไทย อาจกระทำไปโดยศึกษาจากภาวะสินค้าออก สินค้าเข้า และดุลการค้าของประเทศไทย โดยคำนึงถึงโครงสร้างในการบริหารดังกล่าวมาในบทที่ ๓ แล้วพิจารณาว่ากระทรวงพาณิชย์มีส่วนในกิจการดังกล่าวอย่างไรและก่อให้เกิดผลอย่างไรบ้าง ดังที่ผู้เขียนจะบรรยายถึงข้อเท็จจริง และให้การวิเคราะห์ วิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ก. สินค้าออกที่สำคัญของไทย

ในสมัยเมื่อเริ่มตั้งกระทรวงพาณิชย์ขึ้นมาใหม่ ๆ นั้น สินค้าออกของไทยที่มีมูลค่าเกินกว่า ๑ ล้านบาทขึ้นไปมีอยู่เพียง ๑๐ ชนิดเท่านั้น ได้แก่ ข้าว ถั่วเขียว ไม้สัก ฝ้าย พาราปลา ไม้เบญจพรรณ ฝรั่ง เนื้อมะพร้าวแห้ง และหนังสัตว์ ซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรทั้งสิ้น แต่ในปัจจุบันนี้สินค้าออกของไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากทั้งชนิด ปริมาณ และมูลค่า โดยมีการส่งผลผลิตทางการเกษตรกรรมหลายชนิดออกไปยังต่างประเทศ เช่น ปูนซีเมนต์ ไม้ฉัด อาหารกระป๋อง เครื่องเวทภัณฑ์ ยางรถยนต์ ผ้า หลอดไฟฟ้า เบียร์และวิทยุทรานซิสเตอร์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดี สินค้าออกของไทยในปัจจุบันที่เป็นสินค้าหลักในการทำรายได้ให้แก่ประเทศยังคงเป็นผลผลิตทางการเกษตรทั้งสิ้น ได้แก่ ข้าว ถั่วเขียว พารา ปลา ฝ้าย พารา ปลา ไม้เบญจพรรณ สับปะหลัง ปอ ถั่วเขียว ถั่วเขียว ไม้สัก กุ้งสด ไบยาสูบ แร่พลูออกโรท์ และข้าวฟ่าง

ยังมีสถิติการส่งออกของสินค้าดังกล่าวดังต่อไปนี้คือ.-

* ผู้เขียนใคร่ที่จะให้ความเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับบทที่ ๘ ว่า ตัวเลขมูลค่าการค้า การเพิ่มสินค้าขาออก การลดการนำเข้า และการแก้ปัญหาดุลการค้าให้ขาดดุลน้อยลง หากได้เป็นผลงานของกระทรวงพาณิชย์โดยลำพังแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ แต่เป็นผลงานร่วมกันของหลายฝ่ายทั้งภาคของรัฐบาลและภาคของเอกชน และบางที่ภาคเอกชนจะมีบทบาทมากกว่าเสียด้วยซ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านฝ่ายผลิตทั้งด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

ตารางที่ ๒

สถิติการส่งข้าวออกของไทย

ปริมาณ : ล้านเมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	๑.๒๗	๓,๒๔๐	๒,๕๕๑
๒๕๐๖	๑.๔๒	๓,๔๒๔	๒,๔๑๑
๒๕๐๗	๑.๕๐	๔,๓๘๕	๒,๙๐๕
๒๕๐๘	๑.๕๐	๔,๓๓๕	๒,๘๘๑
๒๕๐๙	๑.๕๑	๔,๐๐๑	๒,๖๔๕
๒๕๑๐	๑.๔๘	๔,๖๕๓	๓,๑๓๕
๒๕๑๑	๑.๐๗	๓,๙๗๕	๓,๕๓๔
๒๕๑๒	๑.๐๒	๒,๕๔๕	๒,๔๙๔
๒๕๑๓	๑.๐๖	๒,๕๑๖	๒,๓๖๕
๒๕๑๔	๑.๖๖	๒,๕๐๑	๑,๘๑๕

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ฉบับประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๑๕

จากสถิติการส่งข้าวออกของไทยในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ เป็นต้นมาปริมาณการส่งข้าวออกของไทยได้ลดลงเรื่อยมา จนกระทั่งถึงปี ๒๕๑๔ ปริมาณการส่งออกจึงได้กระเตื้องขึ้นมา สาเหตุที่ปริมาณการส่งออกลดลง เนื่องมาจากปัจจัยหลายประการกล่าวคือ ประเทศผู้บริโภครายต่างพยายามปลูกข้าวให้ไ้มากขึ้นเพื่อให้เพียงพอ

หอการค้าโลก ประเทศผู้ผลิตหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาสามารถผลิตข้าว
 ได้มากขึ้น นอกจากนั้นสหรัฐอเมริกายังส่งข้าวจำนวนมากออกในรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือ
 ตามรัฐบัญญัติ ๔๘๐ (P.L.480) และญี่ปุ่นส่งข้าวออกให้แก่หลายประเทศในภูมิภาค
 เอเชียในรูปแบบของการให้กู้ยืมในระยะยาวอีกด้วย จากสาเหตุดังกล่าวได้ทำให้ตลาดข้าวของ
 โลกกลายเป็นตลาดของผู้ซื้อ (buyers' market) กล่าวคือ ผู้ซื้อมีอิทธิพลต่อราคาขาย
 มาก ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับการแข่งขันในด้านราคากับประเทศผู้ส่งออกรายอื่น ๆ
 เช่น ฟิลิปปินส์ สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นอย่างมาก ในปี ๒๕๑๑ เป็นปีที่
 ประเทศไทยขายข้าวได้ราคาดีที่สุดในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา โดยมีราคาส่งออกเฉลี่ยเมตริก
 ตันละ ๓,๕๓๔ บาท และหลังจากนั้นมาราคาข้าวส่งออกก็อยู่ในเกณฑ์ต่ำตลอดมา สำหรับในปี
 ๒๕๑๕ คาดว่าจะส่งข้าวออกได้ประมาณ ๒ ล้านเมตริกตัน และราคาคงจะดีกว่าในปี ๒๕๑๔
 เล็กน้อย ทั้งนี้ เนื่องมาจากประเทศผู้ผลิตข้าวหลายประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย
 บังกลาเทศ และเขมร เก็บเกี่ยวข้าวไม่ไคผล นอกจากนั้น ญี่ปุ่นยังมีนโยบายลดการผลิตข้าว
 ลงอีกด้วย ประเทศลูกค้าสำคัญได้แก่ ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และอินเดีย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓

สถิติการส่งออกของไทย

ปริมาณ : เมตริกตัน
มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	สินแร่ ๑๙,๘๔๑	๖๘๕	๓๙,๕๒๔
๒๕๐๖	สินแร่ ๒๒๒,๐๐๓	๙๕๑	๓๓,๖๙๓
๒๕๐๗	สินแร่ ๒๒๒,๓๓๙	๙๖๑	๔๓,๐๑๙
๒๕๐๘	สินแร่ ๑๕,๙๒๓	๙๖๓	๔๘,๙๑๘
	โลหะ ๔,๙๘๐	๓๙๙	๘๓,๖๘๒
๒๕๐๙	สินแร่ ๑,๓๐๕	๒๕	๑๙,๑๕๓
	โลหะ ๑๓,๕๙๓	๑,๒๙๑	๙๓,๓๓๓
๒๕๑๐	สินแร่ ๑๑๐	๒	๑๘,๑๘๒
	โลหะ ๒๖,๙๙๓	๑,๘๒๐	๖๗,๔๑๕
๒๕๑๑	โลหะ ๒๙,๐๑๓	๑,๕๑๐	๕๒,๘๗๒
๒๕๑๒	โลหะ ๒๓,๔๓๑	๑,๖๓๑	๖๙,๖๐๙
๒๕๑๓	โลหะ ๒๒,๒๔๖	๑,๖๑๘	๗๒,๙๐๑
๒๕๑๔	โลหะ ๒๑,๙๐๓	๑,๕๖๑	๗๑,๙๓๕

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ฉบับประจำเดือน
สิงหาคม ๒๕๑๕

ก่อนปี ๒๕๐๘ ประเทศไทยส่งคีมุกออกในลักษณะที่เป็นสินแร่แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ในปี ๒๕๐๘ ได้มีการก่อตั้งโรงงานถลุงคีมุกขึ้นที่จังหวัดภูเก็ต จึงทำให้ปริมาณการส่งสินแร่คีมุกออกเริ่มลดลงตามลำดับ โดยเปลี่ยนเป็นการส่งออกในรูปแบบโลหะคีมุกแทน จนกระทั่งในปี ๒๕๑๑ ประเทศไทยจึงส่งโลหะคีมุกออกแต่เพียงอย่างเดียวเรื่อยมา ปี ๒๕๑๐ เป็นปีที่ประเทศไทยส่งคีมุกออกมีปริมาณและมูลค่าสูงสุดในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา หลังจากนั้นปริมาณการส่งออกก็เริ่มลดลง เนื่องจากสหรัฐอเมริกาและเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้ารายใหญ่ได้ลดการสั่งซื้อลง นอกจากนี้ปริมาณความต้องการใช้คีมุกเพื่อการอุตสาหกรรมภายในประเทศยังเพิ่มขึ้นอีกด้วย ส่วนทางด้านของราคาโลหะคีมุกนั้น มีการขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่ตลอดเวลา โดยในปี ๒๕๐๘ ซึ่งเป็นปีแรกของการส่งโลหะคีมุกออกมีราคาเฉลี่ยเมตริกตันละ ๘๓,๔๙๒ บาท ซึ่งเป็นราคาเฉลี่ยสูงสุดและในปี ๒๕๑๑ มีราคาเฉลี่ยเมตริกตันละ ๒๒,๘๙๒ บาท ซึ่งเป็นราคาเฉลี่ยต่ำสุด สำหรับการส่งโลหะคีมุกออกในปี ๒๕๑๕ คาดว่า จะมีปริมาณลดลงจากปี ๒๕๑๔ เนื่องจากสงครามเวียดนามได้ผ่อนคลายความรุนแรงลง ทั้งนี้ เพราะคีมุกเป็นสินค้ายุทธปัจจัยในการผลิตอาวุธ ส่วนราคาเฉลี่ยในการส่งออกคงจะไม่ต่ำกว่าเมตริกตันละ ๙๑,๐๐๐ บาท ประเทศคู่ค้าสำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์ และญี่ปุ่น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔

สถิติการส่งยางพาราออกของไทย

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	๑๕๔,๑๘๐	๒,๑๑๑	๑๐,๘๓๑
๒๕๐๖	๑๘๖,๘๘๓	๑,๕๐๓	๑๐,๑๘๓
๒๕๐๗	๒๑๖,๕๕๓	๒,๐๖๐	๙,๕๕๓
๒๕๐๘	๒๑๐,๘๕๔	๑,๕๕๔	๙,๕๘๐
๒๕๐๙	๒๐๓,๕๓๕	๑,๘๖๑	๙,๑๕๐
๒๕๑๐	๒๑๑,๑๑๘	๑,๕๓๔	๗,๒๕๕
๒๕๑๑	๒๕๒,๒๒๐	๑,๘๑๖	๗,๒๐๐
๒๕๑๒	๒๓๖,๓๘๑	๒,๖๖๔	๙,๖๓๙
๒๕๑๓	๒๓๕,๖๑๐	๒,๒๓๒	๙,๐๕๕
๒๕๑๔	๓๐๗,๘๓๓	๑,๕๐๑	๖,๑๖๘

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ฉบับประจำ
เดือน สิงหาคม ๒๕๑๕

ปริมาณยางส่งออกของประเทศไทยในระหว่างปี ๒๕๐๕ ถึง ๒๕๐๙ อยู่ในลักษณะที่
การเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ส่วนมูลค่าในการส่งออกก็อยู่ในลักษณะเช่นเดียวกัน ทั้งนี้
เนื่องจากราคายางยังอยู่ในเกณฑ์สูง คือมีราคาเมตริกตันละกว่า ๙,๐๐๐ บาท เพราะยาง
สังเคราะห์ยังไม่ีบทบาทเข้ามาแข่งขันในตลาดโลกมากนัก แต่นับตั้งแต่ปี ๒๕๑๐ เป็นต้นมา

ราคายางไถลดลงเหลือเพียงเมตริกตันละ ๗,๐๐๐ บาทเศษ เพราะถูกยางสังเคราะห์ แข่งขันอย่างหนัก และสหรัฐอเมริกาได้ระบายนโยบายที่สะสมไว้ออกสู่ตลาดโลก ประเทศไทย จึงพยายามเพิ่มปริมาณการส่งออกเพื่อรักษาระดับมูลค่าการส่งออกไว้ ต่อมาในปี ๒๕๑๒ ราคายางธรรมชาติได้เริ่มสูงขึ้นอีก เนื่องจากยางสังเคราะห์เริ่มขาดแคลน และสหรัฐอเมริกา ระบุว่าปริมาณการระบายยางออกสู่ตลาดโลก แต่ราคายางก็กลับลดลงอีกในปี ๒๕๑๓ และ ๒๕๑๔ ตามลำดับ ถึงแม้ว่าในปี ๒๕๑๔ ประเทศไทยจะส่งยางออกมากถึง ๓๐๗,๘๙๓ เมตริกตัน แต่ก็ไม่สามารถรักษาระดับมูลค่าการส่งออกไว้ได้ คาดว่าปริมาณการส่งยาง ออกในปี ๒๕๑๕ คงจะใกล้เคียงกับปริมาณการส่งออกในปี ๒๕๑๔ ส่วนมูลค่าของการส่ง ออกในปี ๒๕๑๕ คงจะต่ำกว่ามูลค่าการส่งออกในปี ๒๕๑๔ เนื่องจากราคายางยังมีแนวโน้มที่จะลดลง ประเทศลูกค้าสำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษ เยอรมันตะวันตก มาเลเซีย สิงคโปร์ และอิตาลี

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕

สถิติการส่งข้าวโพดรวมข้าวโพดคอกออกของไทย

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	๔๘๘,๑๒๘	๕๑๖	๑,๐๖๖
๒๕๐๖	๓๖๓,๔๘๕	๘๕๓	๑,๑๑๓
๒๕๐๗	๑,๑๔๖,๔๓๓	๑,๓๘๓	๑,๒๐๙
๒๕๐๘	๘๓๑,๓๕๓	๑,๐๐๓	๑,๒๐๖
๒๕๐๙	๑,๒๒๑,๕๕๕	๑,๕๓๖	๑,๒๕๙
๒๕๑๐	๑,๑๕๕,๘๘๑	๑,๔๓๑	๑,๒๔๙
๒๕๑๑	๑,๕๕๘,๑๘๘	๑,๖๔๓	๑,๐๕๓
๒๕๑๒	๑,๕๔๘,๘๑๔	๑,๓๖๓	๑,๑๔๔
๒๕๑๓	๑,๔๔๓,๘๕๕	๑,๙๖๙	๑,๓๖๐
๒๕๑๔	๑,๘๓๘,๓๑๑	๒,๓๘๙	๑,๒๙๑

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

การส่งข้าวโพดออกของประเทศไทยในปี ๒๕๑๔ มีปริมาณและมูลค่าสูงสุดเป็นประวัติการณ์ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยสามารถผลิตข้าวโพดได้มาก เป็นประวัติการณ์ถึงประมาณ ๒ ล้าน ๓ แสนตัน ดังนั้นกระทรวงพาณิชย์จึงได้ทำสัญญาขายข้าวโพดให้กับญี่ปุ่นและสาธารณรัฐจีนซึ่งเป็นลูกค้าประจำในปริมาณที่สูงขึ้น เพื่อพยายามระบายข้าวโพดส่วนที่เกินการบริโภคภายในประเทศออกไปยังต่างประเทศ สำหรับทางด้านราคาของข้าวโพดในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา นั้นว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างคงที่ โดยมีราคาเฉลี่ยระหว่างตันละ

๑,๐๕๐ บาท ถึง ๑,๓๐๐ บาทเศษ ในตอนต้นปี ๒๕๑๕ ราคาข้าวโพดส่งออกไกลคดลงเหลือประมาณ ๑,๐๐๐ บาทเศษ แต่มีแนวโน้มที่ราคาจะสูงขึ้นในตอนปลายปี การส่งข้าวโพดออกของไทยในปี ๒๕๑๕ คงจะมีปริมาณและมูลค่าต่ำกว่าปี ๒๕๑๔ มาก เนื่องจากการปลูกข้าวโพดได้รับความเสียหายจากฝนแล้งและราคาตกต่ำในตอนต้นปี ประเทศลูกค้าสำคัญได้แก่ ญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์ ฮองกง และมาเลเซีย

ตารางที่ ๖

สถิติการส่งผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังออกของไทย

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	๔๐๐,๓๘๘	๕๒๓	๑,๐๕๕
๒๕๐๖	๕๒๓,๔๔๓	๕๓๙	๑,๐๒๗
๒๕๐๗	๓๓๘,๘๕๙	๖๕๓	๘๘๘
๒๕๐๘	๓๑๙,๔๔๒	๖๗๖	๙๔๐
๒๕๐๙	๖๘๘,๖๐๓	๖๔๔	๙๓๕
๒๕๑๐	๓๘๑,๓๙๓	๓๒๖	๘๕๙
๒๕๑๑	๘๘๘,๘๕๘	๓๓๒	๘๖๙
๒๕๑๒	๕๓๕,๐๘๑	๘๗๖	๘๓๕
๒๕๑๓	๑,๓๒๖,๘๖๕	๑,๒๒๓	๙๒๑
๒๕๑๔	๑,๑๑๒,๕๖๖	๑,๒๖๙	๑,๑๐๕

ที่มา . ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ฉบับประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๑๕

ปี ๒๕๑๓ เป็นปีที่ประเทศไทยสามารถส่งผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ซึ่งได้แก่ แป้งมัน
มันสำปะหลังป่น มันสำปะหลังแห้ง และกากมันสำปะหลัง ออกไปขายยังต่างประเทศมี
ปริมาณสูงสุด เนื่องจากประเทศไทยผลิตมันสำปะหลังได้เพิ่มขึ้นและความต้องการของโลกมี
เพิ่มขึ้น ส่วนปี ๒๕๑๔ เป็นปีที่ประเทศไทยส่งผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังออกมีมูลค่าสูงสุด เนื่อง
จากราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่งออกมีราคาดีมากที่สุดคือประมาณเมตริกตันละ ๑,๑๐๐ บาท
ภายหลังจากที่ราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่งออกได้ตกต่ำตลอดมาตั้งแต่ปี ๒๕๐๗ โดยไม่เคยมี
ราคาถึงเมตริกตันละ ๑,๐๐๐ บาทเลย และราคาในบางปีลดลงเหลือเพียงเมตริกตันละ
๘๐๐ บาทเศษเท่านั้น คาดว่าในปี ๒๕๑๕ ประเทศไทยคงจะส่งผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังออกมี
ปริมาณและมูลค่าใกล้เคียงกับปี ๒๕๑๔ ทั้งนี้เพราะปริมาณการผลิตมันสำปะหลังยังคงสูง
ราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่งออกยังคงมีราคาสูง และพ่อค้าผู้ส่งออกโดยรวมมีอภัยภะทรวง
ทกฉะบ้ในการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่งออกมากขึ้น ประเทศลูกค้าสำคัญได้แก่
สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ และเยอรมันตะวันตก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๗

สถิติการส่งออกของไทย

ปริมาณ : เมตริกตัน
มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	๒๓๗,๘๘๘	๕๗๘	๒,๔๓๔
๒๕๐๖	๑๒๕,๓๕๓	๓๕๘	๒,๘๖๓
๒๕๐๗	๑๖๒,๐๘๕	๔๘๕	๓,๐๕๔
๒๕๐๘	๓๑๖,๘๘๖	๑,๑๐๒	๓,๔๗๖
๒๕๐๙	๔๗๓,๒๖๘	๑,๖๑๔	๓,๔๑๐
๒๕๑๐	๓๑๗,๑๑๒	๘๖๖	๒,๗๓๑
๒๕๑๑	๒๘๘,๔๗๘	๖๗๘	๒,๓๒๘
๒๕๑๒	๒๕๕,๘๗๘	๗๘๐	๓,๐๔๘
๒๕๑๓	๒๕๗,๖๖๓	๗๑๘	๒,๗๙๐
๒๕๑๔	๒๗๐,๘๗๗	๘๓๓	๓,๔๔๒

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ฉบับประจำ

สิงหาคม ๒๕๑๕

ประเทศไทยผลิตปอแก้ว (kenaf) เป็นหลักถึงกว่า ๙๐% ของผลผลิตปอทั้งหมด ส่วนปอกระเจา (Jute) ผลิตเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ดังนั้นการส่งออกของไทยจึงเป็นปอแก้วเสียบแทบทั้งหมด ในปี ๒๕๐๘ ประเทศไทยส่งออกมีปริมาณและมูลค่าสูงสุด เนื่องจากในปีนั้นประเทศไทยผลิตปอได้มากถึง ๖ แสน ๖ หมื่นตัน และประจวบกับทางอินเดียประสบกับการขาดแคลนปออย่างรุนแรงด้วย ในระหว่างช่วงปี ๒๕๐๘ ถึง ๒๕๐๙ เป็นระยะเวลาที่ส่งออกของไทยมีราคาค่ามาก แต่หลังจากปี ๒๕๐๙ ปริมาณการส่งออกได้ลดลงมาก

เนื่องจากราคาปอตกต่ำและชาวไรหันไปปลูกพืชอย่างอื่นแทนปอได้เป็นอย่างมาก จนกระทั่งถึงปี ๒๕๑๔ ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเริ่มกระเตื้องสูงขึ้นอีก คาดว่าในปี ๒๕๑๕ ปริมาณการส่งออกออก คงจะใกล้เคียงกับปี ๒๕๑๔ แต่มูลค่าการส่งออกคงจะเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะบังคลาเทศซึ่งเป็น แหล่งผลิตปอรายใหญ่แห่งหนึ่งของโลกได้รับความเสียหายจากการสงคราม จึงทำให้ปอใน ตลาดโลกมีราคาสูงขึ้น ประเทศลูกค้าสำคัญได้แก่ญี่ปุ่น อินเดีย สเปน อังกฤษ ฝรั่งเศส และ อิตาลี

ตารางที่ ๔

สถิติการส่งตัวข้าวออกของไทย

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	๒๑,๐๒๕	๖๒	๒,๙๔๕
๒๕๐๖	๒๐,๖๘๕	๕๕	๒,๘๕๒
๒๕๐๗	๓๓,๓๗๕	๘๕	๒,๕๑๗
๒๕๐๘	๕๐,๖๘๘	๑๑๘	๒,๓๒๘
๒๕๐๙	๕๕,๒๙๑	๑๓๑	๒,๓๖๕
๒๕๑๐	๕๖,๘๙๓	๑๒๒	๒,๖๐๑
๒๕๑๑	๕๖,๓๓๕	๑๓๒	๒,๘๒๐
๒๕๑๒	๓๖,๓๗๑	๒๑๕	๒,๘๐๐
๒๕๑๓	๘๕,๘๑๘	๒๕๕	๒,๘๓๕
๒๕๑๔	๘๕,๕๙๓	๒๕๔	๒,๙๖๓

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ฉบับประจำ
เดือนสิงหาคม ๒๕๑๕

การส่งออกข้าวของไทยเริ่มมีปริมาณและมูลค่าสูงขึ้น นับตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ เป็นต้นมา ในปี ๒๕๑๐ และ ๒๕๑๑ ปริมาณการส่งออกโคดกลางแต่มูลค่าการส่งออกไม่โคดกลางมากนัก เนื่องจากเป็นระยะที่ข้าวส่งออกกำลังมีราคาดี ตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ เป็นต้นมา ปริมาณและมูลค่าการส่งออกได้เพิ่มขึ้นอีก โดยปี ๒๕๑๓ เป็นปีที่ไทยส่งออกข้าวออกมามีปริมาณและมูลค่าสูงสุด เนื่องจากสามารถผลิตได้มากและราคาส่งออกยังดีอยู่ ในปี ๒๕๑๔ ปริมาณการส่งออกลดลงเล็กน้อยแต่มูลค่าส่งออกไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก คาดว่าปริมาณและมูลค่าการส่งออกในปี ๒๕๑๕ คงจะสูงกว่าในปี ๒๕๑๔ เล็กน้อย เนื่องจากปริมาณการผลิตกำลังมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ และราคาส่งออกก็ยังสูง ประเทศลูกค้าสำคัญได้แก่ ญี่ปุ่น ไต้หวัน มาเลเซีย ศรีลังกา และฮ่องกง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕

สถิติการส่งออกของไทย

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	๑๕,๓๕๖	๑๐๒	๖,๕๕๓
๒๕๐๖	๑๕,๘๑๘	๑๐๘	๖,๘๒๘
๒๕๐๗	๑๗,๕๓๘	๑๒๓	๗,๐๑๓
๒๕๐๘	๑๘,๑๕๒	๑๑๒	๖,๑๓๓
๒๕๐๙	๑๗,๕๘๔	๑๐๑	๕,๗๔๔
๒๕๑๐	๑๘,๕๒๐	๕๘	๕,๒๙๑
๒๕๑๑	๒๐,๕๐๐	๑๓๒	๖,๕๒๐
๒๕๑๒	๑๓,๖๕๐	๑๐๒	๗,๔๕๑
๒๕๑๓	๑๘,๔๗๒	๑๓๔	๗,๒๕๔
๒๕๑๔	๑๗,๕๑๓	๑๔๑	๘,๐๐๕

ที่มา . ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ฉบับประจำ
เดือนสิงหาคม ๒๕๑๕

การส่งออกของไทย ตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ ถึง ๒๕๐๘ มีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นเกือบทุกปี เนื่องจากมูลค่าที่ ยกเว้นในปี ๒๕๐๘ ที่ปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นแต่มูลค่ากลับลดลง เนื่องจากราคาน้ำมันเริ่มตกต่ำ แต่ในปี ๒๕๐๙ ปริมาณและมูลค่าการส่งออกได้ลดลงเนื่องจากราคาน้ำมันตกต่ำ และราคาโคคาโคลงไปอีกในปี ๒๕๑๐ จนทำให้มูลค่าการส่งออกลดลงอย่างมาก ถึงแม้ว่าปริมาณการส่งออกจะเพิ่มขึ้นก็ตาม ในปี ๒๕๑๑ เป็นปีที่ประเทศไทยส่งออกมีปริมาณสูงสุดเป็นประวัติการณ์ และมีมูลค่าสูงขึ้นมา เพราะราคาน้ำมันเริ่มที่ขึ้น ราคาน้ำมันส่งออก

เริ่มก็ขึ้นเรื่อย ๆ นับตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ เป็นต้นมา แต่ในบางปีเช่นปี ๒๕๑๒ ปริมาณการส่งออกมีน้อยมาก จึงทำให้มูลค่าการส่งออกกลับลดลง จะเห็นได้ว่าในปี ๒๕๑๔ ปริมาณการส่งออกมีไม่มากนักแต่มูลค่าการส่งออกกลับสูงสุดเป็นประวัติการณ์ เนื่องจากนุ่นส่งออกมีราคาสูงนั่นเอง ค่าค่าในปี ๒๕๑๕ ทั้งปริมาณและมูลค่าการส่งออกอาจจะสูงกว่าปี ๒๕๑๔ เพราะราคานุ่นส่งออกยังคงมีแนวโน้มสูงขึ้น ประเทศลูกค้าสำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อิตาลี และ มาเลเซีย

ตารางที่ ๑๐

สถิติการส่งไม้สักออกของไทย

ปริมาณ : ลูกบาศก์เมตร

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย ลูกบาศก์เมตรละ (บาท)
๒๕๐๕	๓๕,๓๕๓	๑๓๐	๔,๒๓๖
๒๕๐๖	๓๒,๒๑๕	๑๓๓	๔,๒๕๓
๒๕๐๗	๔๐,๔๕๐	๑๓๕	๔,๔๒๑
๒๕๐๘	๔๕,๒๓๓	๒๐๑	๔,๔๔๔
๒๕๐๙	๔๕,๔๕๕	๒๔๓	๕,๕๑๒
๒๕๑๐	๓๕,๓๑๖	๑๕๕	๕,๕๓๒
๒๕๑๑	๒๕,๔๔๖	๑๖๕	๕,๓๓๘
๒๕๑๒	๒๕,๐๐๓	๑๖๖	๕,๓๒๖
๒๕๑๓	๒๘,๓๖๓	๑๕๖	๕,๕๒๔
๒๕๑๔	๓๓,๔๕๑	๑๘๑	๕,๔๒๖

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ฉบับประจำ

สิงหาคม ๒๕๑๕

ในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา ปี ๒๕๐๙ เป็นปีที่ประเทศไทยส่งไม้สักออกมี ปริมาณและมูลค่าสูงสุด หลังจากปี ๒๕๐๙ แล้ว ปริมาณและมูลค่าการส่งไม้สักออกได้ลดลงเป็น เวลาติดต่อกันถึง ๔ ปี ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยหลายประการคือ รัฐบาลได้เพิ่มอัตราอากรขา ออกเพื่อขยับยั้งไม่ให้มีการส่งออกมากเกินไป อันจะเป็นที่เคื้อครั่นแค้นการใช้จ่ายในประเทศ และการส่งออกประสบกับการแข่งขันจากพม่าและอินโดนีเซีย เพราะไม้สักของไทยมีราคาสูงกว่า แต่ในปี ๒๕๑๔ ปริมาณและมูลค่าการส่งออกได้เพิ่มขึ้นอีก เนื่องจากสต็อกไม้สักในยุโรปลดลงและ ปริมาณการผลิตภายในประเทศได้เพิ่มขึ้นนับตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ เป็นต้นมา คาดว่าในปี ๒๕๑๕ ปริมาณและมูลค่าการส่งออกคงจะสูงกว่าในปี ๒๕๑๔ เนื่องจากความต้องการของตลาดโลก ประเทศลูกค้าได้แก่ สหรัฐอเมริกา อิตาลี เคนมารค อังกฤษ สาธารณรัฐจีน ญี่ปุ่น และ

เบอร์ มั่นตะวันตก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๑

สถิติการส่งออกของไทย

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	๑,๒๗๙	๕	๓,๐๓๓
๒๕๐๖	๒,๐๕๓	๕๖	๒๗,๕๐๖
๒๕๐๗	๓,๕๑๔	๖๕	๒๐,๒๑๑
๒๕๐๘	๕,๘๘๐	๑๐๕	๒๒,๓๓๖
๒๕๐๙	๗,๘๘๒	๑๕๑	๒๓,๓๕๔
๒๕๑๐	๘,๘๒๕	๒๕๕	๒๙,๓๓๕
๒๕๑๑	๗,๒๕๐	๒๗๘	๓๘,๑๒๓
๒๕๑๒	๘,๑๓๓	๒๗๐	๓๓,๒๕๓
๒๕๑๓	๖,๕๒๑	๒๒๕	๓๕,๘๘๕
๒๕๑๔	๕,๕๕๓	๒๕๗	๔๕,๑๐๓

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ฉบับประจำ
เดือนสิงหาคม ๒๕๑๕

สินค้ากึ่งสำเร็จรูปจะกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญของไทยเมื่อปี ๒๕๐๘ นี้เอง โดยมีปริมาณและมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมากเพราะความต้องการในตลาดต่างประเทศสูง การผลิตกึ่งสำเร็จรูปของไทยกว่า ๕๐% เป็นกึ่งที่จับจากทะเล ส่วนกึ่งที่เหลือจากนากุ้งยังมีปริมาณน้อยมาก ในปี ๒๕๑๑ ปริมาณกึ่งสำเร็จรูปส่งออกลดลงแต่มูลค่าส่งออกสูงขึ้น เนื่องจากความต้องการบริโภคภายในประเทศมีมากขึ้นแต่ราคากึ่งสำเร็จรูปส่งออกก็สูงขึ้นมาก ในปี ๒๕๑๒ ประเทศไทยส่งกึ่งสำเร็จรูปมีปริมาณเพิ่มขึ้นแต่มูลค่ากลับลดลง เนื่องจากราคากุ้งในตลาดโลกตกลง เพราะประเทศ

ผู้ผลิตทุ้งรายอื่น ๆ เช่น จีน เกีย สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และมาเลเซีย ต่างผลิตทุ้งไก่อ
เป็นจำนวนมาก ปี ๒๕๑๓ เป็นปีที่ประเทศไทยสามารถผลิตทุ้งไก่อมากสูงสุดในรอบ ๑๐ ปี คือ
ผลิตได้ถึง ๖๓,๖๕๒ ตัน แต่ปริมาณการบริโภคภายในประเทศก็เพิ่มขึ้นควบ จึงทำให้ทั้งปริมาณ
และมูลค่าการส่งออกลดลง ในปี ๒๕๑๔ ปริมาณส่งออกลดลงไปอีกเพราะผลิตทุ้งไก่อลดลง แต่
มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นเพราะราคาทุ้งส่งออกสูงขึ้นมาก คาดว่าในปี ๒๕๑๕ ปริมาณและมูลค่าทุ้งสด
ส่งออกจะสูงกว่าปี ๒๕๑๔ เพราะถึงแม้ว่าปริมาณทุ้งที่จับจากทะเลอาจลดลง แต่ปริมาณทุ้ง
เลี้ยงจากนาทุ้งกำลังเพิ่มขึ้น และราคาส่งออกมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเช่นกัน ประเทศลูกค้าสำคัญ
ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และฮ่องกง

ตารางที่ ๑๒

สถิติการส่งไม้ยาสูบออกของไทย

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	๒,๖๒๘	๓๐	๑๑,๔๑๕
๒๕๐๖	๓,๑๕๐	๔๑	๑๐,๘๓๓
๒๕๐๗	๖,๑๔๗	๑๙	๑๒,๘๕๒
๒๕๐๘	๖,๐๐๑	๘๕	๑๔,๓๒๐
๒๕๐๙	๑,๘๘๐	๑๑๕	๑๔,๕๙๔
๒๕๑๐	๘,๕๖๒	๑๔๗	๑๗,๑๖๙
๒๕๑๑	๑๐,๓๕๖	๑๔๘	๑๙,๑๘๑
๒๕๑๒	๘,๕๓๒	๑๔๙	๑๗,๔๖๔
๒๕๑๓	๑๐,๑๘๕	๑๕๗	๑๕,๔๓๗
๒๕๑๔	๑๓,๑๕๘	๒๓๖	๑๗,๙๓๕

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ฉบับประจำเดือน
สิงหาคม ๒๕๑๕

ใบยาสูบเป็นสินค้าออกของไทยที่มีแนวโน้มในการส่งออกสูงขึ้นทั้งปริมาณและมูลค่า
 เกือบตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา ยกเว้นในปี ๒๕๐๘ ที่ปริมาณการส่งออกลดลงเล็กน้อย
 แต่มูลค่าส่งออกยังคงสูงขึ้น และในปี ๒๕๑๒ ทั้งปริมาณและมูลค่าในการส่งออกลดลง
 เนื่องจากความต้องการในตลาดโลกลดลง และใบยาสูบของไทยถูกผู้ซื้อหักหัวงในเรื่อง
 คุณภาพ ปี ๒๕๑๔ เป็นปีที่ประเทศไทยส่งใบยาสูบออกมีปริมาณและมูลค่าสูงสุดเป็นประวัติ
 การณ์ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยสามารถผลิตใบยาสูบได้เพิ่มขึ้นในขณะที่ผลผลิตของโลกตกต่ำลง
 คาดว่าปริมาณการส่งออกในปี ๒๕๑๕ อาจจะเพิ่มขึ้นเนื่องจากกระทรวงพาณิชย์พยายาม
 คัดต่างประเทศได้เพิ่มขึ้น สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่อุดเนื่องที่การปลูกยาสูบลง และ
 โรตีสวีตซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่อีกรายหนึ่งถูกสหประชาชาติคว่ำบาตร (sanction)
 ส่วนมูลค่าการส่งออกคาดว่าจะลดลงเนื่องจากราคาใบยาสูบในตลาดโลกกำลังตกต่ำ
 ประเทศลูกค้าสำคัญได้แก่ ญี่ปุ่น อังกฤษ เยอรมันตะวันตก และ เนเธอร์แลนด์

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๓

สถิติการส่งแร่ฟลูออไรต์ของไทย

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	๖,๕๖๒	๓	๔๒๘
๒๕๐๖	๑๕,๘๗๕	๗	๔๓๗
๒๕๐๗	๓๘,๖๖๖	๑๖	๔๑๘
๒๕๐๘	๔๖,๕๕๓	๒๐	๔๒๕
๒๕๐๙	๗๓,๖๗๐	๓๐	๔๐๗
๒๕๑๐	๑๒๕,๗๕๒	๕๖	๔๔๕
๒๕๑๑	๒๐๔,๘๗๑	๑๑๖	๕๖๖
๒๕๑๒	๒๔๗,๕๖๒	๑๕๘	๖๑๓
๒๕๑๓	๓๔๕,๒๕๗	๒๒๒	๖๓๖
๒๕๑๔	๓๓๓,๗๕๘	๓๑๑	๕๓๑

ที่ : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

แร่ฟลูออไรต์เพียงจะกลายเป็นสินค้าออกสำคัญของไทยเมื่อปี ๒๕๑๑ นี้เอง โดยมีปริมาณและมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นเกือบตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา เว้นแต่ในปี ๒๕๑๔ ที่ปริมาณการส่งออกลดลงเล็กน้อย แต่มูลค่าส่งออกกลับเพิ่มสูงขึ้นถึง ๔๐% เนื่องจากราคาส่งออกดี ในปี ๒๕๑๕ ญี่ปุ่นซื้อแร่ฟลูออไรต์จากไทยน้อยลงโดยหันไปซื้อจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนั้น จึงคาดว่าปริมาณและมูลค่าการส่งออกจะลดลงจากสถิติของปี ๒๕๑๔ ประเทศลูกค้าสำคัญได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ไต้หวัน ฮ่องกง และอินเดีย

ตารางที่ ๑๔

สถิติการส่งออกข้าวฟ่างของไทย

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคาเฉลี่ย เมตริกตันละ (บาท)
๒๕๐๕	—	—	—
๒๕๐๖	๖๖๑	๐.๘	๑,๒๑๐
๒๕๐๗	๑๓,๑๕๖	๑๓	๘๘๘
๒๕๐๘	๕๘,๐๐๘	๖๑	๑,๑๒๘
๒๕๐๙	๑๐๒,๖๖๘	๑๑๓	๑,๑๐๑
๒๕๑๐	๘๓,๑๘๕	๑๐๘	๑,๑๕๘
๒๕๑๑	๕๓,๘๒๓	๕๖	๑,๐๘๒
๒๕๑๒	๕๑,๒๘๘	๖๒	๑,๐๗๕
๒๕๑๓	๗๘,๕๐๗	๑๐๓	๑,๒๘๕
๒๕๑๔	๑๓๑,๘๘๓	๑๕๗	๑,๑๑๐

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ประเทศไทยเริ่มส่งออกข้าวฟ่างเป็นสินค้าออกเมื่อปี ๒๕๐๖ และหลังจากนั้นมีปริมาณ และมูลค่าการส่งออกได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นสินค้าออกสำคัญของไทยในเวลาต่อมา แต่ในปี ๒๕๑๐ ปริมาณและมูลค่าการส่งออกได้ลดลงเล็กน้อยเนื่องจากปริมาณการผลิตลดลง ในปี ๒๕๑๑ และ ๒๕๑๒ ปริมาณส่งออกได้ลดลงตามลำดับ แต่มูลค่าส่งออกในปี ๒๕๑๒ สูงกว่ามูลค่าในปี ๒๕๑๑ ทั้งนี้ เนื่องจากราคาข้าวฟ่างส่งออกตกต่ำ ปริมาณการผลิตมีน้อยและประสบกับการแข่งขันจากประเทศผู้ค้ารายอื่น ๆ ในปี ๒๕๑๓ ปริมาณและมูลค่าข้าวฟ่างส่งออกเริ่มสูงขึ้นอีก เนื่องจากราคาส่งออกและปริมาณการผลิตสูงขึ้น ปี ๒๕๑๔ เป็นปีที่

ประเทศไทยส่งข้าวฟ่างออกมามีปริมาณและมูลค่าสูงสุดเป็นประวัติการณ์ เนื่องจากกระทรวงพาณิชย์สามารถหาตลาดต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นและความต้องการในต่างประเทศก็เพิ่มขึ้นควบคู่กันในปี ๒๕๑๕ ปริมาณและมูลค่าส่งออกคงจะต่ำลงเล็กน้อย เนื่องจากราคาข้าวฟ่างส่งออกมีแนวโน้มที่จะต่ำลง ประเทศลูกค้าสำคัญได้แก่ ญี่ปุ่น ฮองกง และสิงคโปร์

ข. สินค้าเข้าที่สำคัญของไทย

ในสมัยศักราชที่ ๓ ระหว่าง พ.ศ.๒๔๖๔ ถึง ๒๔๗๒ ซึ่งเป็นระยะที่เริ่มตั้งกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมขึ้นมาใหม่นั้น ประเทศไทยมีสินค้าเข้าในระยะ ๕ ปีดังกล่าวโดยเฉลี่ยประมาณมีละ ๑๕๕ ล้านบาท ซึ่งมีมูลค่าแยกตามประเภทของสินค้าในสมัยนั้นได้ดังนี้คือ.--

วัตถุประสงค์ (๒๐%)	มูลค่าประมาณ	๑๑๓	ล้านบาท
อาหาร - เครื่องดื่ม (๑๓%)	"	๓๑	"
วัตถุดิบ (๑๐%)	"	๑๘	"
บุตร - เหล้า (๖%)	"	๑๒	"
ทองใบ (๓%)	"	๖.๕	"
เงิน (๓%)	"	๕.๕	"

แต่นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๔ เป็นต้นมา มูลค่าสินค้าเข้าของไทยได้มีตัวเลขถึงหมื่นล้านบาทเป็นครั้งแรกใน พ.ศ.๒๕๐๘ และมีมูลค่าสูงขึ้นทุกปีจนชั่วเวลาเพียง ๖ ปี ประเทศไทยก็มีมูลค่าสินค้าเข้าสูงถึง ๒ หมื่นล้านบาทเศษ ใน พ.ศ.๒๕๑๐ ทั้งนี้ เนื่องมาจากความต้องการในการสั่งซื้อเครื่องจักรและสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อการผลิตและการอุปโภคบริโภคตามความเจริญของประเทศที่กำลังขยายตัวออกไป ดังมีสถิติสินค้าเข้าที่สำคัญรวม ๑๐ หมวด ในช่วงระยะเวลา ๕ ปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๔ ดังนี้

ตารางที่ ๑๕

สถิติสินค้าเข้าสำคัญของไทย

มูลค่า : ล้านบาท

รายการสินค้า	๒๕๑๐	๒๕๑๑	๒๕๑๒	๒๕๑๓	๒๕๑๔
๑. เครื่องจักรที่ไม่ใช้ไฟฟ้า และ ชิ้นส่วน	๓,๕๖๓	๓,๘๓๕	๔,๐๖๓	๔,๓๒๓	๔,๔๕๐
๒. ยานพาหนะและ ชิ้นส่วน	๒,๓๖๑	๒,๓๗๐	๒,๕๒๓	๒,๒๐๘	๒,๑๓๖
๓. เสื้อผ้าและ รองเท้า	๑,๓๓๕	๑,๕๔๒	๑,๓๒๘	๑,๔๒๓	๑,๕๑๖
๔. โลหะสำคัญ (เหล็ก, เหล็กกล้า, และอื่น ๆ)	๑,๖๕๓	๑,๓๕๔	๑,๔๗๐	๒,๔๖๐	๒,๔๕๕
๕. น้ำมัน เชื้อเพลิง และ น้ำมันหล่อลื่น	๑,๕๘๘	๑,๕๕๕	๑,๘๒๘	๒,๓๒๘	๒,๓๑๐
๖. เคมีภัณฑ์	๑,๓๕๑	๑,๔๒๒	๑,๓๒๓	๑,๕๖๒	๒,๒๘๘
๗. อาหารและ เครื่องดื่ม	๑,๐๕๓	๑,๑๓๘	๑,๓๖๕	๑,๑๑๔	๑,๐๕๓
๘. เครื่องจักรไฟฟ้าและ ชิ้นส่วน	๕๑๕	๑,๓๓๘	๑,๖๕๘	๑,๔๑๕	๑,๒๑๓
๙. ผลิตภัณฑ์โลหะ	๘๒๖	๕๕๐	๑,๐๓๑	๑,๐๔๓	๕๖๐
๑๐. เครื่องใช้ในบ้าน	๖๔๕	๓๖๖	๑,๐๔๓	๖๕๕	๘๓๐

หมายเหตุ : ตัวเลขรวมสิ่งของทางการทูต แต่ไม่รวมถึงสิ่งของทางการทหาร

ที่มา : กรมศุลกากร

สินค้าเข้าของไทยประกอบด้วยสินค้า ๒ ประเภทคือ สินค้าเข้าตามวิธีการค้าปกติและ
สินค้าเข้าภายใต้โครงการช่วยเหลือ เช่น เอ ไอ ที , โกลัมโบ , สหประชาชาติ , และ
องค์การช่วยเหลืออื่น ๆ ในรอบ ๕ ปีที่ผ่านมาคือระหว่าง พ.ศ.๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๔ ประเทศไทย
ซื้อสินค้าจากประเทศต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญดังนี้คือ ญี่ปุ่น ๓๔ - ๓๘ % สหรัฐอเมริกา

๑๔ - ๑๕ % เยอรมันตะวันตก ๘ - ๙ % อังกฤษ ๗ - ๘ % อิตาลี ๒ % เนเธอร์แลนด์
ฮ่องกง ซาอุดีอาระเบีย และอินเดียน ประเทศละประมาณ ๑ - ๒ % มาเลเซีย อินโดนีเซีย
และสิงคโปร์ ประเทศละประมาณ ๑ % นอกจากนั้นเป็นการซื้อรายย่อยจากประเทศอื่น ๆ
อีกรวมกันประมาณ ๒๐ - ๒๓ % ดังมีรายละเอียดของสินค้าเข้าสำคัญทั้ง ๑๐ หมวด ดังนี้คือ

๑. เครื่องจักรที่ไม่ใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๓ ประเภท
คือ เครื่องจักรการเกษตร รถแทรกเตอร์ และเครื่องจักรอุตสาหกรรม ซึ่งในจำนวนเครื่อง
จักรทั้ง ๓ ประเภทนี้ เครื่องจักรอุตสาหกรรมมีสถิติการนำเข้ามากที่สุดประมาณ ๘๐ % ของ
เครื่องจักรที่ไม่ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด อันได้แก่เครื่องกำเนิดไฟฟ้า เครื่องจักรกลก่อสร้าง และ
เครื่องจักรกลเหมืองแร่ เป็นต้น สำหรับมูลค่าของการนำเข้าสูงขึ้นโดยตลอดนับตั้งแต่ปี ๒๕๑๐
เป็นต้นมา แต่ในปี ๒๕๑๔ มูลค่าการนำเข้าลดลง เนื่องจากสามารถผลิตได้ภายในประเทศ
มากขึ้น และอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น การก่อสร้าง และการทอผ้า กำลังจะถึงจุดอิ่ม
ตัวสำหรับความต้องการภายในประเทศ คาดว่ามูลค่าการนำเข้าในปี ๒๕๑๕ คงจะลดลงไปอีก
ประเทศที่ประเทศไทยซื้อสินค้าชนิดนี้มากได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เยอรมันตะวันตกและอังกฤษ

๒. ยานพาหนะและชิ้นส่วน ได้แก่ รถยนต์นั่ง รถยนต์โดยสาร รถยนต์บรรทุก
โครงรถ ตัวถัง และยาง โดยมีสถิติการนำเข้าของสินค้าในหมวดนี้ดังนี้ รถยนต์โดยสารและ
บรรทุก ๔๐.๕ % โครงรถและตัวถัง ๒๘ % รถยนต์นั่ง ๒๔ % และยาง ๗.๕ % ในช่วง
เวลา ๕ ปีที่ผ่านมา มูลค่าการนำเข้าในปี ๒๕๑๐ และ ๒๕๑๑ เพิ่มขึ้น แต่มูลค่าการนำเข้า
ได้เริ่มลดลงตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ เป็นต้นมา เนื่องจากโรงงานประกอบรถยนต์ภายในประเทศผลิต
รถยนต์ได้เพิ่มขึ้น โรงงานผลิตยางผลิตยางชนิดต่าง ๆ ได้มากขึ้น และกระทรวงพาณิชย์ได้
เสนอให้รัฐบาลห้ามการนำเข้าแล้วเข้ามาภายในประเทศในปี ๒๕๑๓ คาดว่ามูลค่าการนำเข้า
ในปี ๒๕๑๕ อาจจะสูงขึ้นเล็กน้อย เพราะมีแนวโน้มในการสั่งซื้อรถขนาดใหญ่เพื่อการบรรทุก
สินค้าและคนโดยสาร รวมทั้งส่วนประกอบในการประกอบรถยนต์เพิ่มขึ้น ประเทศไทยซื้อสินค้า
ในหมวดนี้ส่วนใหญ่จาก ญี่ปุ่น เยอรมันตะวันตก อังกฤษ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา อิตาลี
ฝรั่งเศส และสวีเดน

๓. เสื่อผ้าและรองเท้า สินค้าเข้าในหมวดนี้ได้แก่ เสื่อ กางเกง ชุดชั้นใน ผ้าไหม ผ้าปูที่นอน ผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้า รองเท้า รองน่อง และรองเท้าเป็นคน มูลศุลกากรนำเข้าในระหว่างปี ๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๔ มีแนวโน้มลดลงเกือบทุกปี ยกเว้นในปี ๒๕๑๓ ที่มูลศุลกากรนำเข้าสูงขึ้นเล็กน้อย การที่ปีการนำเข้าขยับลงเนื่องจากโรงงานภายในประเทศสามารถผลิตสินค้าในหมวดนี้ได้มากขึ้น รัฐบาลขึ้นอากรขาเข้าในต้นกลางปี ๒๕๑๓ และประชาชนเริ่มให้ความนิยมของที่ผลิตภายในประเทศ เพราะมีคุณภาพไม่แพ้สินค้าจากต่างประเทศ คาดว่ามูลศุลกากรนำเข้าในปี ๒๕๑๕ คงจะลดลงไปอีก สินค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่นำเข้าจากญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมันตะวันตก ออสเตรเลีย สาธารณรัฐจีน ฮองกง ฝรั่งเศส และ สวิตเซอร์แลนด์

๔. โลหะสำคัญ สินค้าในหมวดนี้จัดอยู่ในประเภทสินค้ากึ่งสำเร็จรูป ประกอบด้วย เหล็ก เหล็กกล้า และโลหะอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น แท่ง แผ่น เกล็ด และท่อ เพื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าอื่นอีกทอดหนึ่ง ส่วนใหญ่นำเข้าจาก ญี่ปุ่น อังกฤษ เยอรมันตะวันตก สหรัฐอเมริกา สวีเดน และสาธารณรัฐจีน มูลศุลกากรนำเข้าในระหว่างปี ๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๔ สูงขึ้นทุกปี เนื่องจากความต้องการของอุตสาหกรรมภายในประเทศมีสูงขึ้น และปริมาณการผลิตภายในประเทศยังไม่เพียงพอับความต้องการ ดังนั้น จึงคาดว่ามูลศุลกากรนำเข้าในปี ๒๕๑๕ คงจะสูงขึ้นอีก

๕. น้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น สินค้าในหมวดนี้ได้แก่ น้ำมันก๊าด น้ำมันเบนซิน น้ำมันอากาศยาน น้ำมันดีเซล น้ำมันโซลา น้ำมันเครื่องบินไอพ่น น้ำมันหล่อลื่น และยंत्रรวมถึงถ่านโค้ก และบางมะคอบอีกด้วย ส่วนใหญ่นำเข้าจาก อิหร่าน อิรัก คูเวต ซาอุดีอาระเบีย อินโดนีเซีย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และบาห์เรน มูลศุลกากรนำเข้าในระหว่างปี ๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๔ สูงขึ้นเกือบทุกปี ยกเว้นในปี ๒๕๑๒ ที่มูลศุลกากรนำเข้าลดลงเล็กน้อย การที่ประเทศไทยยังไม่ค้นพบแหล่งทรัพยากรทางค้านี้ ดังนั้นจึงคาดว่ามูลศุลกากรนำเข้าจะสูงขึ้นทุก ๆ ปี ตามความต้องการของประเทศ

๖. เคมีภัณฑ์ สินค้าในหมวดนี้ได้แก่ อินทรีย์และอนินทรีย์เคมี ซึ่งจัดอยู่ในประเภท วัตถุเคมีและสินค้าสำเร็จรูป เพื่อนำมาผลิตเป็นปุ๋ย เวชภัณฑ์ เครื่องสำอาง ยาฆ่าแมลง สี และสบู่ อีกทอดหนึ่ง ส่วนใหญ่นำเข้าจาก ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมันตะวันตก และอิตาลี มูลค่าการนำเข้าในระหว่างปี ๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๔ สูงขึ้นทุกปี และคาดว่าจะสูงขึ้นอีกในปี ๒๕๑๕

๗. อาหารและเครื่องดื่ม สินค้าในหมวดนี้ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารจากนม ปลา วัตถุดิบอาหาร ผัก ผลไม้ กาแฟ ชา เครื่องเทศ และอาหารอื่น ๆ โดยมีการนำผลิตภัณฑ์อาหารจากนมเข้ามามากที่สุดประมาณ ๕๐ % ของมูลค่าการนำเข้าในหมวดนี้ ส่วนใหญ่นำเข้าจาก ออสเตรเลีย เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เดนมาร์ก และสาธารณรัฐจีน มูลค่าการนำเข้าในปี ๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๒ เพิ่มขึ้นทุกปี แต่ในปี ๒๕๑๓ และ ๒๕๑๔ มูลค่าการนำเข้าได้ลดลง เนื่องจากรัฐบาลได้ขึ้นอัตราขาเข้าในคณกลางปี ๒๕๑๓ และโรงงานผลิตนมกระป๋องภายในประเทศ ได้ขยายปริมาณการผลิตขึ้นด้วย คาดว่ามูลค่าการนำเข้าในปี ๒๕๑๕ คงจะใกล้เคียงกับมูลค่าของปี ๒๕๑๔ มาก

๘. เครื่องจักรไฟฟ้าและชิ้นส่วน สินค้าในหมวดนี้ได้แก่ เครื่องกลึงโลหะ เครื่องพิมพ์ เครื่องทอ ฯลฯ ที่ใช้ไฟฟ้าเป็นต้นกำเนิดกำลัง แต่ไม่รวมถึงเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น พัดลม ตู้เย็น วิทยุ โทรทัศน์ และเครื่องปรับอากาศ สินค้าในหมวดนี้เป็นสินค้าประเภททุนเพื่อนำมาผลิตสินค้าอื่นอีกทอดหนึ่ง มูลค่าการนำเข้าในระหว่างปี ๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๒ สูงขึ้นทุกปี แต่ในปี ๒๕๑๓ และ ๒๕๑๔ มูลค่าการนำเข้าได้ลดลงเนื่องจากอุตสาหกรรมบางประเภทกำลังจะถึงจุดอิ่มตัว คาดว่ามูลค่าการนำเข้าในปี ๒๕๑๕ คงจะลดลงไปอีก สินค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่นำเข้าจาก ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เยอรมันตะวันตก และอังกฤษ

๙. ผลิตภัณฑ์โลหะ สินค้าในหมวดนี้หมายถึงสินค้าสำเร็จรูปที่ทำจากโลหะต่าง ๆ และจัดอยู่ในสินค้าประเภททุน เช่น ท่อน้ำ เลื่อย คุ้ง ถัง จอบ เสียม และเครื่องมือต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่นำเข้าจากญี่ปุ่น เยอรมันตะวันตก อังกฤษ อินเดีย สหรัฐอเมริกา และสวีเดน มูลค่าการนำเข้าในระหว่างปี ๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๒ สูงขึ้นทุกปี แต่มูลค่าการนำเข้าในปี ๒๕๑๓ และ ๒๕๑๔ ได้ลดลงเนื่องจากรัฐบาลขึ้นอัตราขาเข้า ประชาชนจึงหันมาซื้อสินค้า

ที่ผลิตได้ภายในประเทศแทน

๑๐. เครื่องใช้ในบ้าน ได้แก่สินค้าอุปโภคที่มีความคงทนถาวร เช่น เครื่องครัว เครื่องรับประทานอาหาร เครื่องสุขภัณฑ์ ภาชนะต่าง ๆ เครื่องตกแต่งบ้าน ฯลฯ ส่วนใหญ่นำเข้าจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมันตะวันตก และสิงคโปร์ มูลค่าการนำเข้าในปี ๒๕๑๐ ถึง ๒๕๑๒ สูงขึ้นโดยตลอด ในปี ๒๕๑๓ มูลค่าการนำเข้าลดลง เนื่องจากรัฐบาลขึ้นอากรขาเข้า แต่ในปี ๒๕๑๔ มูลค่าการนำเข้ากลับเพิ่มขึ้นอีก คาดว่ามูลค่าการนำเข้าในปี ๒๕๑๕ อาจจะสูงขึ้นอีก เนื่องจากโรงงานภายในประเทศยังไม่สามารถผลิตสินค้าได้เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ

ค. ภาวะดุลการค้าของไทย

คำว่า ดุลการค้า (Balance of Trade) ตามพจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์ให้คำนิยามว่าหมายถึง ส่วนแตกต่างระหว่างมูลค่าสินค้าเข้ากับมูลค่าสินค้าออกของประเทศ^{๑๘} ตามคำนิยามดังกล่าว ถ้าหากประเทศใดมีมูลค่าสินค้าเข้ามากกว่ามูลค่าสินค้าออก เรียกว่าประเทศนั้นมีดุลการค้าขาดดุล (unfavourable balance of trade หรือ trade deficit) แต่หากประเทศใดมีมูลค่าสินค้าออกมากกว่ามูลค่าสินค้าเข้าก็เรียกว่าประเทศนั้นมีดุลการค้าเกินดุล (favourable balance of trade หรือ trade surplus) การคิดส่วนแตกต่างระหว่างมูลค่าสินค้าเข้าและออกนี้มักคำนวณในระยะเวลา ๑ ปี ตามปกติแล้วการค้าต่างประเทศของประเทศใด ๆ ก็ตามย่อมจะไม่อยู่ในดุลภาพเสมอไป คืออาจจะมีเกินดุลหรือขาดดุล เพราะการส่งสินค้าออกและการนำสินค้าเข้าในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ไม่จำเป็นต้องมีมูลค่าเท่ากันพอดีเสมอไป โดยปกติการค้าต่างประเทศของประเทศใด ๆ ก็ตามย่อมมีลักษณะ เป็นทางสองสาย (two-way traffic)

^{๑๘} Harold S. Sloan, Arnold J. Zurcher, Dictionary of Economics, (N.Y. : Barnes & Noble, Inc., 1966), p.22

คือมีทั้งสินค้าเข้าและสินค้าออก เพราะไม่มีประเทศใดสามารถส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศ แต่เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่ซื้อสินค้าเข้าจากประเทศอื่นเลย เนื่องจากการกระทำเช่นนั้น จะทำให้ประเทศอื่นไม่สามารถซื้อสินค้าจากประเทศผู้ส่งออกได้ตลอดไป เพราะขาดเงินตราต่างประเทศที่จะซื้อสินค้า ในทางตรงกันข้ามขอมไม่มีประเทศใดสามารถซื้อสินค้าเข้าแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศเลย เพราะจะมีแต่รายจ่ายไม่มีรายรับ ในที่สุดทั้งหมดเงินตราต่างประเทศที่จะซื้อสินค้าเข้าได้อีกต่อไป ทั้งนี้เพราะสินค้าออกเป็นแหล่งที่มาอันสำคัญของเงินตราต่างประเทศ

สำหรับในกรณีของประเทศไทยนั้น สินค้าออกของไทยส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ซึ่งมีลักษณะเป็นวัตถุดิบเพื่อผลิตสินค้าอื่นอีกต่อหนึ่ง หรือที่เรียกกันว่าสินค้าขั้นปฐม (primary products) ซึ่งตามสภาพเป็นสินค้าที่มีมูลค่าต่อหน่วยต่ำ และผลผลิตก็ขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศเป็นอย่างมาก ปริมาณการผลิตจึงได้ไม่สม่ำเสมอ นอกจากนั้น ยังถูกแข่งขันจากประเทศผู้ผลิตสินค้าขั้นปฐมรายอื่น ๆ และถูกแข่งขันจากผลิตภัณฑ์สังเคราะห์ (synthetic products) จึงทำให้ราคาสินค้าทางการเกษตรโดยทั่วไป มีแนวโน้มต่ำและเคลื่อนไหวไม่คอบแน่นอน ในทางตรงกันข้ามสินค้าเข้าส่วนใหญ่ของไทยเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (manufactured products) ซึ่งมีมูลค่าต่อหน่วยสูง ประกอบกับความต้องการเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชาชนและการประกอบอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมภายในประเทศได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการส่งสินค้าประเภททุน สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้ากึ่งวัตถุดิบ และวัตถุดิบเข้ามาจากต่างประเทศจึงได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้การค้าต่างประเทศของไทยอยู่ในภาวะขาดดุล กล่าวคือ มีมูลค่าสินค้าเข้ามามากกว่าสินค้าออก โดยเริ่มขาดดุลการค้าต่างประเทศตั้งแต่ปี ๒๔๘๕ เป็นต้นมา จนถึงในปัจจุบันนี้เป็นเวลารวม ๒๐ ปีแล้ว และมีสถิติดุลการค้าของไทยในระยะ ๑๕ ปีที่ผ่านมาดังนี้คือ

ตารางที่ ๑๖

สถิติอุตสาหกรรมของไทย

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	สินค้าเข้า	สินค้าออก	อุตสาหกรรม
๒๕๐๐	๘,๕๓๓	๗,๕๔๐	— ๔๔๓
๒๕๐๑	๘,๒๓๓	๖,๔๔๗	— ๑,๗๘๐
๒๕๐๒	๘,๔๘๘	๗,๕๖๐	— ๑,๕๒๘
๒๕๐๓	๙,๖๒๒	๘,๖๑๔	— ๑,๐๐๘
๒๕๐๔	๑๐,๒๘๓	๙,๙๙๓	— ๒๙๐
๒๕๐๕	๑๑,๕๐๔	๙,๕๒๙	— ๑,๙๗๕
๒๕๐๖	๑๒,๘๐๓	๙,๖๗๖	— ๓,๑๒๗
๒๕๐๗	๑๔,๒๕๓	๑๒,๓๓๙	— ๑,๙๑๔
๒๕๐๘	๑๕,๔๓๓	๑๒,๙๔๑	— ๒,๔๙๒
๒๕๐๙	๑๘,๕๐๔	๑๔,๐๙๙	— ๔,๔๐๕
๒๕๑๐	๒๒,๑๘๘	๑๔,๑๖๖	— ๘,๐๒๒
๒๕๑๑	๒๔,๑๐๓	๑๓,๖๗๙	— ๑๐,๔๒๔
๒๕๑๒	๒๖,๘๙๑	๑๔,๗๒๒	— ๑๒,๑๖๙
๒๕๑๓	๒๗,๐๐๙	๑๔,๗๗๒	— ๑๒,๒๓๗
๒๕๑๔	๒๖,๗๙๔	๑๗,๒๘๑	— ๙,๕๑๓

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การที่ดุลการค้าของไทยขาดดุลติดกันมาเป็นระยะเวลานานนับว่าเป็นสิ่งที่น่าวิตกมาก เนื่องจากดุลการค้าเป็นส่วนหนึ่งของดุลการชำระเงิน (balance of payments) ซึ่งการขาดดุลการค้าอาจจะชักนำไปสู่การขาดดุลการชำระเงิน (unfavourable balance of payments) อันอาจเป็นผลกระทบที่เห็นแก่ภาวะเศรษฐกิจและการค้าโดยรวมของประเทศได้ ในระยะก่อนหน้าปี ๒๕๑๒ ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีดุลการค้าขาดดุลติดต่อกันมาที่มีมูลค่าสูงขึ้นเรื่อย ๆ ก็ตาม แต่ดุลการชำระเงินของประเทศไทยยังคงเกินดุลอยู่ กล่าวคือ มียอดรายรับเงินตราต่างประเทศสูงกว่ารายจ่ายเงินตราต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ เพราะมีรายรับจากการท่องเที่ยว เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ และการนำเงินเข้ามาลงทุนในประเทศ ซึ่งเป็นการชดเชยออกดุลการค้าที่ขาดดุลอยู่ นับตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ เป็นต้นมาประเทศไทยได้เริ่มขาดดุลการชำระเงินเนื่องจากภาวะการแข็งค่าของเงินบาทเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีสาเหตุมาจากรายจ่ายของทหารอเมริกันในประเทศไทยลดลง ปริมาณเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศลดลง การลงทุนจากต่างประเทศลดลง และถึงกำหนดที่ประเทศไทยจะต้องจ่ายคืนเงินที่กู้มาพร้อมกันหลายรายการ โดยเริ่มขาดดุล ๕๑๔ ล้านบาทในปี ๒๕๑๒ แล้วเพิ่มขึ้นเป็น ๒,๖๕๒ ล้านบาทในปี ๒๕๑๓ และลดลงเหลือประมาณ ๓๓๕ ล้านบาทในปี ๒๕๑๔ อันเป็นผลในการดำเนินมาตรการเพื่อแก้ไขภาวะดุลการค้าของรัฐบาลให้ขาดดุลน้อยลงซึ่งจะส่งผลสะท้อนให้ดุลการชำระเงินขาดดุลลดลงไปด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีดุลการค้าขาดดุล แต่ส่วนใหญ่ของสินค้านำเข้าเป็นสินค้าประเภททุน อันได้แก่ เครื่องมือ เครื่องจักร รถแทรกเตอร์ และรถยนต์ใช้งานขนาดใหญ่ เป็นต้น ซึ่งสินค้าประเภทเหล่านี้จะก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ภายในประเทศเพิ่มขึ้นในระยะยาว อันจะทำให้การนำเข้าในขนาดลดลง และเป็นช่องทางในการส่งสินค้าไปจำหน่ายยังต่างประเทศมากขึ้น ในอดีตประเทศไทยได้ประสบปัญหาขาดดุลการค้า ทั้งนี้ เป็นเพราะอุตสาหกรรมในประเทศส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมทดแทนสินค้าเข้าเพื่อการบริโภคภายในประเทศ ซึ่งยังมีความต้องการน้อย อุตสาหกรรมไม่สามารถขยายตัวได้เท่าที่ควร นโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันจึงมุ่งไปในทางส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและในทางขนขวายหาตลาดสำหรับสินค้าอุตสาหกรรมในต่างประเทศ ในระหว่างปี ๒๕๐๕ ถึง ๒๕๑๔ ปรากฏว่า ถึงแม้สินค้าส่งออกของประเทศจะมีมูลค่าสูงขึ้น แต่อัตราการขยายตัวของ

มูลค่าสินค้าส่งออกของประเทศเคลื่อนไหวไม่แน่นอน เพราะโครงสร้างของสินค้าส่งออกยังประกอบด้วยผลิตภัณฑ์เกษตรและวัตถุดิบถึงประมาณร้อยละ ๘๕ ของสินค้าส่งออกทั้งหมด การส่งผลิตภัณฑ์ขั้นปฐมไปจำหน่ายต่างประเทศมักจะประสบปัญหาในกลางต่างประเทศเสมอ ซึ่งนอกจากจะมีสาเหตุจากความไม่แน่นอนของราคาแล้ว ราคาผลิตภัณฑ์ขั้นปฐมยังมีแนวโน้มที่จะลดต่ำลง เพราะการกีดกันของประเทศที่พัฒนาแล้วเพื่อคุ้มครองกสิกรในประเทศของตน และจากนโยบายพึ่งตัวเอง (self - sufficiency) ในด้านอาหารของประเทศที่กำลังพัฒนาอยู่ ยิ่งกว่านั้นผลิตภัณฑ์ขั้นปฐมบางชนิดยังต้องแข่งขันกับวัสดุสังเคราะห์ (synthetics) อีกด้วย ตลอดจนความต้องการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติมีแนวโน้มลดลง อันเนื่องมาจากความเจริญทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรม การกีดกันและการแข่งขันดังกล่าวข้างต้นทำให้ราคาสินค้าส่งออกมีแนวโน้มต่ำลงและมีการเคลื่อนไหวมาก เป็นผลสะท้อนถึงอัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าส่งออกของประเทศ

นอกจากโครงสร้างของสินค้าส่งออกของประเทศยังประกอบด้วยผลิตภัณฑ์เกษตรและวัตถุดิบเป็นส่วนใหญ่แล้ว การส่งออกของประเทศไทยยังเป็นการส่งออกในลักษณะรูรั่วเพื่อสินค้าเหลือบริโภคน (Vent for Surplus) อีกด้วย การส่งออกในลักษณะนี้ก่อให้เกิดการผลิตเพื่อสนองความต้องการภายในประเทศ แต่เมื่อสามารถผลิตได้เกินความต้องการ จึงขนขายหาทางส่งส่วนที่เหลือจากความต้องการภายในประเทศไปจำหน่ายในต่างประเทศ โดยไม่ถือว่าการส่งออกเป็นเป้าหมายสำคัญมาก่อน ซึ่งการส่งออกในลักษณะเช่นนี้ บ่อยครั้งที่ต้องขายในราคาขาดทุน แต่อุตสาหกรรมดังกล่าวก็ตั้งอยู่ได้ เพราะได้รับการชดเชยในด้านการขายสินค้าในประเทศในราคาสูง อันเนื่องจากการคุ้มครองอุตสาหกรรมของรัฐ

ในด้านสินค้าขาเข้านั้น เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้สินค้าขาเข้ามีมูลค่าสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นเพราะประเทศไทยจำเป็นต้องซื้อสินค้าประเภททุน เพื่อการพัฒนาโครงสร้าง (Infrastructure) และเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนสินค้าอื่น ๆ เพื่อสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สินค้าขาเข้าประเภททุนย่อมเป็นกลไกที่สำคัญในการขยายการผลิตและปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษาถึงข้อเท็จจริงทางการค้าภาวะสินค้าออก สินค้าเข้า และดุลการค้าของประเทศไทยตามที่ผู้เขียนได้บรรยายมาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการค้าต่างประเทศของประเทศไทยทั้งด้านการนำสินค้าเข้าและส่งออกกำลังขยายตัวทั้งด้านปริมาณและมูลค่า แต่การขยายตัวทางการส่งออกไม่สอดคล้องกับการขยายตัวทางการนำเข้า กล่าวคือ สินค้าเข้ามีมากกว่าสินค้าออก ดังนั้นจึงทำให้ดุลการค้าของประเทศไทยอยู่ในภาวะติดลบหรือมีดุลการค้าขาดดุล ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จึงมีความต้องการสินค้าจากต่างประเทศเพื่อการลงทุนและการอุปโภคเป็นอันมาก เพราะประเทศไทยไม่สามารถผลิตสินค้าได้เองทุกชนิด ประกอบกับมีข้อจำกัดทางด้านเงินทุน การผลิต วัตถุดิบ และความรู้ทางเทคโนโลยีด้วย ในทางตรงข้ามประเทศไทยมีสินค้าออกน้อยอย่าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรกรรมแทบทั้งสิ้น จึงต้องประสบปัญหาในด้านการตลาด และการผลิตเป็นอย่างมาก กระทรวงพาณิชย์จึงมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการค้าต่างประเทศของประเทศไทย จึงเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในส่วนที่อยู่ในขอบเขตของอำนาจหน้าที่ซึ่งจะกระทำได้ ดังที่ผู้เขียนจะได้วิจารณ์ถึงบทบาทของกระทรวงพาณิชย์ดังต่อไปนี้

บทบาททางการส่งออก สินค้าขาออกที่กระทรวงพาณิชย์มีบทบาทในการส่งออกมากที่สุดได้แก่ข้าวและข้าวโพด โดยเริ่มตั้งแต่การออกไปสำรวจผลผลิตในแต่ละฤดูกาลผลิต เพื่อประมาณว่าจะได้ผลผลิตเท่าไร ผลผลิตส่วนหนึ่งจะกันไว้เพื่อบริโภคภายในประเทศ ส่วนที่เกินจากการบริโภคภายในประเทศจะถูกส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศทั้งในรูปแบบของรัฐบาลต่อรัฐบาลและเอกชนต่อเอกชน กระทรวงพาณิชย์ได้ตรวจสอบคุณภาพของข้าวและข้าวโพดส่งออกให้เป็นไปตามสัญญาซื้อขายอีกด้วย ทางด้านสินค้าสิ่งทอกระทรวงพาณิชย์ได้เจรจากับรัฐบาลของประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่นประเทศในกลุ่มตลาดรวมยุโรปและสหรัฐอเมริกา ขอให้สินค้าสิ่งทอจากไทยมีโอกาสส่งเข้าไปจำหน่ายในประเทศเหล่านั้นมากขึ้น นอกจากนี้กระทรวงพาณิชย์ได้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้าขาออกรวม ๑๐ รายการ คือ ปอฝอก ข้าวโพด เมล็ดละหุ่ง เกล็ดปุยพูน ไม้สักแปรรูป ข้าวฟ่าง เครื่องเงิน ยาไหมและผลิตภัณฑ์หนังสำหรับหลัง เพื่อป้องกันมิให้ผู้ส่งออกที่ทุจริตทำลายตลาดรับซื้อของประเทศในค่านบริการทางการค้าได้ช่วยเหลือผู้ส่งออกของไทยให้มีโอกาสติดต่อกับผู้นำเข้าของต่างประเทศโดยตรง ทางด้านส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ได้เข้าร่วมในงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ และส่งคณะผู้แทนทางการค้าไป

เยือนประเทศต่าง ๆ เป็นครั้งคราว ถึงแม้ว่ากระทรวงพาณิชย์จะมีบทบาทในการส่งออกจริง แต่ผู้เขียนมีความเชื่อว่าการบทบาทดังกล่าวเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมการส่งออกของประเทศเท่านั้น บทบาทจริง ๆ อยู่ที่ผู้ผลิตและผู้ส่งออกเนื่องจากประเทศไทยมีระบบการค้าต่างประเทศแบบ วิสาหกิจเสรี การค้าส่วนใหญ่จึงอยู่ในมือของเอกชน ดังนั้นการส่งออกของประเทศไทยจึงเป็นไปตามวิถีทางการค้าโดยเอกชน โดยมีกระทรวงพาณิชย์ทำหน้าที่ส่งเสริม-ช่วยเหลือแก้ไข อุปสรรค และควบคุมการส่งออกบางอย่างเพื่อผลประโยชน์ของประเทศ

บทบาททางการค้านำเข้า ได้แกบทบาทในการหาแหล่งซื้อสินค้าที่ประเทศไทยมีความต้องการ และบทบาทในการพยายามลดการนำเข้าในฐานะที่เป็นมาตรการลดดุลการค้า ขาดดุล บทบาทในการหาแหล่งซื้อสินค้าเป็นหน้าที่โดยตรงของกระทรวงพาณิชย์เพื่อลดในการกระจายการนำเข้าไม่ให้ไปตกอยู่ที่ประเทศใดประเทศหนึ่งมากเกินไป เช่น พยายามกระจาย การซื้อสินค้าที่เคยซื้อจากญี่ปุ่นไปยังประเทศอื่น ๆ และในกรณีที่เกิดการขาดแคลนภายใน ประเทศเช่น กระดาษและน้ำมัน ก็พยายามหาแหล่งซื้อใหม่ ๆ เป็นการเพิ่มเติม ส่วนบทบาท ในการลดการนำเข้า เป็นหน้าที่ซึ่งจะต้องประสานงานกับกระทรวงการคลัง โดยเสนอแนะให้ รัฐบาลขึ้นอัตราสินค้าขาเข้าที่เห็นว่าไม่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และกระทรวง พาณิชย์เองก็ควบคุมการนำสินค้าบางอย่างเข้าประเทศด้วย ผู้เขียนมีความเห็นว่าการกระทรวง พาณิชย์มีบทบาทอย่างแท้จริงในด้านการหาแหล่งซื้อและลดการนำเข้า เพียงแต่อาจไม่ค่อยกล้า ใช้วิธีการลดการนำเข้าเพราะเกรงว่าประชาชนจะไม่พอใจ การนำสินค้าเข้าจากต่างประเทศ นั้น ถ้าปล่อยให้เอกชนมีบทบาทแต่เพียงฝ่ายเดียวจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะ เอกชนไม่มีอำนาจในการต่อรอง และจะมีการนำสินค้าเข้าโดยไม่มีเป้าหมายเป็นส่วนรวม ดังนั้น กระทรวงพาณิชย์จึงเข้ามามีบทบาทในการคอยดูแลให้การนำเข้าของประเทศดำเนินไป ตามความต้องการของประเทศเป็นส่วนรวม นอกจากนี้กระทรวงพาณิชย์ยังมีส่วนช่วยการนำ เข้าในทางอ้อม โดยช่วยแก้ปัญหาการนำเข้าตามที่ฝ่ายเอกชนร้องขอ และเจรจากับขั้วกรม เคนเรือของต่างประเทศขอสิทธิให้เรือไทยได้ขนส่งสินค้ามากขึ้น

อนึ่ง บทบาทของกระทรวงพาณิชย์ในด้านการค้าต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น หากจะนำ มาพิจารณาในแง่ความถูกต้องตามกฎหมายไปยังคัมภีร์ในอำนาจของกระทรวงพาณิชย์ เช่น พระราชบัญญัติ

พระราชกฤษฎีกา และประกาศกระทรวง ผู้เขียนพดที่จะพิจารณาแจกแจงรายละเอียดตามประเภทของสินค้าเข้า - ออกที่สำคัญได้ดังนี้.-

สินค้าขาเข้า พ.ร.บ. สินค้าขาเข้าให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการกำหนดคุณสมบัติผู้ค้าขาเข้าส่งออกในค่านพุงจดทะเบียนและต้องเป็นสมาชิกของสมาคมพ่อค้าชาว ส่วน พ.ร.บ. ควบคุมการส่งออกนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่างให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำเข้าและผลิตภัณฑ์ของชาวเขาประเทศ รวมทั้งการส่งออกนอกประเทศ นอกจากนี้ยังมีประกาศกระทรวงพาณิชย์ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการกำหนดค่าพรีเบียมขาเข้า การตรวจสอบคุณภาพขาเข้าส่งออก การจัดสรรโควตาขาเข้าส่งออก และการสำรองขาเข้าในการส่งออกเป็นต้น

สินค้าขาไป พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าขาออกให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการกำหนดและตรวจสอบมาตรฐานขาไปส่งออก ส่วน พ.ร.บ. ควบคุมการส่งออกนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าบางอย่างให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการส่งขาไปออก โดยที่ผู้ส่งออกจะต้องได้รับใบอนุญาตส่งออกจากกระทรวงพาณิชย์เสียก่อน นอกจากนี้ก็มีประกาศกระทรวงพาณิชย์ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการจัดสรรโควตาขาไปส่งออกด้วย

สินค้าน้ำมันสำเร็จ พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าขาออกให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการกำหนดและตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์สำเร็จส่งออก ซึ่งได้แก่มันสำเร็จปั่นมันสำเร็จแห้ง กากมันสำเร็จ และมันสำเร็จอัดเม็ด

สินค้าปอ พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าขาออกให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการกำหนดและตรวจสอบมาตรฐานปอส่งออก ซึ่งรวมทั้งปอแก้วและปอกระเจา และ พ.ร.บ. ควบคุมการส่งออกนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่างให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการส่งเมล็ดปอสุทธิส่งออก

สินค้านุ่น พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าขาออกให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการกำหนดและตรวจสอบมาตรฐานนุ่นส่งออก

สินค้าไม้สัก พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าขาออกให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการกำหนดและตรวจสอบมาตรฐานไม้สักแปรรูปส่งออก แต่ไม่รวมถึงไม้สักเหลี่ยม กระเบื้อง

ไม้สักปู้พื้น และ ไม้สักบางสำหรับทำไม้อัด ส่วน พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง ให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำไม้สักเข้า

สินค้าข้าวฟ่าง พ.ร.บ.มาตรฐานสินค้าจะออกให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการกำหนดและตรวจสอบมาตรฐานข้าวฟ่างส่งออก แต่ใช้บังคับเฉพาะข้าวฟ่างที่กะ เทาะ เปลือกออกแล้วเท่านั้น ส่วน พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง ให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำข้าวฟ่างเข้า

สินค้าเครื่องจักรที่ไม่ใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง ให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำเครื่องสี่ขาชนิดคกกลบเป็นรำ เข้าประเทศ

สินค้านานพาทนะและชิ้นส่วน พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง ให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำรถยนต์และจักรยานยนต์ใช้แล้วเข้า ไม่ว่ารถนั้น ๆ จะได้รับการปรับปรุงสภาพแล้วหรือไม่ก็ตาม

สินค้าเสื้อผ้าและรองเท้า พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง ให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำสิ่งทอชนิดเป็นผืนและ เป็นพับซึ่งมีไหมผสมอยู่ตั้งแต่ ๕๐% ขึ้นไปเข้ามาภายในประเทศ

สินค้าโลหะ พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง ให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำคีมทุกเปลวและ เหล็กเส้นบางขนาดเข้า และให้อำนาจในการควบคุมการส่งเหล็กเส้น เศษเหล็ก และ เศษอะลูมิเนียมออกป็นอกประเทศ

สินค้าน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง ให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำน้ำมันเตาเข้าประเทศ

สินค้าเคมีภัณฑ์ พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง ให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำอะซิติกแอนไฮไดรด์ อะซิติกคลอไรด์ บัญแอมโมเนียมซัลเฟต บัญยูเรีย กรดและเกลือกรดซัลฟามิก แคลเซียม —

แอมโมเนียมไนเตรท แอมโมเนียมซัลเฟตไนเตรท แอมโมเนียมซัลโฟไนเตรท แอมโมเนียมไนเตรท และปุ๋ยเคมีผสมไนโตรเจน เฉพาะที่มีฟอสฟอริกแอซิดหรือโปแตชรวมอยู่ต่ำกว่า ๕% เข้ามายังในประเทศ

สินค้าอาหารและเครื่องคั้น พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกนอกและการนำเข้ามา ในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง ให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำเข้า กาแฟ พริกไทย ข้าวจาว ข้าวเหนียว ข้าวเปลือก และมังซูสเขาประเทศ และให้อำนาจในการ ควบคุมการส่งน้ำตาลทรายออกไปนอกประเทศ

สินค้าผลิตภัณฑ์โลหะ พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกนอกและการนำเข้ามาใน ราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง ให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำเข้า เหรียญโลหะ ผสมทองขาวและถึงบรรจุแก๊สเข้ามาในประเทศ

สินค้าเครื่องใช้ในบาน พ.ร.บ.ควบคุมการส่งออกนอกและการนำเข้ามาใน ราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง ให้อำนาจกระทรวงพาณิชย์ในการควบคุมการนำเข้า กระเบื้องเคลือบบรรจุอาหารที่อาจมีตะกั่วละลาย เล็อกก และ เล็อกพลาสติกเข้ามาภายใน ประเทศ

อำนาจหน้าที่ทางการค้าต่างประเทศตามควมควบคุมหมายดังกล่าวข้างต้น เป็นอำนาจ หน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสินค้าเข้า - ออก ที่สำคัญ ๆ โดยเฉพาะ นอกจากนี้แล้วยังมีกฎหมายอื่น ๆ ที่ให้อำนาจแก่กระทรวงพาณิชย์ในด้านการค้า ต่างประเทศอีกเช่น พ.ร.บ.ส่งเสริมสินค้าขาออก และ พ.ร.บ.ป้องกันการค้าบางอย่าง ในการขนส่งสินค้าทางเรือ เป็นต้น ผู้เขียนเชื่อว่าบทบาทของกระทรวงพาณิชย์ในด้านสินค้า เข้า - ออกประเภทอื่น ๆ ยังมีอยู่น้อย โดยส่วนใหญ่ของภาวะการค้าเป็นไปตามอุปสงค์และ อุปทานของสินค้าทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศเสียมากกว่า

ง. การแก้ไขดุลการค้าของกระทรวงพาณิชย์

โดยที่ประเทศไทยต้องประสบการขาดดุลทั้งดุลการค้าและดุลการชำระเงิน จึง จำเป็นต้องหาทางลดจำนวนดุลการค้าขาดดุลให้ลดลง หากปล่อยให้จำนวนดุลการค้าขาดดุล เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และดุลการชำระเงินอยู่ในสภาพที่ขาดดุล เศรษฐกิจของประเทศอาจจะไ้ รับความกระทบกระเทือนทุนสำรองระหว่างประเทศอาจจะลดลงอยู่ในระดับที่ไม่มั่นคง

เพียงพอ และอาจจะขาดแคลนเงินตราต่างประเทศเพื่อซื้อสินค้าประเภททุนสำหรับพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและสินค้าบริโภคเพื่อบำบัดความต้องการของประชาชน

✓ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สาม พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาการพาณิชย์เพื่อปรับปรุงดุลการค้าขาดดุลให้ลดลง โดยการส่งเสริมสินค้าส่งออกทั้งด้านเกษตรและอุตสาหกรรม และได้กำหนดเป้าหมายของการส่งสินค้าออกให้เพิ่มขึ้นและส่งสินค้าเข้าให้ลดลงเป็นลำดับ

✓ เนื่องจากดุลการค้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสินค้าออกและสินค้าเข้า การแก้ไขปัญหาดุลการค้าจึงต้องแก้ทั้งสินค้าออกและสินค้าเข้า คือ เพิ่มปริมาณและมูลค่าสินค้าออกให้มากขึ้น และให้สินค้าเข้าเพิ่มในอัตราส่วนน้อยกว่าสินค้าออกหรือลดการนำสินค้าเข้าลง โดยเฉพาะสินค้าที่ไม่จำเป็นหรือสามารถผลิตได้ในประเทศ

✓ ๑. การส่งเสริมสินค้าออก การเพิ่มปริมาณและมูลค่าสินค้าออกให้มากขึ้น เป็นการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด เพราะยังช่วยเพิ่มรายได้ของบุคคล รายได้ของรัฐบาลและรายได้ประชาชาติ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

✓ กระทรวงพาณิชย์ ใ้ร่วมมือกับหน่วยราชการต่าง ๆ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม และวงการค้า เช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมสหภาพส่งออก ให้มีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นทั้งสินค้าเกษตร สินค้าแปรรูป และสินค้าอุตสาหกรรม ทั้งนี้ โดยเสนอแนะและดำเนินมาตรการต่าง ๆ อาทิ ให้ฝ่ายผลิตเร่งรัดการผลิตสินค้าที่ตลาดต่างประเทศมีความต้องการ อาทิ ข้าว โค ถั่วเหลือง กุ้งสด วิจิณภาวะของสินค้าออกและตลาดต่างประเทศ เพื่อไขประโยชน์ในการวางแผนการผลิต การตลาด และ การส่งออก แก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งออก เช่น ปัญหาข้อจำกัดทางการค้าของรัฐบาลต่างประเทศ ปัญหาภาษีอากร ปัญหาอัตราแลกเปลี่ยน ขยายตลาดต่างประเทศ และ เผยแพร่สินค้าไทยให้เป็นที่แพร่หลาย เนื่องจากประเทศไทยขาดดุลการค้ากับประเทศญี่ปุ่นมากที่สุดถึงกว่า ๕๐ % ของการขาดดุลทั้งหมด กระทรวงพาณิชย์ จึงได้พยายามหาทางให้ญี่ปุ่นซื้อสินค้าจากไทยมากขึ้น ในการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย - ญี่ปุ่น เพื่อส่งเสริมการค้า คณะผู้แทนไทยได้เสนอให้มีการกำหนดเป้าหมายการส่งสินค้าออกจากไทยไปญี่ปุ่นเป็นรายสินค้า เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๑๓ และได้ตกลงตั้งคณะกรรมการร่วมมือทางการค้าไทย - ญี่ปุ่น

ระดับเอกชนขึ้น เพื่อให้มีหน้าที่พิจารณากำหนดเป้าหมายการส่งสินค้าออกจากไทยไปญี่ปุ่นเป็นรายสินค้าในแต่ละปี ทางฝ่ายไทย กระทรวงพาณิชย์ได้ออมให้สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เป็นผู้ตั้งคณะกรรมการ ทางฝ่ายญี่ปุ่น องค์การสหพันธ์เศรษฐกิจของญี่ปุ่น (Federation of Economic Organization หรือ KEIDANREN) ได้รับความหมายให้เป็นผู้ตั้งคณะกรรมการ

กระทรวงพาณิชย์ยังร่วมมือกับสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสมาคมอุตสาหกรรมไทย พยายามที่จะส่งสินค้าอุตสาหกรรมและกิ่งอุตสาหกรรมไปขายให้ญี่ปุ่น เนื่องจากค่าจ้างแรงงานในญี่ปุ่นเพิ่มสูงขึ้น ญี่ปุ่นจึงเปลี่ยนโครงสร้างอุตสาหกรรม จากอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก (labour intensive industries) ไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้ทุนมาก หรือที่ใช้เทคนิคก้าวหน้า (capital intensive or technically advanced industries) ในการประชุมคณะกรรมการร่วมทางการเมืองการค้าระดับเอกชนที่กรุงโตเกียว เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๔ คณะผู้แทนไทยได้เสนอสินค้าอุตสาหกรรมที่จะส่งไปขายญี่ปุ่นรวมทั้งเป้าหมายประมาณ ๒๐ รายการ และในการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย - ญี่ปุ่น เพื่อส่งเสริมการค้าครั้งที่ ๔ ที่กรุงโตเกียวในระหว่างวันที่ ๑๕ - ๒๕ มกราคม ๒๕๑๕ คณะผู้แทนไทยซึ่งมีปลัดกระทรวงพาณิชย์ ในฐานะผู้ทำหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นหัวหน้าคณะ ก็ได้ขอรับรองรัฐบาลญี่ปุ่นในเรื่องสินค้าอุตสาหกรรมดังนี้

(ก) ให้การสนับสนุนการนำสินค้าอุตสาหกรรมจากไทยเข้า หากมีอุปสรรคอย่างใดทั้งด้านภาษีศุลกากร และด้านข้อจำกัดในการนำเข้าต่าง ๆ ก็ขอให้รัฐบาลญี่ปุ่นช่วยแก้ไขอุปสรรคเหล่านี้ด้วย

(ข) ขอให้กระทรวงการค้าต่างประเทศและอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น (MITI) ให้การสนับสนุนแก่ KEIDANREN ในการส่งคณะผู้แทนมายังประเทศไทยเกี่ยวกับสินค้าอุตสาหกรรมที่ไทยเสนอขายญี่ปุ่น เพื่อเจรจาในรายละเอียดเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมาย และการซื้อขายกันต่อไป

(ค) ขอให้องค์การการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan External Trade Organization) ให้ความร่วมมือต่อไปเกี่ยวกับการส่งสินค้าอุตสาหกรรม จาก ไทยไปญี่ปุ่น และในการจัดการประชุมระหว่างคณะผู้แทนของ KEIDANREN กับคณะผู้แทนของสภาหอการค้าที่จะจัดขึ้นในประเทศไทยในปี ๒๕๑๕

(ง) ขอให้รัฐบาลญี่ปุ่นพิจารณาจัดหาผู้เชี่ยวชาญ ในด้านการตลาดสินค้าอุตสาหกรรม มาช่วยเหลือประเทศไทย

(จ) ขอให้รัฐบาลและวงการธุรกิจของญี่ปุ่นช่วยเหลือในการจำหน่ายสินค้า อุตสาหกรรมจากไทยไปญี่ปุ่น และไปยังประเทศที่สาม สินค้าอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมการส่ง ออกนี้เป็นจำนวนมากมาจากโรงงานรวมทุนระหว่างไทยและญี่ปุ่น จึงเท่ากับเป็นการช่วยเหลือ การลงทุนของฝ่ายญี่ปุ่นด้วย

(ฉ) การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย ควรเปลี่ยนความสำคัญจากการผลิต สินค้าอุตสาหกรรมสำหรับทดแทนสินค้าเข้า (Import substitute industries) มาเป็นการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อส่งออก (Export-oriented industries) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓

เนื่องจากสินค้าออกมีความสำคัญยิ่งต่อผู้ผลิตและต่อเศรษฐกิจของประเทศ ประกอบ กับปัจจุบันนี้การแข่งขันในด้านการส่งสินค้าออกของประเทศต่าง ๆ ใ้ทวีความรุนแรงขึ้นเป็น ลำดับ กระทรวงพาณิชย์จึงได้ให้ความสนใจแก่สินค้าออกเป็นพิเศษ โดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายต่างประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะไม่กระทบกระเทือนต่อระดับ ราคาภายในประเทศ และได้สนับสนุนให้มีการกระจายการส่งสินค้าออกให้มีสินค้าส่งออก มากขึ้น (diversification of exports) ทั้งในด้านสินค้าเกษตร สินค้าแปรรูป และสินค้าอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังได้พยายามที่จะรักษาและขยายตลาดต่างประเทศให้ กว้างขวางยิ่งขึ้นด้วย การดำเนินการในเรื่องนี้ได้ประสบผลเป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งสินค้าสำคัญของประเทศที่มีอุปสรรคในด้านการส่งออก เช่น ข้าว ปรากฏว่าในปี ๒๕๑๔ สามารถส่งออกได้สูงมากถึง ๑.๖ ล้านตัน เทียบกับ ๓ ปีก่อน ระหว่างปี ๒๕๑๑ ถึง ๒๕๑๓ ซึ่งส่งออกได้เพียงปีละประมาณ ๑ ล้านตันเท่านั้น และได้มีสินค้าเพิ่มขึ้นอีก หลายชนิด เช่น ปอ ผลิตภัณฑ์เส้นสำปะหลัง ข้าวโพก และกุ้งสด เป็นต้น ในด้านการแปรรูป

และอุตสาหกรรมก็ได้เริ่มมีการส่งออกควน เช่น สับปะรดกระป๋อง กระสอบป่าน กระจกแผ่น และผ้าไหมไทย สำหรับประเทศที่ทำการค้าขายติดต่อกับประเทศไทยก็ขยายเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยมีทั้งประเทศในเอเชีย ตะวันออกกลาง แอฟริกา ยุโรปและอเมริกา

๒. การลกลินค้าเข้า เนื่องจากประเทศไทยมีอุตสาหกรรมค้าขายคูดุเร่รังกาเกือบ ๒๐ ปีแล้ว จึงมีความจำเป็นตองรีบแก้ไขภาวะอุตสาหกรรมค้าขายคูดุโดยรีบความเพื่อเป็นการป้องกันเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศมิให้กระทบกระเทือน ซึ่งลำพังแต่เพียงการเพิ่มการส่งออกอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ เพราะสินค้าออกที่สำคัญของไทยยังมีน้อยชนิดและยังต้องประสบปัญหาแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นตองไขมาตราการในการลกลินค้าเข้าควน ซึ่งกระทรวงพาณิชย์ก็ได้ดำเนินการโดย

(ก) ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ทดแทนสินค้าเข้าและเพื่อการส่งออก เพื่อให้สินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคภายในประเทศมีมากขึ้น อันจะเป็นผลให้การนำเข้าลดลง โดยการพิจารณาให้ความคุ้มครองในด้านการควบคุมการนำสินค้าชนิดเดียวกันเข้าจากต่างประเทศ

(ข) ส่งเสริมการใช้สินค้าที่ผลิตไภายในประเทศ โดยการจัดงานแสดงสินค้าไทยประเภทต่าง ๆ หมุนเวียนกันไป เช่น สินค้าอาหาร สินค้าเครื่องหนัง สินค้าเครื่องครัว และสินค้าผ้าเป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการแนะนำให้ประชาชนได้ทราบว่ามีสินค้าอะไรบ้างที่ผลิตไภายในประเทศ อันจะเป็นการขยายตลาดการอุปโภคบริโภคสินค้าไทยและ เป็นผลให้การนำเข้าจากต่างประเทศลดลง

(ค) เพิ่มอากรขาเข้า กระทรวงพาณิชย์ได้พิจารณาร่วมกับกระทรวงการคลัง และกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพิ่มอากรสินค้าขาเข้าชนิดต่าง ๆ กว่า ๒๐๐ รายการ ซึ่งเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยหรือเป็นสินค้าที่สามารถผลิตได้เองภายในประเทศ เพื่อเป็นการสะกั กั้นการนำเข้าจากต่างประเทศให้ลดลง

(ง) ห้ามนำสินค้าบางชนิดเข้าประเทศ เช่น รถยนต์ และจักรยานยนต์ไขแล้ว กระสอบป่าน เสื้อ ข้าว และกระดาษคราฟท์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อผลทางเศรษฐกิจของชาติและ ยังเป็นการคุ้มครองการผลิตภายในประเทศอีกด้วย

มาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมสินค้าออกและลดการนำเข้า โดทำ
ให้จำนวนดุลการค้าขาดดุลในปี ๒๕๑๔ ลดลง ปรากฏว่า ในปี ๒๕๑๔ สินค้าเข้ามีมูลค่า
๒๖,๗๘๔ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๑๓ ประมาณร้อยละ ๑ ส่วนสินค้าออกมีมูลค่า ๑๗,๒๘๑
ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๑๓ ประมาณร้อยละ ๑๗ ในปี ๒๕๑๔ ประเทศไทยจึงขาดดุลการค้า
๘,๕๐๓ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๑๓ ประมาณร้อยละ ๒๓

ในระยะ ๔ เดือนแรก (มกราคม - เมษายน) ของปี ๒๕๑๕ ปรากฏว่าสินค้า
เข้ามีมูลค่า ๘,๖๖๐.๘ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปี ๒๕๑๔ ประมาณ ๗๕๐ ล้านบาท
หรือร้อยละ ๘ ส่วนสินค้าออกมีมูลค่า ๗,๘๔๘.๒ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปี
๒๕๑๔ ประมาณ ๑,๘๒๕.๘ ล้านบาท หรือร้อยละ ๓๓ ในระยะ ๔ เดือนแรกของปี ๒๕๑๕
ประเทศไทยจึงขาดดุลการค้า ๑,๘๑๑.๖ ล้านบาท ลดลงจากระยะเวลาเดียวกันของปี ๒๕๑๔
ประมาณ ๑,๑๗๕ ล้านบาท หรือร้อยละ ๓๕

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๕

วิจารณ์การบริหารการค้าต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์

การบริหารการค้าต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์ในปัจจุบัน อาจจะแบ่งงานออกได้เป็น ๘ ลักษณะ คือ.-

- ก. การศึกษาวิจัย
- ข. การแก้ไขกฎการค้า
- ค. การส่งเสริมสินค้าออก
- ง. การควบคุมการนำสินค้าออก
- จ. การควบคุมการนำสินค้าเข้า
- ฉ. การขนส่งสินค้าทางเรือ
- ช. การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้ากับต่างประเทศ
- ซ. การเผยแพร่สินค้าไทยในต่างประเทศ

ผู้เขียนได้ตั้งสมมติฐานในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ไว้ในบทที่ ๑ แล้วว่า จะทำการวิจัยและวิจารณ์การบริหารการค้าต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์เป็นเครื่องส่งเสริมการค้าต่างประเทศของประเทศไทยอย่างไรหรือไม่ ซึ่งการปฏิบัติตามข้อสมมติฐานดังกล่าว จำเป็นที่ต้องวิจัยงานบริหารการค้าต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์แต่ละลักษณะงาน แล้วจึงทำการวิจารณ์งานแต่ละลักษณะจะเป็นเครื่องส่งเสริมการค้าต่างประเทศของประเทศไทยอย่างไรหรือไม่ โดยจะพิจารณาครอบคลุมถึงข้อดีและข้อเสีย ดังที่จะได้วิจัยและวิจารณ์งานแต่ละลักษณะดังต่อไปนี้

ก. การศึกษาวิจัย กระทรวงพาณิชย์ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะสินค้าเข้าสินค้าออก และตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งในด้านการผลิต ปริมาณการผลิต ค่าใช้จ่ายในการส่งออกและนำเข้า คุณภาพสินค้าตามความต้องการของตลาด - ต่างประเทศ การแข่งขันระหว่างสินค้าไทยกับสินค้าของต่างประเทศ ระบบภาษีศุลกากรและการควบคุมการนำเข้าของต่างประเทศ ซึ่งได้จัดทำข้อมูลดังกล่าวขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

รายงานการศรัทธาระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ชาวการค้าต่างประเทศ ชาวสาร
การพาณิชย์ และหนังสือพิมพ์ชาวพาณิชย์ เป็นต้น และได้แจกจ่ายเอกสารข้อมูลดังกล่าว
เผยแพร่ไปยังหน่วยงานและสถาบันเอกชนต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงภาวะการค้าต่างประเทศ
โดย่างใกล้ชิด

ข้อดี

๑. นำผลการศึกษาวิจัยมาใช้เป็นหลักในการแก้สถานการณ์การค้าขาดดุล การขาดดุล การ
ขยายสินค้าออก การลดสินค้าเข้า ลดต้นทุนในการส่งออกและนำเข้า ส่งเสริมการผลิตสินค้า
ให้สอดคล้องกับความต้องการในต่างประเทศ และแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
๒. เป็นการเผยแพร่ข้อมูลให้ส่วนราชการและสถาบันเอกชนต่าง ๆ ได้ทราบถึง
ภาวะการค้าต่างประเทศ
๓. ใช้ข้อมูลเป็นหลักฐานในการเจรจาทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ

ข้อเสีย

๑. การเผยแพร่เอกสารข้อมูลไปยังสถาบันต่าง ๆ ยังไม่กว้างขวางพอ เนื่องจาก
งบประมาณจำกัด
๒. การศึกษาวิจัยเพื่อพยากรณ์แนวโน้มในอนาคตอาจมีการคลาดเคลื่อนจากภาวะที่
จะเกิดขึ้นจริงได้ เนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และธรรมชาติ

จากการพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียของการศึกษาวิจัยแล้ว จะเห็นได้ว่าข้อดีมีน้ำหนัก
มากกว่าข้อเสีย เนื่องจากข้อเสียที่กล่าวข้างต้นเป็นแต่เพียงข้อจำกัดในการดำเนินงานเท่านั้น
และหาได้เป็นอุปสรรคที่กีดกันการค้าต่างประเทศแต่อย่างใดไม่ อย่างไรก็ตาม อาจมีผู้กล่าว
แย้งว่าการที่ธุรกิจนำเอาข้อมูลจากการศึกษาวิจัยของกระทรวงพาณิชย์ไปพยากรณ์แนวโน้มของ
การค้าต่างประเทศในอนาคตแล้ว การพยากรณ์นั้นไม่ตรงกับภาวะการที่เกิดขึ้นจริง ๆ จนเกิด
การขาดทุนในการติดต่อซื้อขายกับต่างประเทศ คืออุปสรรคที่กีดกันการค้าต่างประเทศ ผู้เขียน
มีความเห็นว่าข้อเสียดังกล่าวมิใช่อุปสรรคอย่างแน่นอน เนื่องจากการดำเนินธุรกิจจะต้อง
อาศัยข้อมูลเป็นหลักในการตัดสินใจ ซึ่งข้อมูลจะช่วยทำให้การตัดสินใจง่ายขึ้นและอาจถูกต้อง
ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ก็กว่าที่จะตัดสินใจแบบเดาสุ่ม(rule of thumb) โดยไม่มี

ขมูโลก ๆ สนับสนุนเลย ซึ่งมีโอกาสที่จะผิดพลาดไ้มาก ดังนั้น การที่ธุรกิจใช้ขมูโลกเป็นหลักในการตัดสินใจ จึงมีโอกาสน้อยมากกว่าโอกาสผิด แต่ถ้าเกิดมีการผิดพลาดขึ้นก็ เป็นเรื่องธรรมดาของการดำเนินธุรกิจดังที่ศาสตราจารย์ Frank Knight แห่งมหาวิทยาลัย Chicago กล่าววว่า "กำไรเป็นผลตอบแทนจากการเสี่ยง"^{๑๕}

ข. การแก้ไขดุลการค้า มาตรการเพื่อแก้ไขดุลการค้าขาดดุลที่กระทรวงพาณิชย์กำลังดำเนินการและร่วมดำเนินการกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ดังที่ได้เคยบรรยายไว้แล้วในตอนต้น พอจะแบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะคือ.-

๑. การส่งเสริมสินค้าออก ได้แก่ มาตรการในการรักษาตลาด การขยายตลาดและการหาตลาดใหม่ในต่างประเทศสำหรับสินค้าส่งออก

๒. การลดสินค้าเข้า ได้แก่ มาตรการในการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ทดแทนสินค้าเข้า การส่งเสริมการใช้สินค้าที่ผลิตได้ภายในประเทศ การเพิ่มอากรขาเข้า และการห้ามนำสินค้าบางอย่างเข้า

ข้อดี

๑. ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเขาสู่ดุลยภาพ

๒. ทำให้อุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ขยายตัว ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีงานทำมากขึ้นและเป็นการเพิ่มรายได้ประชาชาติ

๓. เมื่อสินค้าเข้าลดลงและสินค้าออกเพิ่มมากขึ้น จะทำให้ประเทศมีทุนสำรองเงินตราต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจซื้อ (purchasing power) ของประเทศ

^{๑๕/} Paul A. Samuelson, ECONOMICS An Introductory Analysis, (New York, Toronto, London: Mc Graw - Hill Book Company, Inc., 1961), p.666

ข้อเสีย

๑. การแก้ไขดุลการค้าโดยการส่งเสริมสินค้าออก อาจจะทำให้สินค้าบางอย่างภายในประเทศมีอุปทานน้อยลง และทำให้สินค้าดังกล่าวมีราคาสูงขึ้น
๒. การแก้ไขดุลการค้าโดยการลดสินค้าเข้า อาจทำให้ประชาชนมีสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคน้อยชนิดลง และในบางกรณีจำเป็นต้องซื้อสินค้าที่ผลิตภายในประเทศซึ่งมีคุณภาพยังไม่เข้ามาตรฐาน
๓. การลดการนำสินค้าเข้าจากบางประเทศ อาจทำให้ประเทศนั้น ๆ โต้ตอบด้วยการลดการซื้อสินค้าจากประเทศไทยบ้าง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยการเจรจาทางการค้ากับรัฐบาลของประเทศนั้น ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงความจำเป็นของประเทศไทย

เมื่อเปรียบเทียบถึงข้อดีข้อเสียของการแก้ไขดุลการค้าของกระทรวงพาณิชย์แล้ว จะเห็นว่าข้อดีเป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ ส่วนข้อเสียเป็นการเสียประโยชน์ของประชาชนบางกลุ่ม เนื่องจากอาจต้องซื้อสินค้าบางอย่างในราคาที่แพงขึ้น แต่ก็มิใช่ว่าการออกไปบริโภคสินค้าที่ทดแทนกันได้หรือการบริโภคเสีย และนอกจากนั้น ยังอาจเป็นอุปสรรคต่อการค้าต่างประเทศในด้านการนำสินค้าเข้าของผู้นำเข้า ซึ่งต้องเสียเวลาขออนุญาตการนำเข้า นำสินค้าเข้าไคน้อยลง และสินค้าบางชนิดอาจหามาได้โดยเด็ดขาด แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อได้พิจารณาถึงข้อดี ข้อเสีย และอุปสรรคที่เกิดขึ้นแล้ว ผู้เขียนยังมีความเห็นว่าข้อดีมีน้ำหนักมากกว่าข้อเสียและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เนื่องจากข้อดีจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศเป็นส่วนรวมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ

ค. การส่งเสริมสินค้าออก การส่งเสริมสินค้าออกเป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาดุลการค้าขาดดุลในระยะยาวได้ งานสำคัญ ๆ ทางด้านการส่งเสริมสินค้าออกที่กระทรวงพาณิชย์กำลังดำเนินการอยู่พอจะสรุปได้ดังนี้คือ.-

๑. ติดตามภาวะสินค้าออกที่สำคัญและภาวะตลาดต่างประเทศอย่างใกล้ชิด เพื่อการขยายตลาดและรักษาตลาดไว้

๒. จัดระบบการส่งสินค้าออกให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ส่งออกคัดราคากันเอง มีใหญ่ซื้อในต่างประเทศรวมทั้งกรราคา มีใหญ่ส่งออกทำสัญญาขายสินค้าเกินกว่าจำนวนที่มีเหลือสำหรับส่งออก (exportable surplus) และยังเป็นการ

ป้องกันมิให้ผู้ส่งออกบิดพลิ้วการส่งมอบสินค้าตามสัญญาอีกด้วย ตัวอย่างการดำเนินการในเรื่องการจัดระบบการส่งสินค้าออก ได้แก่ การค้าข้าวโพด ซึ่งกระทรวงพาณิชย์ได้จัดระบบการค้าโดยทำข้อตกลงซื้อขายกับประเทศผู้ซื้อที่สำคัญบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐจีน กำหนดปริมาณและราคาที่จะซื้อขายกันในแต่ละฤดูกาลผลิต อันเป็นผลทำให้การส่งข้าวโพดออกของไทยดำเนินไปด้วยความราบรื่น

๓. เข้าร่วมงานแสดงสินค้าในนานาประเทศ เพื่อเป็นการเผยแพร่สินค้าของประเทศไทยและเป็นการหาตลาดใหม่ ๆ ให้กว้างขวางออกไป

๔. ควบคุมคุณภาพสินค้าส่งออก ซึ่งในปัจจุบันนี้กระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดสินค้าออกรวม ๑๐ ชนิด ให้เป็นสินค้ามาตรฐาน (standard commodity) ได้แก่ ปอฝอก ข้าวโพด เมล็ดคละหุง ผลิตภัณฑ์ขั้นต้นสำปะหลัง เกล็ด ปูนูน ไมล์กแปรรูป ข้าวฟ่าง เครื่องเงินไทย และผ้าไหมไทย สินค้าดังกล่าวจะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพก่อนการส่งออกว่ามีมาตรฐานตามที่ใดกำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาความเชื่อถือในสินค้าส่งออกของไทยในตลาดต่างประเทศ

๕. ให้ความช่วยเหลือผู้ส่งออกในการหาตลาด การติดต่อกับผู้ซื้อในต่างประเทศ การเผยแพร่โฆษณาเกี่ยวกับการค้าต่างประเทศ และพิจารณาแก้ไขอุปสรรคในการส่งออก

ข้อดี

๑. เป็นมาตรการในการแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินขาดดุล
๒. เป็นช่องทางในการทำให้สินค้าออกของไทยมีมากขึ้น มีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้น และเป็นการขยายตลาดไปยังประเทศต่าง ๆ มากขึ้น
๓. ทำให้เกิดอุตสาหกรรมภายในประเทศหลายสาขายิ่งขึ้น ซึ่งจะบังผลในการเพิ่มการส่งออก ประชาชนมีสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคมากขึ้น และการนำสินค้าเข้าจากต่างประเทศจะมีปริมาณลดลง
๔. ทำให้ต่างประเทศรู้จักสินค้าไทย และผู้ซื้อในต่างประเทศมีความเชื่อถือในคุณภาพของสินค้าไทย

ข้อเสีย

๑. การส่งเสริมการส่งออกสินค้าออกอาจทำให้อุปทานของสินค้าบางชนิดภายในประเทศลดลง ซึ่งจะทำให้สินค้าดังกล่าวมีราคาแพงขึ้น อันจะยังผลให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยได้รับความเดือดร้อน

๒. พอลูกค้าส่งออกต้องเสียเวลาในการขอใ้ทางการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าที่อยู่ในข่ายสินค้ามาตรฐานเพื่อการส่งออก

ข้อเสียที่ทำให้สินค้าภายในประเทศมีราคาแพงขึ้นเนื่องจากกาเพิ่มการส่งออกเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติเมื่ออุปสงค์มีมากกว่าอุปทาน แต่ปรากฏการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นในระยะเวลาดสั้นเท่านั้น เนื่องจากผู้ผลิตจะผลิตสินค้าให้มากขึ้น เพราะมีราคาสูงเป็นเครื่องจูงใจ และในที่สุดราคาสินค้าก็จะลดลงมาเอง หรือในบางกรณีถ้าผู้ผลิตไม่สามารถเพิ่มการผลิตได้ ราคาสินค้าก็จะสูงขึ้นจนตลาดต่างประเทศจะลดการซื้อลง โดยหันไปซื้อสินค้าชนิดเดียวกันจากประเทศอื่นซึ่งมีราคาถูกกว่า ภาวะดังกล่าวจะทำให้อุปทานภายในประเทศเพิ่มขึ้น และราคาสินค้าจะลดลง ส่วนการตรวจสอบมาตรฐานของสินค้าก่อนการส่งออก ถึงแม้ว่าจะทำให้ผู้ส่งออกต้องเสียเวลาไปบ้าง แต่ก็เป็นการกระทำเพื่อผลทางานซื้อเสียของประเทศ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าข้อเสียของการส่งเสริมสินค้าออกมีน้ำหนักน้อยกว่าผลดีที่จะได้รับมาก

ง. การควบคุมการส่งออก วัตถุประสงค์ของการควบคุมการส่งออกสินค้าออก และสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมการส่งออก อาจแบ่งได้เป็นประเภท ดังนี้

๑. เพื่อสงวนสินค้าไว้ใช้ภายในประเทศ สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ข้อนี้ โดยปกติห้ามมิให้ส่งออก สินค้าเหล่านี้ได้แก่ข้าวเปลือก ข้าวขาว ข้าว (โดยปกติอนุญาตให้ส่งออกเฉพาะลูกข้าว) ไม้ ล่า พืช และสัตว์ป่าบางชนิด สินแร่ดีบุก ทองเหลือง ทองแดง ไม้ว่าจะเป็นก้อน เป็นแท่ง เป็นแผ่น เป็นเส้น หรือเป็นในลักษณะอื่นใดนอกจากเป็นสิ่งที่ได้ทำขึ้นแล้ว เป็นของสำเร็จรูป สำหรับใช้สอยหรือเพื่อเป็นประโยชน์อย่างอื่น เหล็กฉาก เหล็กแผ่น เหล็กก้อน เหล็กแท่ง และเศษเหล็กทุกชนิด เศษอลูมิเนียม เทวรูป ชิ้นส่วนของเทวรูป พระพุทธรูป ชิ้นส่วนของพระพุทธรูป แต่ไม่รวมถึงพระเครื่อง หรือชิ้นส่วนของพระเครื่อง (นอกจากเป็นของสร้างใหม่และได้รับอนุญาตจากกรมศิลปากรแล้ว)

๒. เพื่อป้องกันการขาดแคลน สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ของใบอนุญาตให้ส่งออกได้ แต่เพื่อป้องกันการขาดแคลน ผู้ส่งออกจะต้องขออนุญาตในการนี้อาจจะมีการกำหนดปริมาณการส่งออกไว้ สินค้าเหล่านี้ได้แก่ โค กระบือ ข้าวกล้อง ข้าวสาร ข้าวเหนียว ปลายข้าว และสิ่งใด ๆ ที่แปรสภาพจากข้าวทุกชนิด แต่ไม่รวมแอมะแซ

๓. เพื่อควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้า สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามประสงค์ของนี้ ได้แก่ สินค้าซึ่งกำหนดเป็นสินค้ามาตรฐาน ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพก่อนส่งออก สินค้าเหล่านี้ได้แก่ ข้าวโหด ปอ ละหุ่ง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เกล็ด ปุ๋ยนุ่น ไม้สักแปรรูป ข้าวฟ่าง เครื่องเงินไทย และผ้าไหมไทย

๔. เพื่อจัดระบบการส่งออก สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ของนี้ ได้แก่ ข้าวโหดและข้าวฟ่าง เนื่องจากได้มีการทำข้อตกลงการค้าซื้อขายข้าวโหดและข้าวฟ่างกับบางประเทศ จึงต้องควบคุมการส่งออกให้เป็นไปด้วยดี โดยปกติอนุญาตให้ส่งออกในเมื่อปฏิบัติชอบด้วยระเบียบที่กำหนดขึ้น

๕. เพื่อเหตุผลทางการเมือง สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ของนี้ ได้แก่ การส่งสินแร่ เหล็ก วุลแฟรม หรือทั้งสแตน พลวง โลหะตะกั่ว สินแร่ - ตะกั่ว - และสังกะสี ไปยังประเทศจีนคอมมิวนิสต์ และสาธารณรัฐเกาหลีเหนือ เพราะสินค้าเหล่านี้เป็นสินค้ายุทธปัจจัย ซึ่งสหประชาชาติไม่ให้ส่งไปประเทศจีนคอมมิวนิสต์ และสาธารณรัฐเกาหลีเหนือ รวมทั้งการส่งสินค้าออกไปยังประเทศโรดส์เซีย ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามมติของสหประชาชาติ การส่งสินค้า (re-export) ไปยังประเทศที่เป็นคอมมิวนิสต์หรือประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์

๖. เพื่อเหตุผลทางการเงิน สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ของนี้ ได้แก่ ทองคำ ทองคำขาว เพชร พลอย หลักเกณฑ์การควบคุมเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงการคลังและกระทรวงการคลัง เป็นผู้พิจารณาอนุญาต

๗. เพื่อเหตุผลอื่น ๆ เช่น การควบคุมการส่งออก แร่ที่มีธาตุ โพลัมเบีย มาแทน ทาลันธอเร็ียม และแรอื่น ๆ ที่มีกัมมันตภาพรังสีเจือปน การส่งน้ำตาลทรายทุกชนิด (รวมทั้งน้ำตาลทรายคิม) ออก เพื่ออนุญาตให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีความตกลงว่าด้วยน้ำตาลระหว่างประเทศ และการ re-export สินค้าที่กระทรวงพาณิชย์ได้รับรองไว้แก่ประเทศผู้ส่งสินค้ามาว่าจะไม่ส่งต่อไปยังประเทศอื่น และป้องกันมิให้มีการส่งสินค้าที่นำเข้ามาจากประเทศอื่นออกไปยังประเทศที่เป็นคอมมิวนิสต์ หรือประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์

ข้อดี

๑. ทำให้อุปทานของสินค้าที่สำคัญ ๆ ภายในประเทศไม่ขาดแคลนเนื่องจากการส่งออกอันจะทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากสินค้ามีราคาสูง
๒. เป็นการรักษารชือเสียงของประเทศในค่านคุณภาพของสินค้าส่งออก
๓. ทำให้การส่งสินค้าบางอย่างออกดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ภายใต้ระบบการส่งออก อันจะเป็นประโยชน์แก่ทั้งผู้ขายและผู้ซื้อ กล่าวคือ ผู้ขายไม่ถูกผู้ซื้อคร่ำคร่า ไม่คิดราคากันเองในการส่งออก และมีอำนาจในการต่อรอง (bargaining power) มากขึ้น ส่วนทางค่านผู้ซื้อ ก็จะไม่ถูกผู้ขายบิดพลิ้วในการส่งมอบสินค้า และได้รับสินค้าตามปริมาณและคุณภาพที่ใดตกลงกันไว้
๔. เป็นการปฏิบัติตามมติของนานาชาติในการห้ามส่งสินค้าบางอย่างไปยังบางประเทศ หรือห้ามค้าขายกับบางประเทศ

ข้อเสีย

๑. ทำให้การส่งออกของประเทศไม่ดำเนินไปอย่างเสรี
๒. เป็นการกีดกันการค้ากับบางประเทศ
๓. เป็นการเริ่มภาระของผู้ส่งออกในกรณีที่ต้องขอใบอนุญาตส่งออกก่อนการส่งออก และทำให้การส่งสินค้าออกต้องเสียเวลามากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสียของการควบคุมการส่งสินค้าออก จะเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการค้าต่างประเทศจริง แต่ผลที่เกิดขึ้นจากการควบคุมการส่งสินค้าออกมีข้อดีมากกว่าข้อเสีย โดยทำให้อุปทานของสินค้าสำคัญ ๆ เช่น ข้าว น้ำตาลทราย และกระสอบ ไม่เกิดขาดแคลนเนื่องจากการส่งออกจนเป็นที่เดือดร้อนของประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นการรักษารชือเสียงของประเทศในค่านคุณภาพของสินค้าส่งออก การจัดระบบการส่งออก และเป็นการปฏิบัติตามมติของนานาชาติอีกด้วย ซึ่งข้อดีดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม แต่ข้อเสียที่เกิดขึ้นจากการควบคุมการส่งสินค้าออกเป็นการขัดประโยชน์ของเพียงบางกลุ่มเท่านั้น

๗. การควบคุมการนำสินค้าเข้า วัตถุประสงค์ของการควบคุมการนำสินค้าเข้าและสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมการนำเข้า แบ่งออกเป็นประเภทได้ ดังนี้.—

๑. เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมและการผลิตสินค้าในประเทศ สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ข้อนี้นี้ อาทิ แหม่ ซาโบ ซาผง สิ่งทอเป็นผ้าผืน ผ้าพัน และผ้ามวนที่มีไหมแท้ตั้งแต่ร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป กาแฟ ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต และปุ๋ยยูเรีย น้ำตาลทรายทุกชนิด และรมกระดาษ (สำหรับขนานำเข้าจากต่างประเทศ จะต้องซื้อผ้าที่ผลิตได้ในประเทศ ร้อยละ ๕๐ ของผ้าที่นำเข้าถ้าเป็นซาผง ถ้าเป็นซาโบต้องซื้อร้อยละ ๔๐ ส่วนกาแฟที่นำเข้าจะคงซื้อกาแฟที่ผลิตในประเทศร้อยละ ๓๐ ของกาแฟที่นำเข้าในกรณีที่เป็นกาแฟเมล็ด และร้อยละ ๔๐ ในกรณีที่เป็นกาแฟผง)

๒. เพื่อห้ามการนำสินค้าบางอย่างเข้า สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ข้อนี้นี้ ได้แก่ เครื่องสีข้าวชนิดคกลมเป็นรำขาว ซึ่งเป็นเครื่องสีข้าวที่สีข้าวไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน และรถยนต์ไฮโดร ทั้งนี้ โดยพิจารณาเห็นว่า การนำรถยนต์ไฮโดรเข้ามาเพื่อการค้า ไม่เป็นผลดีต่ออุตสาหกรรมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

๓. เพื่อเหตุผลทางการเงิน สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ข้อนี้นี้ ได้แก่ ทองคำ แต่ไม่หมายรวมถึงเครื่องรูปพรรณทองคำ ซึ่งตามปกติและโดยสภาพใช้ในการประดับร่างกาย หลักเกณฑ์การควบคุมเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงการคลังและกระทรวงการคลังเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

๔. เพื่อเหตุผลทางอนามัย สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ข้อนี้นี้ ได้แก่ น้ำมันยาเคมีวัตถุแวนไฮโครด และอะซิติกคลอไรด์ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ และภาวะกระเบื้องเคลือบที่ไซมรจุอาหารบริโภคที่อาจมีตะกั่วละลายออกมาได้เกินกว่า ๒ มิลลิกรัมต่อความจุ ๑ ลิตร ทั้งนี้ เพื่อป้องกันอันตรายอันจะเกิดแก่สาธารณสุข

๕. เพื่อเหตุผลเกี่ยวกับความปลอดภัย สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ข้อนี้นี้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์เก่า ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการนำสินค้ามีค่าและเอกสารซุกซ่อนหลบหนีภาษี และนำเข้ามาถกวนความสงบ สิ่งพิมพ์หรือภาพยนตร์ซึ่งผลิตหรือมีกำเนิดในประเทศจีนคอมมิวนิสต์หรือนำเข้ามาจากจีนคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ และไม่บรรทัดที่มีปะกอบอยู่กับไม้บรรทัด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันอันตรายอันจะพึงเกิดแก่สาธารณสุข

๖. เพื่อเหตุผลทางการเมือง สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ชนิดนี้ ได้แก่ สินค้าที่ผลิตในประเทศจีนคอมมิวนิสต์ หรือซึ่งนำเข้ามาจากประเทศจีนคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ประเทศจีนคอมมิวนิสต์ใช้การค้าเป็นเครื่องมือทางการเมือง และสินค้าที่มาจากหรือมีกำเนิดจากประเทศโรดเซีย ทั้งนี้ เป็นการปฏิบัติตามมติของสหประชาชาติ

๗. เพื่อเหตุผลอย่างอื่น สินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตามวัตถุประสงค์ชนิดนี้ ได้แก่ เหมืองโลหะผสมทองขาว หรือทองขาวที่มีลักษณะ ขนาด น้ำหนัก และส่วนผสมใกล้เคียง เหมืองขนาดหนึ่งบาท (ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการปลอมแปลงเหมืองขนาดหนึ่งบาท) ไม่และไม่แปรรูปทุกชนิด (เพื่อป้องกันการลักลอบศักไม่ภายในประเทศ แล้วอาจวานำเข้ามาจากต่างประเทศ)

ข้อ ๓

๑. เป็นมาตรการในการช่วยลบล้างการกีดกันและการชำระ เงินซากคูล
๒. เป็นการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศจากการแข่งขันของต่างประเทศ อันจะทำให้อุตสาหกรรมภายในประเทศสามารถเจริญเติบโตและกลายเป็นอุตสาหกรรมที่ส่งสินค้าไปจำหน่ายยังต่างประเทศเมื่อการผลิตได้ขยายตัวอย่างเต็มที่แล้ว
๓. เป็นการปฏิบัติตามมติของนานาชาติในการห้ามทำการค้ากับบางประเทศ
๔. เป็นการรักษาความมั่นคงของประเทศในด้านการเศรษฐกิจ การเมือง และสุขภาพอนามัย ของประชาชน

ข้อสี่

๑. ทำให้การนำสินค้าเข้าของประเทศไม่ดำเนินไปอย่างเสรี
๒. ทำให้ประชาชนเสียอุปโภคบริโภคสินค้าที่ตนชอบบริโภค และต้องใช้สินค้าบางอย่างที่ผลิตได้ภายในประเทศเป็นการทดแทน ซึ่งบางกรณีสินค้าเหล่านั้นอาจยังมีคุณภาพไม่ดีกว่าและราคาสูงกว่าสินค้าที่สั่งเข้ามาจากต่างประเทศ
๓. เป็นการกีดกันการค้ากับบางประเทศ
๔. เป็นการเพิ่มภาระของผู้นำเข้าในการที่ต้องขออนุญาตการนำสินค้าบางอย่างเข้าประเทศ ซึ่งทำให้การนำสินค้าเข้าต้องเสียเวลามากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาโดยสรุปแล้วจะ เห็นได้ว่า การควบคุมการนำสินค้าเข้าเป็นอุปสรรคต่อการค้าต่างประเทศจริง แต่อุปสรรคที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลดีแก่ประเทศเป็นส่วนใหญ่ในหลายด้านซึ่งเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ ส่วนข้อเสียของการควบคุมการนำสินค้าเข้าเป็นการจัดประโยชน์ของประชาชนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ดังนั้น การควบคุมการนำสินค้าเข้าจึงมีผลดีมากกว่าผลเสียอย่างแน่นอนทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว

๓. การขนส่งสินค้าทางเรือ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ. ๒๕๐๖ กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการขนส่งสินค้าควบคุม โดยเหตุที่การขนส่งสินค้าทางเรือมีความสัมพันธ์กับการค้าต่างประเทศโดยใกล้ชิด กระทรวงพาณิชย์จึงได้ให้ความสนใจแก่การขนส่งสินค้าทางเรือ เพื่อให้ประเทศไทยมีบริการการขนส่งทางเรืออย่างเพียงพอ โดยเสียค่าบริการในอัตราที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังได้สนับสนุนพาณิชย์นาวีของไทย เพื่อให้เรือพาณิชย์ของไทยได้มีส่วนในการขนส่งสินค้ามากขึ้น

งานของกระทรวงพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการขนส่งสินค้าทางเรือมีดังนี้

๑. ช่วยให้บริษัทเรือไทยได้มีส่วนในการขนส่งสินค้ามากขึ้น ปรากฏว่าบริษัทเรือไทยที่เป็นสมาชิกของกรมการเดินเรือญี่ปุ่น - ไทย ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมจากกรม เพราะถูกจำกัดเที่ยวเรือโดยที่บริษัทเรือญี่ปุ่นและชาติอื่นไม่ถูกจำกัด บริษัทเรือไทยที่เป็นสมาชิกของกรมการเดินเรือญี่ปุ่น - ไทย มี ๓ บริษัท คือ บริษัทไทยเดินเรือทะเล จำกัด บริษัทไทยพาณิชย์นาวี จำกัด และบริษัทไทยวิสาหกิจสากลเดินเรือ จำกัด ทั้ง ๓ บริษัทได้รับอนุมัติให้เดินเรือจากญี่ปุ่นมาไทยปีละ ๓๒ เที่ยว (บริษัทไทยเดินเรือทะเล จำกัด ได้ ๓๒ เที่ยว บริษัทไทยพาณิชย์นาวี จำกัด ได้ ๑๘ เที่ยว บริษัทไทยวิสาหกิจสากลเดินเรือ จำกัด ได้ ๑๘ เที่ยว)

ในปี ๒๕๑๓ บริษัทเรือไทย ๓ บริษัท ได้บรรทุกสินค้าจากญี่ปุ่นมาไทย ๕๕ เที่ยว (ในปี ๒๕๑๒ บรรทุก ๓๗ เที่ยว) เป็นจำนวนสินค้าที่บรรทุก ๑๕๘,๓๕๕ ตัน ซึ่งเท่ากับ ๑๑.๘% ของสินค้าที่บรรทุกทั้งหมด (ในปี ๒๕๑๒ บรรทุก ๑๐๐,๕๖๐ ตันหรือ

๕.๓ %) บริษัทเรือของญี่ปุ่นบรรทุก ๑,๐๒๐,๓๓๕ ตัน หรือ ๒๐.๘ % บริษัทเรือชาติที่สาม เช่น อังกฤษ อเมริกา เคนมารค บรรทุก ๔๕๘,๖๕๐ ตัน หรือ ๒๓.๔ % สำหรับในปี ๒๕๑๔ บริษัทเรือไทย ๓ บริษัท ได้บรรทุกสินค้าจากญี่ปุ่นมาไทย ๒๖ เทียบ เป็นจำนวนสินค้าที่บรรทุก ๒๖๔,๕๗๗ ตัน หรือ ๑๕.๒ % บริษัทเรือของญี่ปุ่นบรรทุก ๑,๐๔๔,๑๘๕ ตัน หรือ ๕๖.๘ % บริษัทเรือของชาติที่สามบรรทุก ๔๖๕,๗๓๘ ตัน หรือ ๒๓ % แม้ว่าในปี ๒๕๑๔ เรือไทยจะบรรทุกสินค้าได้มากขึ้น แต่อัตราส่วนของสินค้าที่เรือไทยบรรทุกยังน้อยกว่าอัตราส่วนของบริษัทเรือชาติที่สามและของญี่ปุ่นมาก โดยที่ประเทศไทยเป็นผู้จ่ายเงินค่าสินค้าและค่าธรรมเนียมการจะได้รับอัตราส่วนมากกว่านี้ ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนาประเทศที่กำลังพัฒนามีความเห็นว่าเป็นว่า ประเทศกำลังพัฒนามีความเห็นว่าเป็นว่า ประเทศกำลังพัฒนาที่ส่งสินค้าออก (cargo-generating country) และประเทศที่รับสินค้า (cargo-receiving country) ควรจะได้รับส่วนแบ่งสินค้า ๕๐ % กระทรวงพาณิชย์ร่วมกับบริษัทเรือไทย เจริญจากับกรมการเดินเรือญี่ปุ่น - ไทย และเจ้าหน้าที่รัฐบาลญี่ปุ่น ขอให้บริษัทเรือไทยได้รับเที่ยวเรือเพิ่มขึ้น และได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมยิ่งขึ้น

เมื่อปลายเดือนเมษายน ๒๕๑๔ กรมการเดินเรือญี่ปุ่น - ไทย ได้มีหนังสือถึงบริษัทเรือไทยเสนอการเพิ่มเที่ยวเรือให้แก่บริษัทเรือไทยเป็น ๕๐ เที่ยว ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๑๕ และ ๑๐๘ เที่ยว ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๑๖ และได้เสนอให้บริษัทเรือไทยเข้าร่วมใน pooling arrangement โดยเสนออัตราส่วนค่าธรรมเนียมขั้นต่ำ ๐.๑๕ % ต่อเที่ยว และค่าธรรมเนียมขั้นสูง ๐.๒๕ % ต่อเที่ยว ซึ่งเมื่อกำหนดแล้ว บริษัทเรือไทยจะได้รับอัตราส่วนค่าธรรมเนียมทั้งหมด ๑๖.๒ % ถึง ๒๓.๐ %

ในเดือนมิถุนายน ๒๕๑๔ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ได้เชิญผู้แทนบริษัทเรือไทย ทั้ง ๓ มาประชุมเพื่อพิจารณาข้อเสนอของกรมการเดินเรือญี่ปุ่น - ไทย ที่ประชุมมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าข้อเสนอของกรมไม่เป็นธรรม และไม่สมเหตุผล เห็นควรยื่นข้อเสนอต่อกรมให้เพิ่มเที่ยวเรือเป็น ๑๘๘ เที่ยว ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๔ และเพิ่มเป็น ๑๔๔ เที่ยว ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๕ และ ๑๘๐ เที่ยว ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๖ สำหรับค่าระวางขั้นต่ำให้เพิ่มเป็น ๐.๒๕ % ต่อเที่ยว โดยคำนวณจากเที่ยวเรือทั้งหมด ไม่ใช่จากแต่ละเที่ยว ส่วนค่าระวางขั้นสูงสำหรับเรือไทย ไม่มีการกำหนดไว้

ในเดือนกันยายน ๒๕๑๔ กรมเดินเรือญี่ปุ่น - ไทย ได้มีหนังสือแจ้งว่า ได้ตกลงที่จะเพิ่มเที่ยวเรือให้แก่บริษัทเรือไทยเป็น ๑๘๘ เที่ยว ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๕ (บริษัทไทยเดินเรือทะเล จำกัด ได้ ๕๔ เที่ยว บริษัทไทยพาณิชย์นาวี จำกัด ได้ ๓๒ เที่ยว และบริษัทไทยวิสาหกิจสากลเดินเรือ จำกัด ได้ ๒๒ เที่ยว) และเพิ่มเป็น ๑๒๐ เที่ยว ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๖ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๗ (บริษัทไทยเดินเรือทะเล จำกัด ได้ ๖๐ เที่ยว บริษัทไทยพาณิชย์นาวี จำกัด ได้ ๓๖ เที่ยว และบริษัทไทยวิสาหกิจสากลเดินเรือ จำกัด ได้ ๒๔ เที่ยว) ทางกรมได้ขอถอนข้อเสนอที่จะให้บริษัทเรือไทยอยู่ใน pooling arrangement

ข้อเสนอของกรมเดินเรือญี่ปุ่น - ไทย ยังไม่เป็นที่พอใจของบริษัทเรือไทย ซึ่งประสงค์จะเข้าร่วมใน pooling arrangement แต่เมื่อการเจรจายังไม่สามารถตกลงกันได้ บริษัทเรือไทยจึงรับการเพิ่มเที่ยวเรือ จำนวน ๑๘๘ เที่ยว ในปี ๒๕๑๕ วิกฤต ในปี ๒๕๑๕ บริษัทเรือไทยจึงได้เที่ยวเรือเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๑๔ จำนวน ๓๖ เที่ยว ซึ่งได้เพิ่มอีก ๕๐ %

๒. การสงวนสินค้าที่มีค่าระวางสูงสำหรับเรือไทย ปรากฏว่าประเทศ
 ส่วนมาก ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาต่างก็ให้ความช่วยเหลือแก่พาณิชย์นาวี
 ของตนไม่โดยตรงก็โดยทางอ้อม มาตรการบางอย่างที่ประเทศต่าง ๆ ใช้เพื่อสง
 เสริมการใช้เรือของตนก็มี ออกกฎหมายกำหนดการบรรทุกสินค้ากับเรือของประเทศ
 ที่เรียกว่า cargo reservation ออกกฎหมายควบคุมขบวนการเดินเรือ
 ลดค่าธรรมเนียมแก่เรือของประเทศและสินค้าที่บรรทุกกับเรือของประเทศ กำหนด
 ให้สินค้าของรัฐบาลคงบรรทุกกับเรือของประเทศตามกฎหมาย Cargo Preference
 Act ของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดว่า สินค้าเข้าของรัฐบาล สินค้าเกษตร
 เหลือใช้ และสินค้าที่ซื้อด้วยเงินช่วยเหลือ จะต้องบรรทุกกับเรือของสหรัฐอเมริกา
 อย่างน้อย ๕๐ %

กระทรวงพาณิชย์ได้พิจารณาเห็นว่า บริษัทเรือไทยไม่ได้รับการปฏิบัติที่เป็น
 ธรรมจากขบวนการเดินเรือ อัตราส่วนการบรรทุกสินค้าของเรือไทยก็ยังต่ำ
 นอกจากนี้ สินค้าเข้าที่บริษัทเรือไทยบรรทุกจากญี่ปุ่น ส่วนมากเป็นสินค้าที่มีค่าระวาง
 ต่ำ เช่น เหล็ก และปุย ซึ่งมีค่าระวางตันละ ๑๐ เหรียญอเมริกัน น้ำมัน เครื่อง
 และยางมะตอย ซึ่งมีค่าระวางตันละ ๑๐ - ๑๕ เหรียญอเมริกัน ส่วนสินค้าที่มีค่า
 ระวางสูง เช่น เครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า เคมีภัณฑ์ ซึ่งมีค่าระวางตันละ
 ๒๖ เหรียญอเมริกัน บริษัทเรือไทยมักจะไม่สามารถบรรทุก ได้หรือแต่เพียงส่วนน้อย
 บริษัทเรือญี่ปุ่น ๔ บริษัท มักจะได้รับสินค้าที่มีค่าระวางสูง เพราะความรูสึกชาตินิยม
 ในระหว่างคนญี่ปุ่นรุนแรงมาก สำหรับเรือของชาติอื่นอีก ๓ บริษัท เนื่องจากเป็น
 บริษัทที่ดั้งมานานมีประสบการณ์ในกิจการพาณิชย์นาวีมาก จึงมีลูกค้าประจำที่มีการ
 คึกคอกันมาเป็นเวลานาน และมักจะไ้สินค้าที่มีค่าระวางสูงเช่นเดียวกับบริษัท
 ญี่ปุ่น กระทรวงพาณิชย์จึงเห็นควรที่จะให้มีการสงวนสินค้าที่มีค่าระวางสูงสำหรับ
 เรือไทย

กระทรวงพาณิชย์ได้เสนอความเห็นแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องการสงวนสินค้าที่มีค่าระวางสูงสำหรับเรือไทยว่า เห็นควรให้มาตรการในค่านาคอมสินค้าเข้าตาม พ.ร.บ. ความคุมการส่งออกภายนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง พ.ศ. ๒๔๘๒ โดยควบคุมการนำสินค้าที่มีค่าระวางสูงบางประเภทเข้า และกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตว่า จะต้องบรรทุกสินค้านั้นมากับเรือไทย นอกจากนี้ไม่มีเรือไทย จึงอนุญาตให้บรรทุกเรือชาติอื่นได้ การควบคุมการนำเข้าจะต้องควบคุมการนำสินค้าเข้าจากทุกประเทศไม่เฉพาะประเทศญี่ปุ่น สินค้าใดควรควบคุมการนำเข้า ควรขอให้คณะกรรมการควบคุมการส่งออก และนำเข้า ซึ่งสินค้าที่ถูกควบคุมพิจารณาเสนอความเห็น โดยปรึกษากับบริษัทเรือไทย คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๑๔ เห็นชอบด้วยในหลักการที่จะใช้มาตรการควบคุมสินค้าเข้าตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ สำหรับรายละเอียดและชนิดของสินค้า ให้คณะกรรมการควบคุมการส่งออกและนำเข้า ซึ่งสินค้าที่ถูกควบคุมพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง กระทรวงพาณิชย์ได้มอบให้กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์พิจารณาเรื่องนี้ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ได้พิจารณาร่วมกับบริษัทเรือไทย และได้เสนอรายการสินค้าเข้าที่ควรสงวนไว้ให้แก่เรือไทยตลอดจนวิธีดำเนินการในการสงวนสินค้าบางประเภทสำหรับเรือไทย เสนอต่อกระทรวงพาณิชย์แล้ว

๓. สภาผู้ส่งทางเรือ (Shippers' Council) ปรากฏว่าขบวนการเดินเรือมักจะขึ้นอัตราค่าระวางอยู่เสมอ ทำให้การส่งสินค้าออกของประเทศไทยได้รับความกระทบกระเทือน ในเรื่องนี้กระทรวงพาณิชย์และสมาคมการค้าที่เกี่ยวข้อง ได้ประท้วงการขึ้นค่าระวางไปยังขบวนการเดินเรือที่เกี่ยวข้องบางครั้งการประท้วงก็โดนผล แต่ส่วนมากมักไม่ประสบ

คณะกรรมการว่าด้วยการค้าเดินเรือ (Committee on Shipping) ของ

United Nations Conference for Trade and Development (UNCTAD)

ได้มีมติให้ประเทศที่กำลังพัฒนาจัดตั้งสภาผู้ขนส่งทางเรือ (Shippers' Council) และกลไกการปรึกษาหารือ (consultation machinery) เพื่อเจรจากับขบวนการเดินเรือเกี่ยวกับอัตราค่าระวางเรือและเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับการขนส่งสินค้าทางเรือ กระทรวงพาณิชย์ได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเห็นควรจัดตั้งสภาผู้ขนส่งทางเรือขึ้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบด้วยและได้มอบให้กระทรวงคมนาคมดำเนินการ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบให้

กระทรวงพาณิชย์เป็นเจ้าของเรือสัญชาติขนส่งทางเรือ ในขณะที่กระทรวงพาณิชย์กำลังพิจารณาพระราชบัญญัติสัญชาติขนส่งทางเรือ ในระหว่างที่ยังไม่มีสัญชาติขนส่งทางเรือตามกฎหมาย กระทรวงพาณิชย์ได้มอบหมายให้สภาหอการค้าแห่งประเทศไทยทำหน้าที่เป็นตัวแทนของขนส่งทางเรือเจรจากับขบวนการเดินเรือ

ข้อดี

๑. ประหยัดเงินตราต่างประเทศ โดยจะจ่ายเงินตราต่างประเทศเป็นค่าขนส่งสินค้าให้แก่เรือของต่างชาติน้อยลง
๒. เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่บริษัทเดินเรือของคนไทย และทำให้คนไทยมีงานทำมากขึ้น
๓. ผลในระยะยาวจะทำให้บริษัทเดินเรือของคนไทยมีประสบการณ์มากขึ้น สามารถขยายเส้นทางให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และทำให้ประเทศสามารถพึ่งตัวเองทางการขนส่งสินค้าทางเรือ โดยไม่ต้องหวังพึ่งบริษัทเดินเรือของต่างชาติ
๔. การตั้งสัญชาติขนส่งทางเรือของไทยขึ้น จะทำให้มีอำนาจในการต่อรองกับขบวนการเดินเรือของต่างชาติมากขึ้น
๕. เป็นการเผยแพร่เกียรติภูมิของประเทศ โดยการที่เรือสินค้าของไทยนำธงไตรรงค์ไปอวดคนในนานาต่าง ๆ

ข้อเสีย

๑. การขนส่งสินค้าไปยังต่างประเทศอาจเสียเวลามากขึ้น เนื่องจากบริษัทเดินเรือของคนไทยยังมีเรือขนาดเล็กและเก่า
๒. ต้องวางมาตรการป้องกันมิให้บริษัทเดินเรือของคนไทยเกิดการแก่งแย่งกันเอง
๓. บริษัทเดินเรือของคนไทยยังไม่มีเรือบรรทุกสินค้าแบบ container ดังนั้นในอนาคตอันใกล้อาจทำให้การระวางของเรือไทยแพงกว่าการระวางของเรือต่างชาติ ซึ่งจำเป็นต้องวางแผนปรับปรุงระบบการขนส่งสินค้าเสียใหม่

เมื่อได้พิจารณาถึงข้อดีและข้อเสียของการขนส่งสินค้าทางเรือโดยบริษัทเดินเรือของคนไทยจะ เห็นว่าเป็นการส่งเสริมการค้าต่างประเทศของประเทศไทยในระยะยาว เพราะ

การค้ากับการขนส่งสินค้าเป็นขบวนการที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันไปเสมอ ดังนั้นการขนส่งสินค้าทางเรือจึงเป็นแหล่งที่มาของรายได้ของประเทศ และทำให้ประเทศสามารถพึ่งตัวเองทางด้านการขนส่งสินค้าได้ แต่อย่างไรก็ตามในระยะสั้นอาจเป็นอุปสรรคแก่การค้าต่างประเทศในอันความไม่สะดวกของการขนส่งสินค้าได้

ข. การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้ากับต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายที่จะส่งเสริมสัมพันธภาพและความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้ากับประเทศต่าง ๆ ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการขยายตลาดต่างประเทศของสินค้าไทยให้กว้างขวางออกไปมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กระทรวงพาณิชย์โดยความร่วมมือของกระทรวงการต่างประเทศและทนายราชการที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินเรื่องต่าง ๆ ดังนี้.—

๑. การทำข้อตกลงทางการค้ากับต่างประเทศ การทำข้อตกลงทางการค้าเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการให้หลักประกันสินค้าของเราจะไม่ถูกประเทศคู่สัญญาจำกัดหรือเลือกปฏิบัติ คือการให้การปฏิบัติแห่งชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่งแก่กัน (most - favoured - nation treatment) ประเทศไทยได้ทำข้อตกลงทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ แล้วหลายประเทศด้วยกัน อาทิ ประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐจีน ฮอลแลนด์ อินเดียน แคนาดา บังกลาเทศ ภูมูเนียบ และสหภาพโซเวียต ผลของข้อตกลงนี้ทำให้การค้าระหว่างไทยกับประเทศเหล่านี้ขยายเพิ่มขึ้น

๒. การส่งคณะผู้แทนการค้าไปต่างประเทศ การส่งคณะผู้แทนการค้าไปเยือนต่างประเทศ และเจรจาเกี่ยวกับการค้า เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการส่งเสริมสินค้าขาออกขยายและหาตลาดต่างประเทศ ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่ไปเยือนมาให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการนำเอาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้จากการไปเยือนประเทศต่าง ๆ มาให้ประกอบการพิจารณาในอันนโยบายและวางแผนของประเทศในระยะยาวด้วยว่า เราควรจะส่งเสริมการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศเหล่านั้นแค่ไหนเพียงใด หรือจะให้มี การกระจายซื้อสินค้าจากประเทศเหล่านั้นเข้าประเทศไทยเพียงใดหรือไม่ควย เพื่มิให้ประเทศหนึ่งประเทศใดมีอิทธิพลในการส่งสินค้าเข้ามาามากจนเกินไป

๓. การรับรองผู้แทนการค้าต่างประเทศ ในปีที่หนึ่ง ๆ ได้มีคณะผู้แทนการค้าต่างประเทศเดินทางมาเยือนประเทศไทยหลายคณะ ทั้งคณะผู้แทนการค้าของรัฐบาลและของสมาคมการค้าระดับเอกชน กระทรวงพาณิชย์ได้ให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกให้แก่คณะผู้แทนการค้าเหล่านี้เป็นอย่างดี รวมทั้งการเตรียมเรื่องราวที่จะเจรจากับคณะผู้แทนการค้า อาทิ จัดทำหมายกำหนดการให้ร่วมปรึกษาหารือเรื่องเศรษฐกิจและการค้ากับคณะผู้แทนดังกล่าว ตลอดจนให้มีการพบปะกับหน่วยราชการและสมาคมการค้าที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

๔. การเจรจากับรัฐบาลต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ได้เจรจาทันเนื่องกับรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ให้ชวชนซื้อสินค้าจากไทยให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากปรากฏว่าการส่งสินค้าออกของไทยไปยังประเทศใดของประสบกับอุปสรรคจากการกีดกันการนำเข้าโดยประเทศคู่ค้า เช่น ในกรณีพิภคัศราศุลกากร หรือในกรณีการกีดกันการนำเข้าโดยวิธีอื่นก็ตาม กระทรวงพาณิชย์ก็ได้ทำการเจรจากับรัฐบาลประเทศนั้น ๆ โดยตรง เพื่อหาทางขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ดังกล่าว การที่ประเทศไทยขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก ก็ได้มีการตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่นให้ยอมรับการตั้งเป้าหมายซื้อสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น และในปี ๒๕๐๕ ได้เจรจาให้รัฐบาลและส่วนเอกชนญี่ปุ่นยอมรับหลักการที่จะซื้อสินค้าอุตสาหกรรมจากประเทศไทยเป็นครั้งแรก

นอกจากการเจรจากับรัฐบาลต่างประเทศในรูปทวิภาคีแล้ว กระทรวงพาณิชย์เป็นเจ้าของเรื่องในการเจรจาร่วมกับประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ เรียกร้องให้ประเทศที่พัฒนาแล้วให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่สินค้าเขาจากประเทศที่กำลังพัฒนา การเจรจาได้กระทำต่อเนื่องกันตั้งแต่ปี ๒๕๐๗ ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนาสมัยที่ ๑ ในที่สุดประเทศที่พัฒนาแล้วได้ยอมจัดทำโครงการให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่สินค้าเขาประเทศของตนจากประเทศที่กำลังพัฒนาอยู่ โดยลดหรือยกเลิกภาษีเขาเข้าให้แก่สินค้าที่ลดกรรมอุตสาหกรรม และสินค้าพื้นเมืองส่วนใหญ่

ข้อคิด

๑. เป็นช่องทางในการขยายตลาดสินค้าของไทยในต่างประเทศ

๒. ช่วยให้การค้าของไทยกับนานาประเทศและการเจรจาทางการค้าสามารถ
ดำเนินควบคู่ความราบรื่น

๓. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการค้าของประเทศต่าง ๆ

ขอเสีย

๑. รัฐบาลจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นเพื่อการส่งเสริมความสัมพันธ์ทาง
การค้ากับต่างประเทศ

๒. ในทางตรงกันข้ามกับการขยายตลาดสินค้าไทยไปต่างประเทศ ประเทศไทย
อาจถูกขอร้องให้ซื้อสินค้าจากบางประเทศเพิ่มขึ้น

โดยสรุปแล้ว การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้ากับต่างประเทศจะทำให้การค้า
ต่างประเทศของประเทศไทยดำเนินไปควบคู่ความราบรื่น เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดีกันจะ
ทำให้สามารถส่งเสริมการค้าและแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ได้ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะต้องเสียค่า
ใช้จ่ายบางส่วนในการนี้ก็ตาม แต่ผลที่จะได้รับก็คุ้มค่างบประมาณที่จ่ายไป

ข. การเผยแพร่สินค้าไทยในต่างประเทศ การเผยแพร่สินค้าไทยให้เป็นที่นิยม
แพร่หลายในต่างประเทศนั้น กระทรวงพาณิชย์ได้มอบหมายให้กรมพาณิชย์สัมพันธ์รับหน้าที่
ดำเนินการ จุดมุ่งหมายในการเผยแพร่สินค้าไทยนั้นก็เพื่อให้มีการเพิ่มการส่งออกของ
ประเทศไทยให้มากยิ่งขึ้นทั้งด้านปริมาณและมูลค่า รักษาตลาดสินค้าไทยในต่างประเทศไว้
และหาตลาดใหม่ ๆ ในต่างประเทศโดยที่ในปัจจุบันการผลิตสินค้าของประเทศไทยทั้งในกาน
เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมได้เจริญก้าวหน้าไปมาก สินค้าที่ผลิตส่วนมากก็มีคุณภาพและ
ปริมาณพอเพียงกับความต้องการของตลาด ดังนั้น การเข้าร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ
จึงนับเป็นกิจกรรมที่จะอำนวยความสะดวกแก่การพัฒนาเศรษฐกิจในสาขาต่าง ๆ ด้วย และเป็น
ที่น่าสังเกตว่ามีงานแสดงสินค้าในต่างประเทศหลายงานที่บรรดาบริษัทห้างร้านเอกชนได้ให้
ความสนใจตั้งตัวแทนร่วมเดินทางไปออกงานด้วย การเข้าร่วมงานแสดงสินค้าของเอกชน
โดยตรงเช่นนี้ บ่อจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมสินค้าส่งออกได้ผลดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ข้อดี

๑. ทำให้ต่างประเทศทราบว่าประเทศไทยผลิตสินค้าอะไรบ้าง ซึ่งเป็นช่องทางที่ประเทศจะส่งสินค้าออกได้มากขึ้น
๒. การเข้าร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ ทำให้ทราบถึงภาวะการแข่งขันในสินค้าชนิดเดียวกันของต่างประเทศ
๓. เป็นโอกาสที่พ่อค้าไทยจะได้ติดต่อกับพ่อค้าต่างชาติโดยตรง เพื่อเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ มาปรับปรุงการค้าและการผลิตของตน นอกจากนี้ ยังเป็นช่องทางในการขายสินค้าและหาซื้อสินค้าคุณภาพดีและมีราคาถูกลง

ข้อเสีย

๑. รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นในการส่งเจ้าหน้าที่ไปร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ
 ๒. ต่างประเทศอาจคิดเรียนแบบสินค้าไทย ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยแข่งขันเพิ่มขึ้น
 ๓. การที่เอกชนเข้าร่วมในการแสดงสินค้าในต่างประเทศควย อาจมีการคิดค่าซื้อขายเพื่อการนำเขาเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นการไม่คุ้มค่าสำหรับประเทศที่มีคู่การค้าขาดดุล
- เมื่อพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสียของการ เผยแพร่สินค้าไทยในต่างประเทศดังที่ได้บรรยายไว้ข้างต้น ผู้อ่านบางท่านอาจจะมีความรู้สึกว่าการขายดีและข้อเสียมีน้ำหนักเท่ากัน แต่สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่าข้อดีมีน้ำหนักมากกว่าข้อเสีย เพราะ เป็นโอกาสที่ประเทศไทยจะขายสินค้าได้มากขึ้นจากการ เข้าร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ เนื่องจากจำนวนผู้เข้าชมสินค้าของไทยมีมากกว่าจำนวนพ่อค้าคนไทยที่คิดจะซื้อสินค้าของต่างประเทศ ดังนั้น จึงเป็นช่องทางที่จะขายสินค้าได้มากกว่าที่จะต้องซื้อสินค้า และเป็นมาตรการในการแก้ไขปัญหาคู่การค้าขาดดุลไปด้วยในตัว นอกจากนี้แล้ว การเผยแพร่สินค้าไทยในต่างประเทศยังเป็นการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศให้ขยายตัวกว้างขวางยิ่งขึ้นด้วย

จากการพิจารณาการบริหารการค้าต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์ในคานต่าง ๆ ดังที่ได้บรรยายมาแล้วทั้ง ๘ ลักษณะ พอจะให้การวิจารณ์ได้ความมีงานอยู่ ๒ ลักษณะ คือ การควบคุมการส่งสินค้าออกและการควบคุมการนำสินค้าเข้า ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการค้าต่างประเทศของประเทศไทย กล่าวคือ ทำให้การค้าของไทยกับประเทศต่าง ๆ ไม่ดำเนิน

ไปด้วยความราบรื่น เพราะจำเป็นต้องมีการขออนุญาตส่งออกหรือนำเข้าต่อทางการในบางกรณี การตรวจสอบมาตรฐานสินค้าขาออก การห้ามส่งออก หรือห้ามนำเข้าสำหรับสินค้าบางอย่าง และการห้ามทำการค้ากับบางประเทศเป็นต้น แต่อุปสรรคดังกล่าวที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลดีแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม ซึ่งผลประโยชน์ของส่วนรวมย่อมมีความสำคัญกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล ดังนั้นอุปสรรคที่เกิดขึ้นจึงมีผลดีมากกว่าผลเสีย

อาจจะกล่าวได้ว่าการบริหารการค้าต่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์มิได้เป็นไปตามหลักทฤษฎีความได้เปรียบโดยการเปรียบเทียบ (theory of comparative advantage) หรือที่เรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่ากฎของต้นทุน โดยการใช้เปรียบเทียบ (law of comparative cost) ของนักเศรษฐศาสตร์ชื่อ David Ricardo^{๑๖} ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวมีเนื้อหาสาระสำคัญที่จะให้ประเทศซื้อแต่เฉพาะสินค้าที่ประเทศนั้นผลิตเองไม่ได้หรือผลิตได้แต่มีต้นทุนสูงกว่าที่ประเทศอื่นผลิตได้ แต่ในทางปฏิบัติทฤษฎีความได้เปรียบโดยการเปรียบเทียบเป็นทฤษฎีที่มีข้อจำกัดและไม่อาจนำมาพัฒนาได้ (static) เพราะในปัจจุบันนี้การค้าต่างประเทศในระหว่างประเทศต่าง ๆ ได้ดำเนินไปอย่างกว้างขวาง มิใช่เป็นการค้าเพียงระหว่าง ๒ ประเทศ (bilateral trade) แต่เป็นการค้าในระหว่างหลาย ๆ ประเทศ (multilateral trade) นี้ร้อยประเทศ และประเภทของสินค้าก็มีนับเป็นร้อยเป็นพันรายการ นอกจากนี้แล้วประเทศต่าง ๆ ยังพยายามในนโยบายที่ตนเองโดยการพยายามผลิตสินค้าต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุดเพื่อการอุปโภคบริโภคภายในประเทศ จะได้ไม่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศและส่งออกส่วนที่เกินการบริโภคภายในประเทศออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น ประเทศที่มีความเจริญทางอุตสาหกรรมพยายามผลิตสินค้าเกษตรกรรมด้วยตนเองเพื่อการบริโภคและใช้เป็นวัตถุดิบป้อนโรงงาน ส่วนประเทศเกษตรกรรมก็พยายามผลิตสินค้าอุตสาหกรรมด้วยตนเอง เพื่อประหยัดเงินในการซื้อสินค้าอุตสาหกรรมเข้าประเทศ และผลิตสินค้าเกษตรกรรมให้เป็นสินค้าอุตสาหกรรมส่งไปขายต่างประเทศเพราะมีราคาต่อหน่วยสูงกว่า

๑๖/ Ibid., หน้า ๓๒๐

สำหรับในกรณีของประเทศไทย ถ้าจะยึดถือตามทฤษฎีความได้เปรียบโดยการเปรียบเทียบก็หมายความว่าประเทศไทยจะต้องผลิตสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าหัตถกรรมเท่านั้น เพราะสินค้าดังกล่าวเป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีความชำนาญในการผลิตและมีต้นทุนได้เปรียบเหนือกว่าประเทศอื่น ๆ หลายประเทศ แต่ในทางปฏิบัติประเทศไทยไม่อาจจะยึดถือทฤษฎีดังกล่าวได้ เพราะทั้งรัฐบาลและประชาชนเริ่มตระหนักว่าโครงสร้างของประเทศอุตสาหกรรมมีความมั่นคงกว่าโครงสร้างของประเทศเกษตรกรรม กล่าวคือการผลิตสินค้าเกษตรกรรมขึ้นอยู่กับภาวะของดินฟ้าอากาศซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจการควบคุมของมนุษย์ นอกจากนี้สินค้าเกษตรกรรมยังเน่าเสียง่าย มีราคาต่อหน่วยต่ำ มีการถูกคุกคามจากโรคพืชและแมลง ไม่มีความมั่นคงในค่านาราคา และมีประเทศคู่แข่งซึ่งผลิตสินค้าชนิดเดียวกันมาก ส่วนการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมไม่ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของดินฟ้าอากาศมากนัก มีความคงทนเก็บไว้ได้นาน มีราคาต่อหน่วยสูง และค่อนข้างมีความมั่นคงในค่านาราคา ดังนั้น รัฐบาลจึงเร่งส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรมภายในประเทศ เพื่อที่จะได้ใช้วัตถุดิบภายในประเทศและจากต่างประเทศผลิตเป็นสินค้าอุตสาหกรรมทั้งประเภทกิ่งสำเร็จรูปและสำเร็จรูป ในขั้นที่จะเพิ่มมูลค่าสินค้าส่งออกและลดการนำสินค้าอุตสาหกรรมเข้าประเทศ ถึงแม้ว่าในระยะต้นสินค้าอุตสาหกรรมบางประเภทที่ผลิตได้เองจะมีราคาสูงกว่าของต่างประเทศ รัฐบาลก็ต้องให้ความช่วยเหลือ โดยการขึ้นอัตราขาเข้าหรือควบคุมการนำเข้าสำหรับสินค้าประเภทเดียวกันจากต่างประเทศ เพื่อให้อุตสาหกรรมนั้น ๆ สามารถเลี้ยงตัวเองได้และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การพึ่งตัวเองได้ของประเทศในอนาคต

โดยสรุปแล้ว การค้าต่างประเทศของประเทศไทยมิได้เป็นการค้าแบบเสรี (free trade) เนื่องจากมีการควบคุมการนำเข้าและควบคุมการส่งออกสำหรับสินค้าบางประเภท เพื่อผลประโยชน์ของประเทศ ในทางปฏิบัติจากกล่าวได้ว่าไม่มีประเทศใดในโลกที่ใช้ระบบการค้าเสรีโดยสมบูรณ์ แม้แต่สหรัฐอเมริกาที่มีการควบคุมควบเช่นกัน เช่นมีการกำหนดโควตาการนำเข้าและนำตาลเข้าประเทศ และมีกฎหมายห้ามขายเครื่องคำนวณสมองกล (electronic computer) ให้แก่ประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์ เป็นต้น ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้มีการค้าต่างประเทศแบบเสรี แต่มีวิธีการปฏิบัติทางการค้าต่างประเทศแบบวิสาหกิจเสรี (free enterprise) กล่าวคือการส่งสินค้าออกและการนำสินค้าเข้าเป็นเรื่องที่ใคร ๆ ก็

กระทำได้ ถึงแม้ว่าการค้าเพื่อการส่งออกในบางกรณี เช่น การค้าชาวโศคและการค้าชาว
กระทรวงพาณิชย์จะเป็นผู้ทำสัญญาขายให้กับต่างประเทศก็ตาม แต่เป็นการกระทำเพื่อจัด
ระเบียบในการส่งออกเท่านั้น กระทรวงพาณิชย์หาได้เป็นตัวแทนจริงๆ ไม่ เป็นแต่เพียง
ตัวคนกลางในการติดต่อซื้อขายระหว่างประเทศ เพราะการส่งมอบสินค้า (shipment)
ยังคงเป็นหน้าที่ของพ่อค้าผู้ส่งออก โดยรับเงินค่าขายผ่านทางกระทรวงพาณิชย์ แทนที่จะรับ
เงินจากผู้ซื้อโดยตรง.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย